

S t r a t e g i a

Rozwiązywania Problemów Społecznych

P o w i a t u

Golubsko-Dobrzyńskiego

n a l a t a 2 0 2 3 - 2 0 3 0

**Powiat
Golubsko-Dobrzyński**

Przyjazny z natury!

**Badania realizowane
na zlecenie:**

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Golubiu-Dobrzyniu
przy ul. Koppa 1

Wykonawca badania:

Ośrodek Psychoprofilaktyki
Nowa Perspektywa
ul. Krasickiego 27/1
30-513 Kraków

Zespół badawczy:

mgr Barbara Bialik
mgr Magdalena Cyran
mgr Ewa Ścigaj

Opracowano:

sierpień 2022 rok

Spis treści

WPROWADZENIE.....	6
METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII	8
UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII	10
SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	13
Dokumenty europejskie.....	13
Dokumenty krajowe.....	14
Dokumenty regionalne	15
CHARAKTERYSTYKA POWIATU	16
POŁOŻENIE I DEMOGRAFIA	16
RYNEK PRACY.....	21
SYTUACJA GOSPODARCZA	24
GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	26
KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	26
EDUKACJA	28
OCHRONA ZDROWIA	30
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	31
DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	31
POMOC SPOŁECZNA	33
POMOC SPOŁECZNA W GMINACH POWIATU GOLUBSKO-DOBRZYŃSKIEGO	35
POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W GOLUBIU-DOBRZYNIU	39
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	41
WPROWADZENIE.....	41
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH.....	43
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	43
PROBLEMATYKA BADANIA	44
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	45
DOBÓR PRÓBY	46
NARZĘDZIA BADAWCZE	47

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW....	47
.....	
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	47
PROBLEM ALKOHOLOWY	50
PROBLEM NIKOTYNOWY	52
PROBLEM NARKOTYKOWY	52
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE	54
PROBLEM PRZEMOCY	56
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	60
RYNEK PRACY.....	62
UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	64
SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	67
ZDROWIE	70
WSPARCIE RODZIN	71
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	76
WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	76
BEZROBOCIE, PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJA NA LOKALNYM RYNKU PRACY	80
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA.....	84
UZALEŻNIENIA.....	89
PRZEMOC W RODZINIE	95
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	99
PROBLEMY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM OPIEKI DZIECIOM POZBAWIONYM OPIEKI RODZICÓW	103
STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA	107
ANALIZA SWOT	112
CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	116
MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	117
KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	118
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII.....	138

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	138
SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII.....	140
MONITORING I EWALUACJA.....	141
OCENA RYZYKA.....	144
WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	145
SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	148
BIBLIOGRAFIA	153

Wykaz skrótów:

DPS - Dom Pomocy Społecznej

G/MKRPA - Gminna/Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GUS - Główny Urząd Statystyczny

SJOG - samorządowe jednostki organizacyjne gmin (ośrodki kultury, sportu itp.)

KCPU - Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KPP - Komenda Powiatowa Policji

ZON - Zespół Orzekania o Niepełnosprawności

NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO (ang. *non-government organization*) - organizacje pozarządowa

OPS - Ośrodki Pomocy Społecznej

PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PKI - Punkty Konsultacyjno-Informacyjne

POZ - podstawowa opieka zdrowotna

PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

ROPS - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

UTW - Uniwersytet Trzeciego Wieku

WTZ - Warsztat Terapii Zajęciowej

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX wieku były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Powiatu. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Powiatu, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ▶ ubóstwo,
- ▶ bezrobocie, promocja zatrudnienia oraz aktywizacja na lokalnym rynku pracy,
- ▶ bezdomność,
- ▶ niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba,
- ▶ uzależnienia,
- ▶ przemoc w rodzinie,
- ▶ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- ▶ problemy związane z zapewnieniem opieki dzieciom pozbawionym opieki rodziców,
- ▶ starzenie się społeczeństwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. W efekcie zapewni to mieszkańcom dogodne warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Powiat do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców jego pożądanego obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania powiatu w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- ▶ planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Powiatu, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- ▶ planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- ▶ planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

³ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Powiatu i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Spójna wizja Powiatu w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Etapy opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

1 etap

Analiza strategiczna

Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Powiecie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Powiatu jest analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia oraz analiza PEST.

2 etap

Sformułowanie Misji i Wizji Strategii

Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Powiat za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

3 etap

Określenie celów priorytetowych i zadań

W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Powiatu. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia społeczności lokalnej.

4 etap

Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii

Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi narzędzie, które służy instytucjom samorządowym i organizacjom pozarządowym we wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału społeczności lokalnej. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców i pracowników instytucji publicznych. Włączenie ich w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się *partycypacją społeczną*, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne oraz badania diagnozujące zagrożenia lokalne i potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do wykorzystania jej potencjału.

UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych Powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą jurejdczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526), która w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych powiatu o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie oraz realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*⁴.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Tworząc niniejszą Strategię opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki Państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),*
2. *ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),*
3. *ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.),*
4. *ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447),*
2. *ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),*
3. *ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),*
4. *ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),*
5. *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205),*
7. *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),*
8. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.),*
5. *ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085),*

6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 377),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021),
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504),
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),
12. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE DZIAŁANIA WOBEC OBYWATELI INNYCH PAŃSTW

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Obligatoryjny charakter strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju oraz regionu. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty europejskie

„Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- ▶ rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- ▶ rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- ▶ rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- ▶ „Unia innowacji” - projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- ▶ „Młodzież w drodze” - projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;

- ▶ „Europejska agenda cyfrowa” - projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- ▶ „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” - projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- ▶ „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” - projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- ▶ „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” - projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- ▶ „Europejski program walki z ubóstwem” - projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ▶ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski w zakresie średnio i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- ▶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶.

⁵ Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

- ▶ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić można również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ▶ Strategia Demograficzna 2040;
- ▶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- ▶ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- ▶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- ▶ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ▶ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035.

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 są: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 - Strategia Przyspieszenia 2030+ oraz Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego.

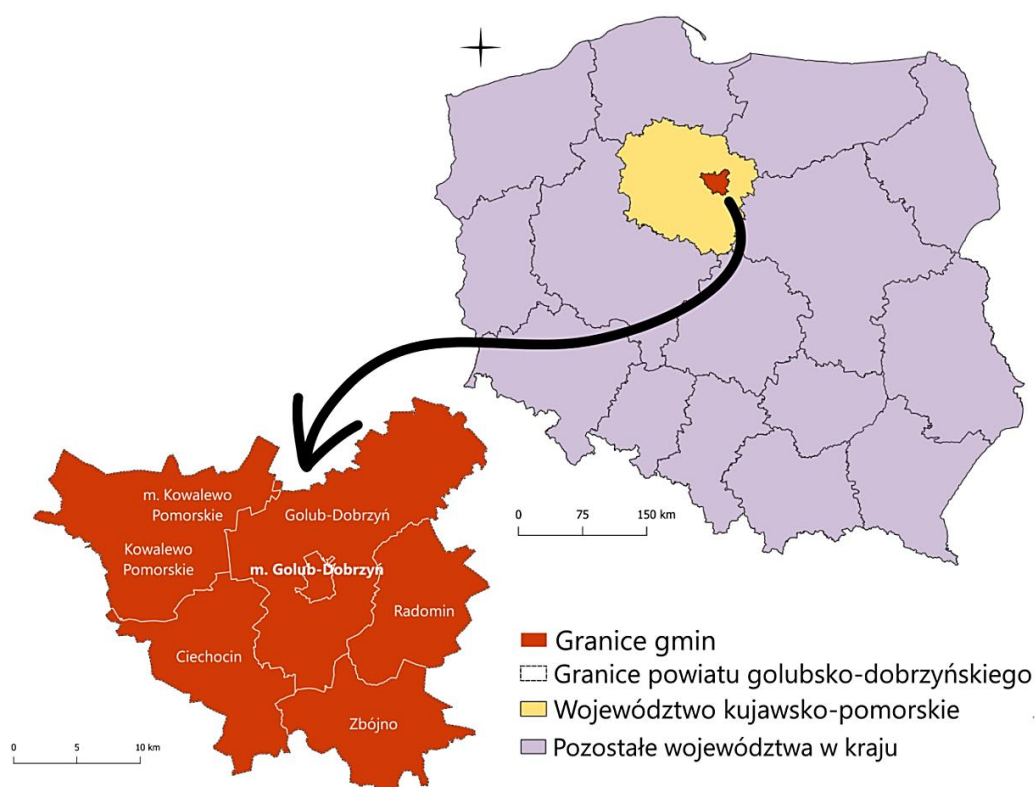
CHARAKTERYSTYKA POWIATU

POŁOŻENIE I DEMOGRAFIA

Powiat golubsko-dobrzyński położony jest w województwie kujawsko-pomorskim, w sąsiedztwie powiatów: wąbrzeskiego, brodnickiego, lipnowskiego i rypińskiego. Powierzchnia Powiatu obejmuje 613 km², a jego siedzibą administracyjną jest miasto Golub-Dobrzyń.

Rysunek 1. Mapa powiatu golubsko-dobrzyńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

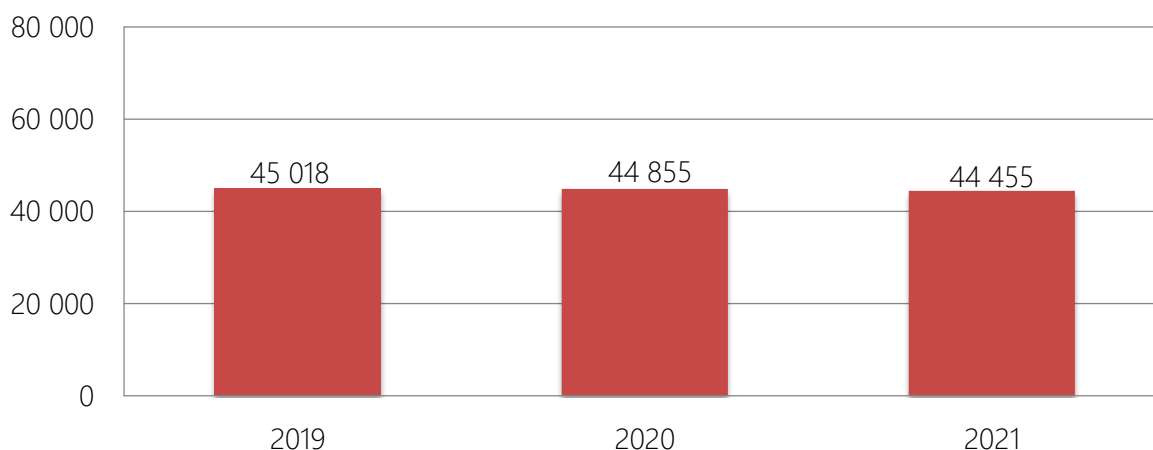
W skład Powiatu wchodzi 4 gminy wiejskie: Ciechocin, Golub-Dobrzyń, Radomin, Zbójno, 1 gmina miejska Golub-Dobrzyń oraz 1 gmina miejsko-wiejska Kowalewo Pomorskie. Pod względem powierzchni największą część Powiatu stanowi gmina wiejska Golub-Dobrzyń, bowiem jej obszar zajmuje 197,8 km². Na drugim miejscu pod względem powierzchni znajduje się gmina miejsko-wiejska Kowalewo Pomorskie (141,2 km²), natomiast na trzecim gmina Ciechocin (101,2 km²). Najmniejszą gminą tworzącą powiat golubsko-dobrzyński jest miasto Golub-Dobrzyń, którego obszar zajmuje 1,2% powierzchni (7,5 km²).

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Powiat golubsko-dobrzyński zamieszkuje 45 455 osób (stan na 31.12.2021 roku). Na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 563 osoby, czyli o 1,3% w stosunku do 2019 roku. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia poniższy wykres.

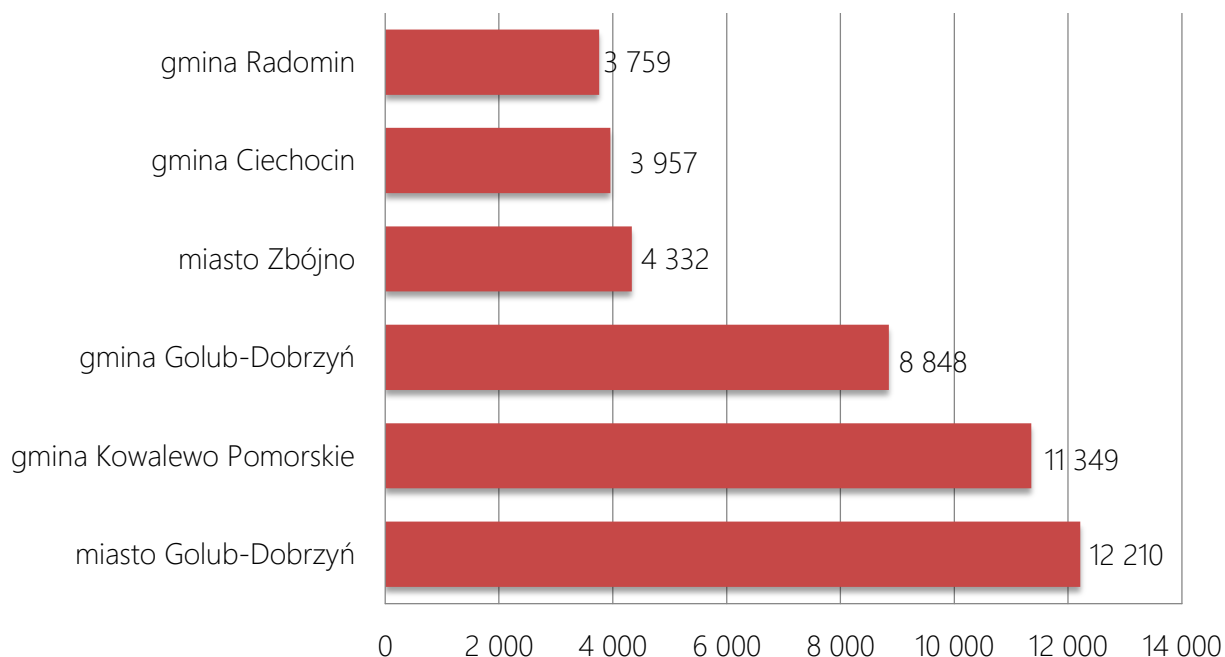
Wykres 1. Liczba mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując populację Powiatu z podziałem na poszczególne gminy można zauważyć, że jej największą część zamieszkuje miasto Golub-Dobrzyń (12 210 osób) oraz gminę Kowalewo Pomorskie, które liczy 11 349 mieszkańców. Na trzecim miejscu znajduje się gmina Golub-Dobrzyń z zamieszkującymi ją 8 848 osobami, natomiast na czwartym gmina Zbójno - na jej obszarze mieszkają 4 332 osoby. Najmniejsza liczba osób zamieszkuje gminę Ciechocin (3 957 osób) oraz Radomin (3 759 osób).

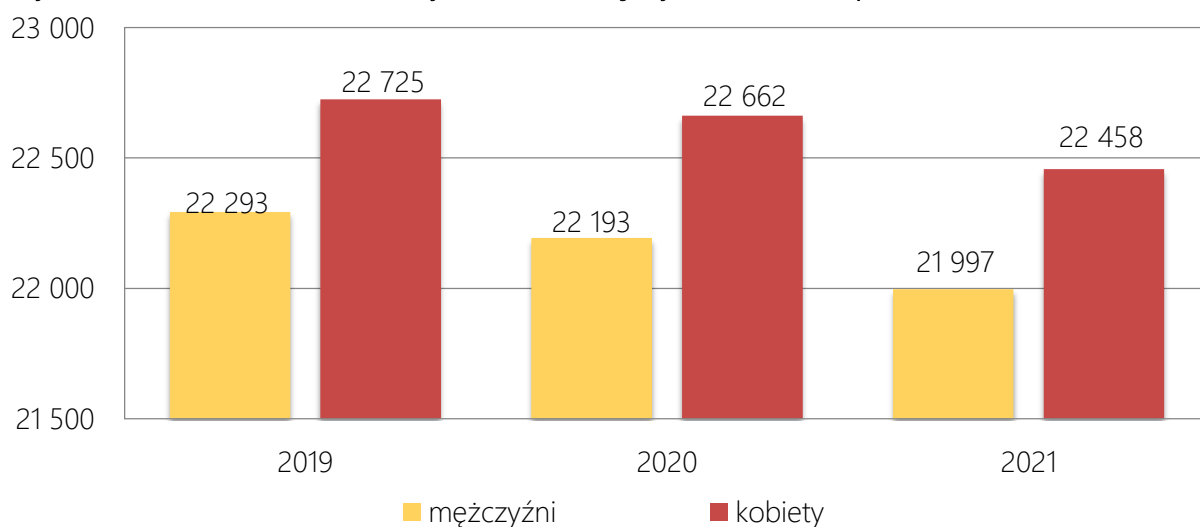
Wykres 2. Liczba mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego w podziale na gminy w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczba ludności Powiatu jest zróżnicowana pod względem płci - na jego terenie zamieszkuje 21 997 mężczyzn, którzy stanowią 49,5% populacji oraz 22 458 kobiet (50,5%). Współczynnik feminizacji w Powiecie wynosi 102, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 102 kobiety. W województwie kujawsko-pomorskim współczynnik ten był nieco wyższy i wynosił 106 (stan na 31.12.2021 roku).

Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Powiat na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w Powiecie ujemny i wynosi -211 (stan na koniec 2020 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -4,73 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2019-2021 przyrost naturalny ulegał systematycznemu spadkowi, jego najniższa wartość została odnotowana w 2021 roku (-211).

Tabela 1. Przyrost naturalny w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
urodzenia żywe	505	432	374
zgony	466	517	585
przyrost naturalny	39	-85	-211

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 roku odnotowany został w mieście Golub-Dobrzyń, gdzie przyjął wartość -3,49, z kolei najniższą wartość współczynnika odnotowano w gminie Ciechocin, gdzie kształtowała się na poziomie -6,80. Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego zostały zaprezentowane w tabeli poniżej.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 2021 roku

gmina	przyrost naturalny na 1000 ludności
gmina Ciechocin	-6,80
gmina Radomin	-6,11
gmina Golub-Dobrzyń	-5,88
miasto Zbójno	-4,36
gmina Kowalewo Pomorskie	-4,14
miasto Golub-Dobrzyń	-3,49

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Struktura ludności w powiecie golubsko-dobrzyńskim według ekonomicznych grup wieku w roku 2021 przedstawiała się następująco:

- ▶ 18,9% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- ▶ 61,0% mieszkańców Powiatu było w wieku produkcyjnym - dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- ▶ 20,1% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym - dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia udział ludności według ekonomicznych grup wieku w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Na przestrzeni lat 2019-2021 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (o 1,0 pp.), a zarazem nieznaczny spadek osób w wieku przedprodukcyjnym (o 0,3 pp.) i produkcyjnym (o 0,7 pp.) w ogólnej liczbie ludności. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w powiecie golubsko-dobrzyńskim prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w województwie kujawsko-pomorskim. Na jego terenie 18,0% osób jest w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym, a 22,5% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021 (w procentach)

wyszczególnienie	2019	2020	2021
wiek przedprodukcyjny	19,2	19,1	18,9
wiek produkcyjny	61,7	61,3	61,0
wiek poprodukcyjny	19,1	19,6	20,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2021 roku zarejestrowano 436 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 658 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego było ujemne i wyniosło -222. W tym samym roku odnotowano 8 zameldowań z zagranicy oraz 2 wymeldowania za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 6. Na przestrzeni omawianych lat zarówno saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ulegało wahaniom.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021

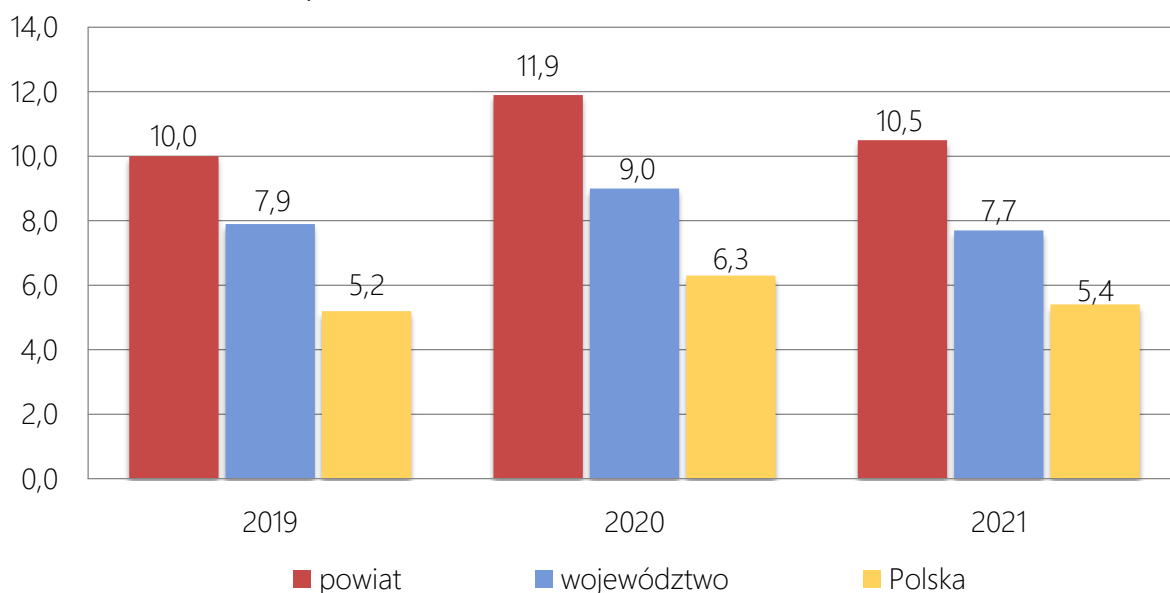
wyszczególnienie	2019	2020	2021
saldo migracji wewnętrznych	-170	-113	-222
saldo migracji zagranicznych	3	1	6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Kolejny wykres przedstawia wartość stopy bezrobocia w powiecie golubsko-dobrzyńskim, województwie kujawsko-pomorskim oraz w całej Polsce. W 2021 roku wynosiła ona w powiecie 10,5%, a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie (7,7%) i w całym kraju (5,4%). Na przestrzeni lat 2019-2021 stopa bezrobocia w powiecie golubsko-dobrzyńskim ulegała wahaniom, podobnie jak miało to miejsce w całym województwie i w Polsce. W 2020 roku nastąpił jej znaczny wzrost, a w porównaniu do 2019 roku różnica kształtowała się na poziomie 1,9 pp.

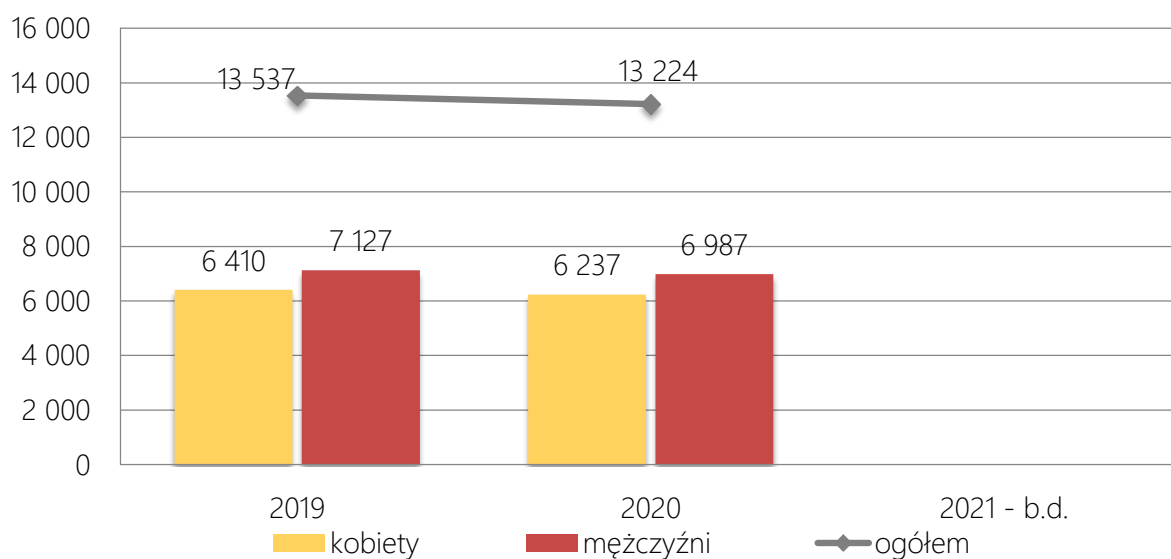
Wykres 4. Stopa bezrobocia w powiecie golubsko-dobrzyńskim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://golub-dobrzyn.praca.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w powiecie golubsko-dobrzyńskim na 1 000 mieszkańców pracowało 187 osób⁷. Wszystkich pracujących osób w analizowanym roku było 13 224, z czego 52,8% stanowili mężczyźni (6 987 osób), a 47,2% kobiety (6 237 osób). W porównaniu do 2019 roku liczba osób pracujących zmniejszyła się o 2,3% (313 osób).

Wykres 5. Liczba osób pracujących w podziale na płeć w powiecie golubsko-dobrzyńskim na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Dzieli on zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy). Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców. Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

⁷ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Z przeprowadzonej analizy zawodów deficytowych wynika, że do grupy zawodów maksymalnie deficytowych (brak bezrobotnych) w powiecie golubsko-dobrzyńskim w 2019 roku należy zaliczyć: kierowników do spraw finansowych, robotników budowy dróg, kierowników do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani, techników archiwistów i pokrewnych, operatorów wprowadzania danych, inżynierów do spraw przemysłu i produkcji, kierowników w instytucjach finansowych i ubezpieczeniowych, ankieterów, pracowników do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń, operatorów maszyn do prania, nauczycieli kształcenia zawodowego, programistów aplikacji, pomocników bibliotecznych i drukarzy.

Do zawodów deficytowych zaliczamy: właścicieli sklepów, kontrolerów procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowanych, operatorów maszyn i urządzeń do obróbki drewna, archiwistów i muzealników oraz inżynierów gdzie indziej niesklasyfikowanych.

Niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych występuje w zawodach maksymalnie nadwyżkowych takich jak: technicy rolnictwa i pokrewni, średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych, zmiatacze i pokrewni, technicy technologii żywności, rękodzielnicy wyrobów z tkanin skóry i pokrewnych materiałów, rolnicy upraw polowych, monterzy izolacji i sprzętu elektrycznego, technicy farmaceutyczni, operatorzy urządzeń pakujących, znakujących i urządzeń do napełniania butelek, robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt, konduktorzy i pokrewni oraz mechanicy precyzyjni⁸.

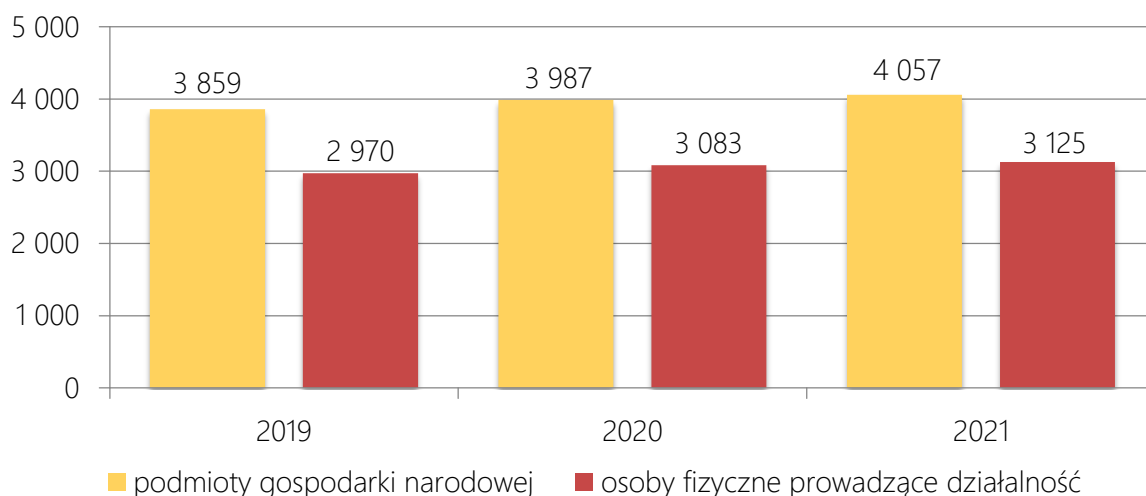
⁸ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie golubsko-dobrzyńskim w 2019 roku.

SYTUACJA GOSPODARCZA

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W powiecie golubsko-dobrzyńskim pod koniec 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 4 057 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - było ich 3 125. Podobnie sytuacja wyglądała w 2020 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 3 083, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność - 3 987. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Powiecie systematycznie się zwiększała - w stosunku do 2019 roku nastąpił wzrost o 5,1%.

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021 w powiecie golubsko-dobrzyńskim

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych było w mieście Golub-Dobrzyń - 1 307. Gmina Kowalewo Pomorskie uplasowała się na drugim miejscu pod względem ich liczby (1 054 podmioty), natomiast najmniej podmiotów odnotowano w gminie Ciechocin (258). W latach 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON zwiększała się we wszystkich gminach Powiatu. Najmniejszy wzrost odnotowany został w mieście Golub-Dobrzyń (2,8%), natomiast największy w gminie Golub-Dobrzyń (9,3%).

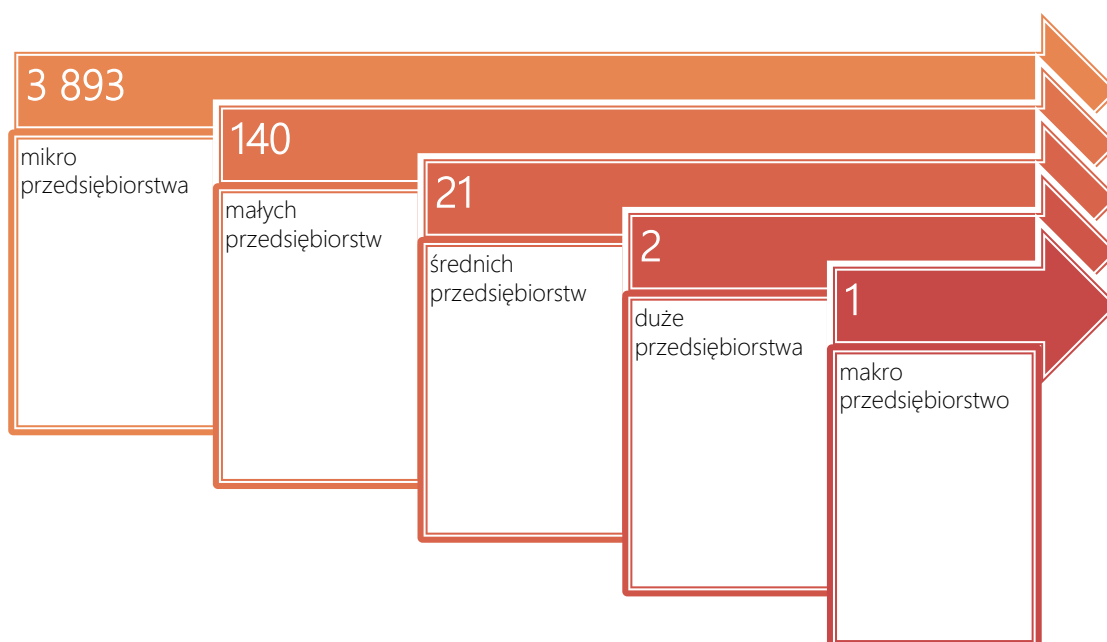
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	1 272	1 300	1 307
gmina Ciechocin	240	254	258
gmina Golub-Dobrzyń	751	783	821
gmina Kowalewo Pomorskie	1 016	1 049	1 054
gmina Radomin	262	275	285
gmina Zbójno	318	326	332

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w powiecie golubsko-dobrzyńskim według klas wielkości to mikro przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 3 893 (stan na koniec 2021 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Powiecie 140. Działalność prowadzi również 21 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników, 2 duże przedsiębiorstwa z ponad 250 zatrudnionymi osobami, a także 1 makro przedsiębiorstwo, w którym pracuje 1 000 i więcej osób.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w powiecie golubsko-dobrzyńskim to łącznie 14 611 nieruchomości (stan na koniec 2020 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w całym Powiecie w 2020 roku kształtowała się na poziomie 60,6 m². Na przestrzeni lat 2019-2020 można zauważyć nieznaczny spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych, który wyniósł 1,2%. Jednocześnie odnotowany został znaczny spadek przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania (24,5%). W 2019 roku na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego funkcjonowały 104 lokale socjalne - brak danych w tym zakresie za okres 2020-2021.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba mieszkań	14 526	14 611	b.d.
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	80,3	60,6	b.d.
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	9 830	9 715	b.d.
liczba lokali socjalnych	104	b.d.	b.d.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną w każdej z gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego prowadzą przede wszystkim Ośrodki Kultury, Biblioteki Publiczne wraz z licznymi filiami, a także świetlice. Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury kulturalnej w poszczególnych gminach znajdują się w kolejnej tabeli.

Tabela 7. Infrastruktura i zasoby kulturalne na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego z podziałem na poszczególne gminy

gmina	infrastruktura kulturalna
miasto Golub-Dobrzyń	▶ Dom Kultury ▶ Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. ks. F. K. Malinowskiego
gmina Ciechocin	▶ Gminna Biblioteka Publiczna w Ciechocinie ▶ Biblioteka główna z siedzibą w Elgiszewie ▶ Filia Biblioteczna w Świętosławiu ▶ Punkt biblioteczny w Miliszewach
gmina Golub-Dobrzyń	▶ Gminna Biblioteka Publiczna w Nowogrodzie ▶ Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Ostrowitem ▶ Filia Gminnej Biblioteki Publicznej we Wrockach ▶ Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Gałczewku ▶ Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki z filią w Ostrowitem
gmina Kowalewo Pomorskie	▶ Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (Dom Kultury, Biblioteka Miejska wraz z 3 filiami bibliotecznymi: Pluskowęsy, Wielkie Rychnowo i Wielka Łąka)
gmina Radomin	▶ Gminny Ośrodek Kultury i Sportu ▶ Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej
gmina Zbójno	▶ Gminna Biblioteka Publiczna wraz z Filią biblioteczną w Działyniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych gmin oraz raportów o stanie gminy

Organizacją zajęć sportowych, imprez oraz utrzymaniem bazy sportowo-rekreacyjnej zajmują się prowadzone przez samorządy gminne ośrodki sportu, a także kluby sportowe. W skład infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powiatu golubsko-dobrzyńskiego wchodzi m.in.: hale sportowe, boiska, sale gimnastyczne, siłownie oraz place zabaw. Do istotnych obiektów sportowych powiatu golubsko-dobrzyńskiego zaliczają się:

1. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Golubiu-Dobrzyniu, w skład którego wchodzi takie obiekty jak:
 - ▶ hala widowisko-sportowa,
 - ▶ pawilon sportowy,
 - ▶ boiska Orlik,
 - ▶ boiska piłkarskie pełnowymiarowe,

- ▶ boiska do sportów plażowych,
 - ▶ plac zabaw,
 - ▶ siłownia zewnętrzna,
 - ▶ pump truck.
2. Centrum Rekreacji i Sportu w Kowalewie Pomorskim, w skład którego wchodzi takie obiekty jak:
- ▶ stadion piłkarski z bieżnią tartanową,
 - ▶ boisko plażowe zintegrowane,
 - ▶ boisko wielofunkcyjne,
 - ▶ boisko Orlik,
 - ▶ skate park,
 - ▶ plac zabaw,
 - ▶ siłownia zewnętrzna,
 - ▶ pływalnia.

EDUKACJA

W 2021 roku powiat golubsko-dobrzyński był organem prowadzącym dla następujących jednostek oświatowych:

- ▶ Zespół Szkół nr 1 im. Anny Wazówny w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Zespół Szkół nr 2 w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Zespół Szkół nr 3 w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Zespół Szkół w Kowalewie Pomorskim,
- ▶ Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Kowalewie Pomorskim.

Poniższa tabela przedstawia placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy wchodzące w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Tabela 8. Wykaz placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy powiatu golubsko-dobrzyńskiego

gmina	placówki oświatowe
miasto Golub-Dobrzyń	▶ Przedszkole Publiczne nr 2 im. Marii Konopnickiej ▶ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Konstytucji 3 Maja, ▶ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Orła Białego (skład Zespołu Szkół Miejskich) ▶ Liceum Sztuk Plastycznych (skład Zespołu Szkół Miejskich)
gmina Ciechocin	▶ Szkoła Podstawowa im. Oskara Kolberga w Ciechocinie ▶ Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Września 1939 r. w Świątosławiu
gmina Golub-Dobrzyń	▶ Szkoła Podstawowa im. Józefa Sołtykiewicza w Węgiersku ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gałczewie ▶ Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Lisewie ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowogrodzie ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Ostrowitem ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny we Wrockach
gmina Kowalewo Pomorskie	▶ Przedszkole Publiczne w Kowalewie Pomorskim ▶ Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Kowalewie Pomorskim ▶ Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Pluskowęsach ▶ Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie ▶ Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące
gmina Radomin	▶ Przedszkole Publiczne w Radominie ▶ Szkoła Podstawowa im. Dziewanowskich w Płonnem ▶ Zespół Szkół w Radominie
gmina Zbójno	▶ Szkoła Podstawowa w Rużu im. Ziemi Dobrzyńskiej ▶ Szkoła Podstawowa w Klonowie im. Powstańców Styczniowych ▶ Zespół Szkół im. Wojska Polskiego ▶ Zespół Szkół w Działyniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Biuletynu Informacji Publicznej

OCHRONA ZDROWIA

Jednostką organizacyjną powiatu golubsko-dobrzyńskiego realizującą zadania z zakresu promocji i ochrony zdrowia jest Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Golubiu Dobrzyniu. Ośrodek świadczy usługi leczenia stacjonarnego, ambulatoryjnego, ratownictwa medycznego, podstawowej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Działalność podmiotu w zakresie leczenia stacjonarnego obejmuje: chirurgię ogólną, a także oddział chorób wewnętrznych, kardiologii, pediatrii, neonatologii, ginekologii i położnictwa oraz chorób płuc i gruźlicy. W skład opieki ambulatoryjnej wchodzi następujące poradnie: chirurgiczna, ortopedyczna, chorób płuc, ginekologiczno-położnicza, otolaryngologiczna, dermatologiczna, zdrowia psychicznego, leczenia uzależnień, kardiologiczna, okulistyczna, alergologiczna, urologiczna i leczenia uzależnień.

Z danych GUS wynika, iż w powiecie golubsko-dobrzyńskim w 2020 roku funkcjonowało 16 przychodni zdrowia, a na 1 przypadającego 2 803 mieszkańców. W ramach POZ w 2020 roku najwięcej porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca udzielono w mieście Golub-Dobrzyń (9,1), a najmniej w gminie Golub-Dobrzyń (1,0).

Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w powiecie golubsko-dobrzyńskim z podziałem na gminy w 2020 roku

wyszczególnienie	liczba osób przypadających na 1 przychodnię	porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca
powiat golubsko-dobrzyński	2 803	4,8
miasto Golub-Dobrzyń	2 442	9,1
gmina Ciechocin	1 979	3,3
gmina Golub-Dobrzyń	8 848	1,0
gmina Kowalewo Pomorskie	2 270	4,8
gmina Radomin	3 759	1,9
gmina Zbójno	2 166	4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego.

Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Przestrzeganiem porządku publicznego na terenie całego Powiatu zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Golubiu-Dobrzyniu. Ochronę przeciwpożarową zapewnia natomiast Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Golubiu-Dobrzyniu, w ramach której funkcjonuje Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza oraz 38 stowarzyszeń Ochotniczych Straży Pożarnych.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Organizacje pozarządowe, prowadzące działalność pożytku publicznego poprzez zgromadzenie w swoich szeregach lokalnych liderów pragnących rozwiązywać ważne problemy społeczne, znacząco wpływają na jakość życia w Powiecie. Poczucie odpowiedzialności za rozwój lokalnych społeczności powoduje, że organizacje te są odpowiednim partnerem Powiatu do realizacji zadań publicznych.

Samorząd powiatowy od wielu lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi w ramach uchwalanego corocznie Programu współpracy Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Celem głównym Programu jest określenie zasad w zakresie wspierania przez Powiat działań organizacji pozarządowych poprzez powierzanie im ustawowych zadań Powiatu, służących poprawie jakości życia jego mieszkańców. Poprzez określenie i realizację tych zasad samorząd pragnie włączyć organizacje pozarządowe w system demokracji lokalnej i zwiększyć aktywność lokalnej społeczności. Na terenie Powiatu działalność prowadzi wiele organizacji pozarządowych m.in.:

- ▶ Golubsko-Dobrzyńska Społeczna Inicjatywa,
- ▶ Niezależna Akcja Samorządowa,
- ▶ Kreatywna gmina Golub-Dobrzyń,
- ▶ Stowarzyszenie Młodzieżowe Golub-Dobrzyń,
- ▶ Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- ▶ Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie,
- ▶ Stowarzyszenie Fabryka Kultury,
- ▶ Miejski Klub Sportowy „DRWĘCA”,
- ▶ Gminny Klub Sportowy „POGROM”,
- ▶ Uczniowski Klub Sportowy „ORLIK”,
- ▶ Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA”⁹.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzonych działań na terenie Powiatu, niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra jednostek samorządu terytorialnego. Pracownicy administracji samorządowej posiadają wieloletnie doświadczenie i kompetencje, które umożliwiają im efektywne działanie w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, realizacji różnorodnych programów i projektów na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców oraz inicjowania nowych, skutecznych działań w obszarze pomocy społecznej. Istotne dla realizatorów polityki społecznej oraz założeń wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest partnerstwo i kompleksowe działanie w obszarach, w których występują problemy społeczne. Wymagają one szerokiego podejścia i ścisłej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu z Ośrodkami Pomocy Społecznej, administracją rządową, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz lokalnej społeczności i osób przeżywających trudności, podmiotami ekonomii społecznej oraz sektorem prywatnym.

⁹ <https://www.bip.golub-dobrzyn.com.pl/470,organizacje-pozarzadowe>

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu wsparcia. Ważne jest, by powstały zespoły koordynujące pracę poszczególnych wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja, ochrona zdrowia, itp.) lub system współpracy przy podejmowaniu decyzji dotyczącej świadczenia pomocy. Pomimo tego, nie jest to uwarunkowane prawnie rozwiązanie systemowe. Nieliczne pozytywne przykłady budowania sieci współpracy nie zmieniają faktu, że dominuje model realizacji własnych ustawowych zadań przez poszczególne instytucje. Brak jest wyspecjalizowanych środowiskowych służb pomocy i wsparcia, które reagowałyby w sytuacjach potencjalnego zagrożenia i wychodziły z ofertą pomocy do osób z grupy ryzyka.

Na szczeblu samorządu gminnego zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego funkcjonują:

- ▶ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie,
- ▶ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie,
- ▶ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechocinie,
- ▶ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim,
- ▶ Miejski Ośrodek Polityki Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu.

Jednostki pomocy społecznej na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego realizują zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej polegające w szczególności na:

- ▶ przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- ▶ pracy socjalnej;
- ▶ prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- ▶ analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- ▶ realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- ▶ rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb;
- ▶ realizacji zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym;

- ▶ realizacji zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej.

Realizowane zadania z zakresu pomocy społecznej i rozeznanych potrzeb lokalnej społeczności uwarunkowane są szeregiem obowiązujących aktów prawnych, w szczególności:

- ▶ ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.);
- ▶ ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
(t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 559);
- ▶ uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ▶ ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 615 z późn. zm.);
- ▶ ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205);
- ▶ ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);
- ▶ ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447);
- ▶ ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685 z późn. zm.);
- ▶ ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
(t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 z późn. zm.);
- ▶ ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1915 z późn. zm.);
- ▶ ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1744);
- ▶ ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

Ponadto, Ośrodki Pomocy Społecznej podejmują zadania dotyczące profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które zawarte są w następujących dokumentach:

- ▶ Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- ▶ Programach Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Na szczeblu powiatu golubsko-dobrzyńskiego zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej realizowane są przez:

- ▶ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Dom Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Wielgiem,
- ▶ Powiatową Placówkę Opiekuńczo-wychowawczą w Wielgiem,
- ▶ Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy W Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Powiatową Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ organizacje pozarządowe,
- ▶ kościoły i związki wyznaniowe.

POMOC SPOŁECZNA W GMINACH POWIATU GOLUBSKO-DOBRZYŃSKIEGO

W 2021 roku w porównaniu do 2019 roku łączna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego uległa zmniejszeniu o 11,3%. W 2019 roku z pomocy skorzystały 1 882 rodziny, w 2020 roku - 1 720, natomiast w 2021 roku - 1 670 rodzin.

Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	554	543	521
gmina Ciechocin	127	102	74
gmina Golub-Dobrzyń	331	275	287
gmina Kowalewo Pomorskie	368	343	323
gmina Radomin	172	155	167
gmina Zbójno	330	302	298
ŁĄCZNIE	1 882	1 720	1 670

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. W 2021 roku w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego, wskaźnik ten kształtował się na zróżnicowanym poziomie. Można zauważyć, że w omawianym roku najniższy poziom wskaźnika odnotowano w gminie Kowalewo Pomorskie (2,82%) oraz w gminie Golub-Dobrzyń (2,91%). Z kolei największa liczba świadczeniobiorców na 1 000 mieszkańców w omawianym okresie występowała w mieście Golub-Dobrzyń (4,94%) oraz w gminie Zbójno (4,31%). Na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik deprywacji lokalnej na szczeblu powiatowym uległ tendencji spadkowej z 4,97% w 2019 roku do 3,68% w 2021 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 11. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego (w procentach)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	6,08	5,78	4,94
gmina Ciechocin	5,48	4,51	3,07
gmina Golub-Dobrzyń	3,96	3,18	2,91
gmina Kowalewo Pomorskie	3,50	3,30	2,82
gmina Radomin	6,40	4,58	3,85
gmina Zbójno	5,91	5,74	4,31
powiat golubsko-dobrzyński	4,97	4,42	3,68

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie wyniosła 1 285, w 2020 roku - 1 225, natomiast w 2021 roku - 1 002 osoby. W porównaniu do 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się o 22%. Najwięcej osób długotrwale pobierających świadczenie pomocy społecznej mieszkało w mieście Golub-Dobrzyń (373 osoby), natomiast najmniej w gminie Radomin (78 osób).

Tabela 12. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2019-2021
w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	490	448	373
gmina Ciechocin	151	123	94
gmina Golub-Dobrzyń	205	186	146
gmina Kowalewo Pomorskie	269	232	189
gmina Radomin	36	81	78
gmina Zbójno	134	155	122
ŁĄCZNIE	1 285	1 225	1 002

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W dalszej kolejności przedstawione zostały dane dotyczące liczby osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego. W 2021 roku wywiady z największą ilością beneficjentów pomocy społecznej zostały przeprowadzone w mieście Golub-Dobrzyń (693 osoby) oraz w gminie Zbójno, gdzie spotkano się z 399 osobami. Ogółem we wszystkich gminach Powiatu, na przestrzeni omawianych lat liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe uległa zmniejszeniu o 18%. Największy spadek dostrzegalny jest w gminie Golub-Dobrzyń (62%), natomiast najniższy w gminie Kowalewo Pomorskie (14%) i mieście Golub-Dobrzyń (8%).

Tabela 13. Liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	757	714	693
gmina Ciechocin	124	102	92
gmina Golub-Dobrzyń	346	280	130
gmina Kowalewo Pomorskie	314	301	271
gmina Radomin	296	247	218
gmina Zbójno	330	317	399
ŁĄCZNIE	2 167	1 961	1 803

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku społecznym poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest:

- ▶ z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
- ▶ ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2021 roku na najwyższym poziomie w gminie Zbójno (275,93%) oraz w gminie Golub-Dobrzyń (163,07%), natomiast najniższa wartość wskaźnika została odnotowana w mieście Ciechocin (95,89%) i w mieście Golub-Dobrzyń (104,62%). Na przestrzeni lat 2019-2021 wartość wskaźnika pracy socjalnej w części gmin ulegała tendencji wzrostowej - dotyczy to miasta Golub-Dobrzyń, gminy Radomin oraz gminy Zbójno. W pozostałych gminach wskaźnik ulegał wahaniom (gmina Ciechocin, gmina Golub-Dobrzyń i gmina Kowalewo Pomorskie).

Tabela 14. Wskaźnik pracy socjalnej w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	101,28	103,36	104,62
gmina Ciechocin	82,11	67,65	95,89
gmina Golub-Dobrzyń	140,85	133,50	163,07
gmina Kowalewo Pomorskie	130,04	125,64	133,47
gmina Radomin	67,33	128,10	159,41
gmina Zbójno	212,90	241,60	275,93

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W GOLUBIU-DOBRZYNIU

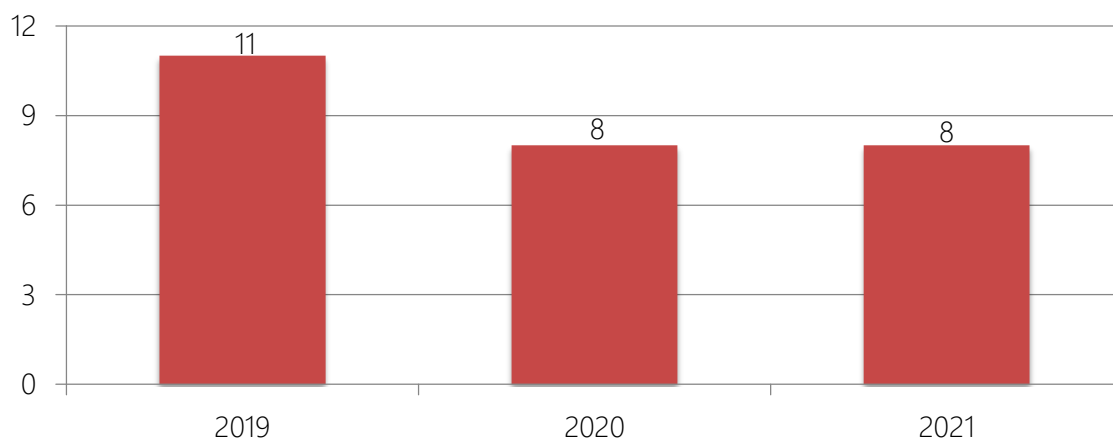
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu jest jednostką organizacyjną samorządu terytorialnego. Centrum realizuje zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej określone ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Głównym celem działania PCPR jest realizacja zadań samorządu powiatowego w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, udzielania wsparcia osobom w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, usamodzielniania się oraz integracji ze środowiskiem. Do podstawowych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy w szczególności:

- ▶ opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- ▶ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- ▶ przyznawanie należnej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, wychowankom opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, schroniska dla nieletnich;
- ▶ prowadzenie mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą;
- ▶ prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich kierowanych osób;
- ▶ prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- ▶ prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Podstawą prawną do realizowania zadań z zakresu pomocy społecznej jest wspomniana ustawa oraz wydane do niej rozporządzenia, a także dokument prawa miejscowego - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego.

W 2021 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu zatrudnionych było 8 pracowników, w tym jedna osoba na stanowisku kierowniczym. Spośród pozostałych pracowników 2 osoby posiadają specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Szczegółowe dane prezentuje poniższy wykres.

Wykres 7. Liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WPROWADZENIE

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej - Majewskiej globalizacja jest *„wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości”*¹⁰. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- ▶ dotyczy wielu osób w społeczności,
- ▶ ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- ▶ jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- ▶ domaga się rozwiązania,
- ▶ można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ¹¹.

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne *„(...) następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo*

¹⁰ Czajkowska-Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

¹¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego¹².

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem - zmiana społeczna, efektem zaś - przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki¹³. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- ▶ identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- ▶ rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- ▶ określenia skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- ▶ zbadania regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- ▶ analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,

¹² Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

¹³ Szatur-Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

- ▶ weryfikacji proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- ▶ rozpoznania problemów występujących wśród mieszkańców Powiatu,
- ▶ wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ▶ określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ▶ ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Etapy przeprowadzenia badania diagnozującego problemy społeczne

1 etap

Planowanie

- planowanie badania diagnozującego problemy
- określenie obszarów tematycznych
- wskazanie możliwości realizacji diagnozy

2 etap

Przygotowanie

- opracowanie metodologii badań
- dobór próby

3 etap

Przeprowadzenie

- zrealizowanie badań
- analiza i interpretacja wyników

4 etap

Zakończenie

- opracowanie raportu z badania
- sformułowanie wniosków i rekomendacji

Źródło: opracowanie własne

PROBLEMATYKA BADANIA

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) - czyli spożywanie alkoholu w sposób, który wykracza poza powszechnie uznawane wzorce picia okazjonalnego, obyczajowego i towarzyskiego. Dodatkowo u osób pijących alkohol występują zauważalne zaburzenia prawidłowego funkcjonowania psychospołecznego i fizycznego¹⁴.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) - obejmuje stałe lub okresowe zażywanie środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, tzw. dopalaczy, w celach pozamedycznych¹⁵.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) - czyli silne uzależnienie od nikotyny i potrzeba sięgania po wyroby zawierające tą substancję, np. papierosy i e-papierosy. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Powiatu, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE - Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

PROBLEM PRZEMOCY - to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, a także powoduje cierpienia i szkody¹⁶.

RYNEK PRACY - zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - *bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy*. Bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem, czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten także ważny temat.

¹⁴ Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2003, s. 92.

¹⁵ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2050 z późn.zm.).

¹⁶ <http://www.niebieskalinia.info> [dostęp: 04.04.2022]

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ - do głównych problemów osób niepełnosprawnych należałoby zaliczyć niski poziom aktywności zawodowej, problemy z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia, izolację społeczną, która jest konsekwencją braku samodzielności i konieczności pomocy innych osób, a także bariery architektoniczne, transportowe, które utrudniają poruszanie się. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, w Polsce było 3 457 tys. osób z potwierdzeniem prawnym niepełnosprawności.

OSOBY STARSZE - według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia wyodrębnia się cztery etapy procesu starzenia się: wiek przedstarczy od 45 do 59, wiek starzenia się od 60 do 74 lat, wiek starczy od 75 do 89 lat oraz długowieczność - co najmniej 90 lat¹⁷. Do głównych problemów seniorów można zaliczyć: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, różne utrudnienia architektoniczne, czy niski dostęp do technologii.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE - wykluczenie społeczne i ubóstwo to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone.

ZDROWIE PSYCHICZNE - według WHO zdrowie psychiczne jest stanem, na który składają się trzy aspekty: dobra kondycja zdrowotna, poczucie komfortu psychicznego oraz utrzymywanie prawidłowych relacji społecznych.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

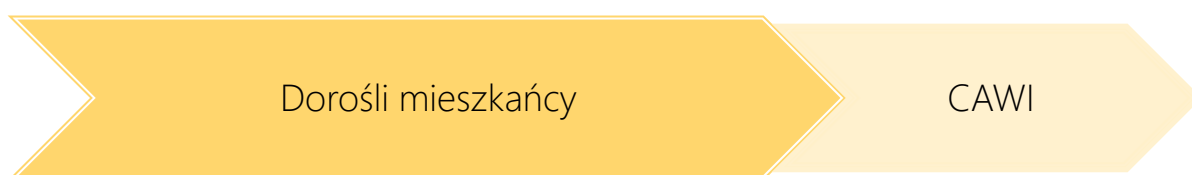
Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁸. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych,

¹⁷ M. Muszalik, M. Biercewicz, *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*, s. 132.

¹⁸ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania "ile?" i "jak często?". Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹⁹.

Badanie zostało wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą techniki **CAWI** (*ang. Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

DOBÓR PRÓBY

Dobór próby badawczej, czyli zdefiniowanie jaką część danej zbiorowości będziemy badać, może być on losowy albo nielosowy. W przypadku poniższych badań zastosowano dobór losowy, ponieważ badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać wszystkich jej członków.

Badania były przeprowadzone w sierpniu 2022 roku i wzięło w nich udział łącznie 165 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

PRÓBA BADAWCZA
Dorośli mieszkańcy
165 osób

¹⁹ Przewłocka J., *CAWI - specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Diagnoza Problemów Społecznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim została opracowana w oparciu o odpowiedzi uczestników badania na pytania zawarte w ustrukturyzowanym kwestionariuszu ankiety, który składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

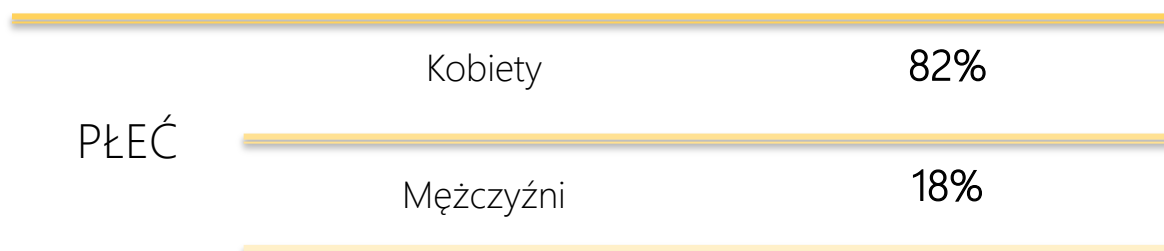
Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

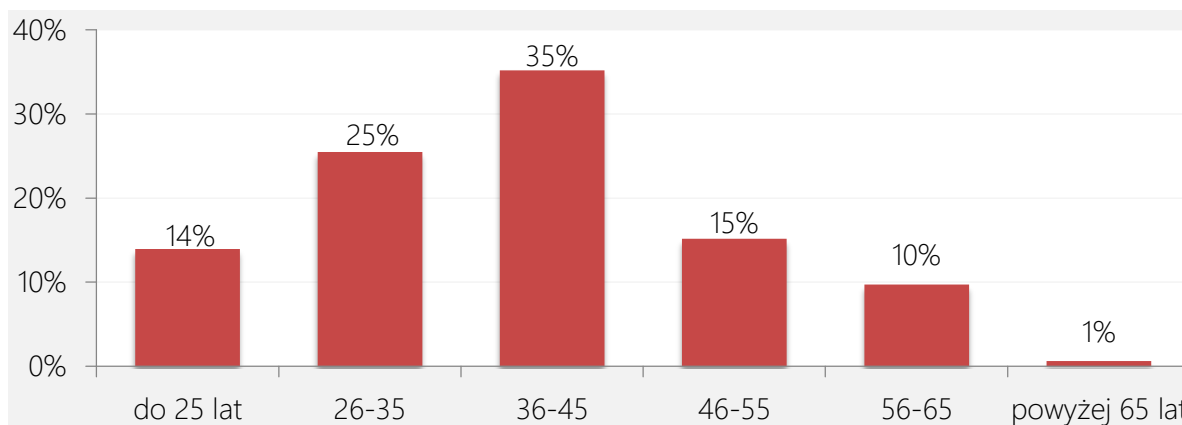
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego wzięło udział 165 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety - stanowiły one 82% ogółu.

Rysunek 3. Płeć:

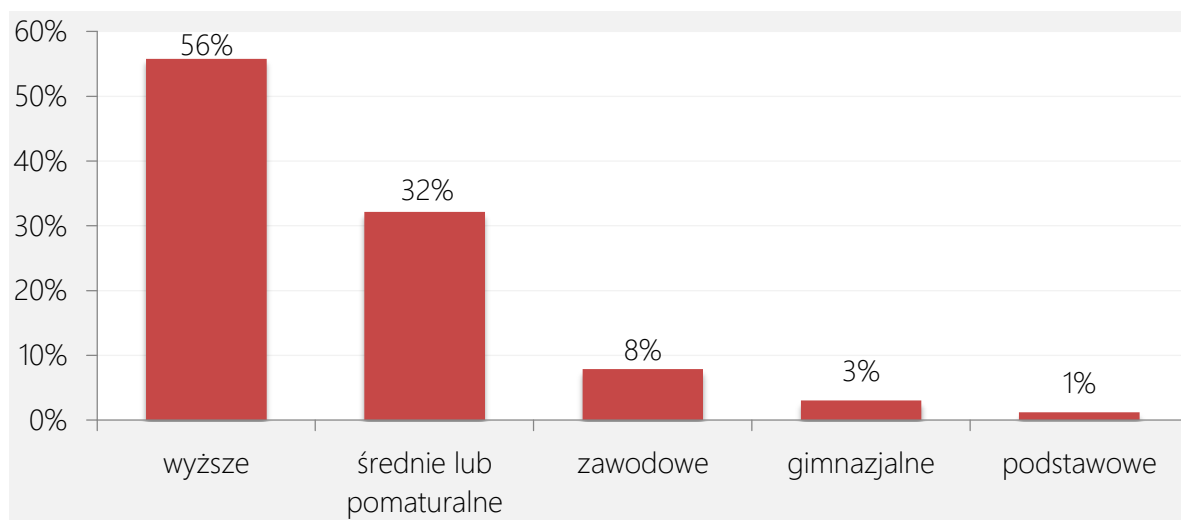
Analiza struktury badanej społeczności pokazuje, iż respondenci byli mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupą byli ankietowani mający 36-45 lat (35%). Badani w wieku między 26-35 lat stanowili 25%, a 46-55 lat - 15%. Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający mniej niż 25 lat (14%), 56-65 lat (10%) oraz powyżej 65 lat (1%).

Wykres 8. Wiek:

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (56%), 32% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, natomiast 8% z wykształceniem zawodowym. 3% osób zakończyło edukację na poziomie gimnazjum, a 1% - szkoły podstawowej.

Wykres 9. Wykształcenie:

Pytanie wprowadzające dotyczyło ogólnych obszarów problemowych, występujących na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Respondenci w pierwszej kolejności mieli ocenić poziom natężenia problemów wymienionych w kafeterii odpowiedzi, które mogą występować na terenie Powiatu. Do oceny posłużyła skala od 1 do 5, na której 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 - „bardzo duży”, 2 - „duży”, 3 - „średni”, 4 - „mały” 5 - „bardzo mały”. Jak wynika z odpowiedzi respondentów, głównymi problemami w Powiecie, które wymagają wzmożonych działań jest mała aktywność mieszkańców w życiu publicznym (59%), uzależnienia i emigracja ludzi młodych (po 54%), niski poziom integracji mieszkańców (53%), samotność/izolacja osób starszych (49%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (48%), a także złe warunki mieszkaniowe (44%), bowiem największy odsetek badanych ocenił je jako duże bądź bardzo duże. Wśród średnio istotnych problemów najczęściej wskazywane było bezrobocie (42%), ubóstwo i niepełnosprawność (po 40%). Niska skala problemu dotyczy zdaniem ankietowanych przede wszystkim bezdomności (47%). Część badanych mieszkańców nie posiada wiedzy na temat poziomu natężenia poszczególnych problemów występujących na terenie Powiatu, a wśród nich najczęściej wskazywano na przemoc w rodzinie (15%).

Tabela 15. Proszę ocenić poziom natężenia niżej wymienionych problemów społecznych na terenie Powiatu. N=165

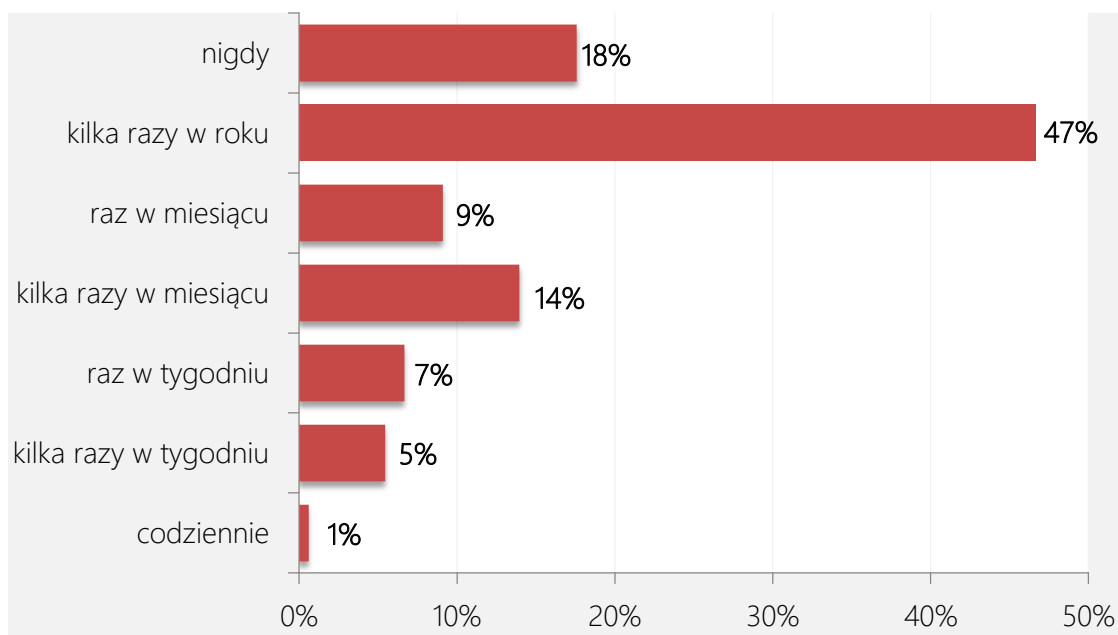
wyszczególnienie	nie mam zdania	bardzo duży	duży	średni	mały	bardzo mały
bezrobocie	1%	13%	19%	42%	15%	10%
ubóstwo	1%	13%	22%	40%	17%	6%
bezdomność	12%	9%	7%	25%	28%	19%
przemoc w rodzinie	15%	11%	21%	32%	16%	5%
uzależnienia	5%	28%	26%	24%	8%	8%
niepełnosprawność	10%	11%	25%	40%	11%	4%
samotność/izolacja osób starszych	7%	19%	30%	22%	13%	10%
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11%	26%	22%	25%	9%	6%
samotne rodzicielstwo	12%	16%	20%	35%	13%	5%
długotrwała lub ciężka choroba	13%	15%	21%	33%	12%	6%
emigracja ludzi młodych	8%	32%	22%	21%	9%	8%

przestępczość	7%	13%	18%	35%	20%	7%
niski poziom integracji mieszkańców	8%	23%	30%	25%	4%	10%
mała aktywność mieszkańców w życiu publicznym	6%	27%	32%	24%	5%	7%
złe warunki mieszkaniowe	8%	18%	26%	30%	12%	6%

PROBLEM ALKOHOLOWY

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Można zauważyć, iż 5% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 7% respondentów - raz w tygodniu, 14% - kilka razy w miesiącu, 9% - raz w miesiącu, 47% - kilka razy w roku, natomiast 1% badanych spożywa alkohol codziennie. Abstynencję zadeklarowało 18% mieszkańców.

Wykres 10. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=165

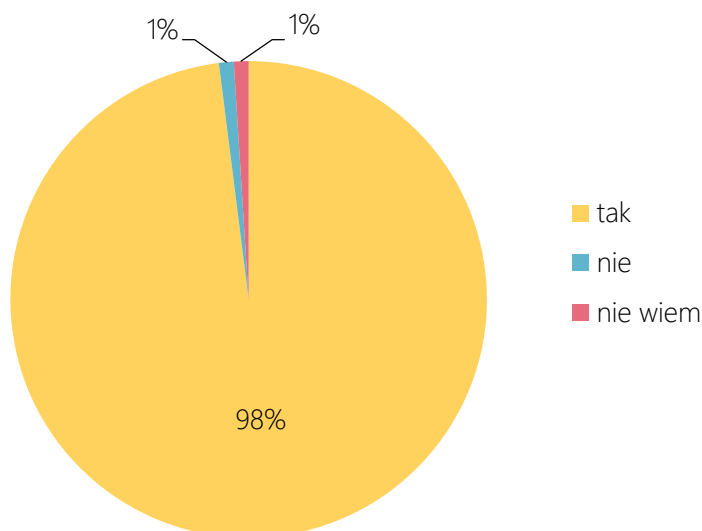
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w Powiecie. Jak wynika z zebranych danych co drugi respondent był świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe (54%). 26% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 15% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 9% - często, a 4% - bardzo często.

Tabela 16. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?
N=165

odpowiedź	%	liczba odp.
bardzo często	4%	6
często	9%	15
czasami	15%	25
rzadko	26%	43
nigdy	46%	76

W jednym z pytań poproszono ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Powiatu występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczył 1% badanych, większość stwierdziła, że ma on negatywny wpływ (98%), natomiast przeciwnego zdania był kolejny 1% respondentów.

Wykres 11. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=165

PROBLEM NIKOTYNOWY

Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów tradycyjnych oraz papierosów elektronicznych przez dorosłych mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy tradycyjne pali 32%, przy czym po 2% sięga po nie kilka razy w roku, miesiącu i raz lub kilka razy w tygodniu, z kolei 24% - codziennie. Po e-papierosy sięga 10% badanych, przy czym 3% pali je kilka razy w roku, po 1% raz w miesiącu, kilka razy w miesiącu lub tygodniu, natomiast 4% - codziennie.

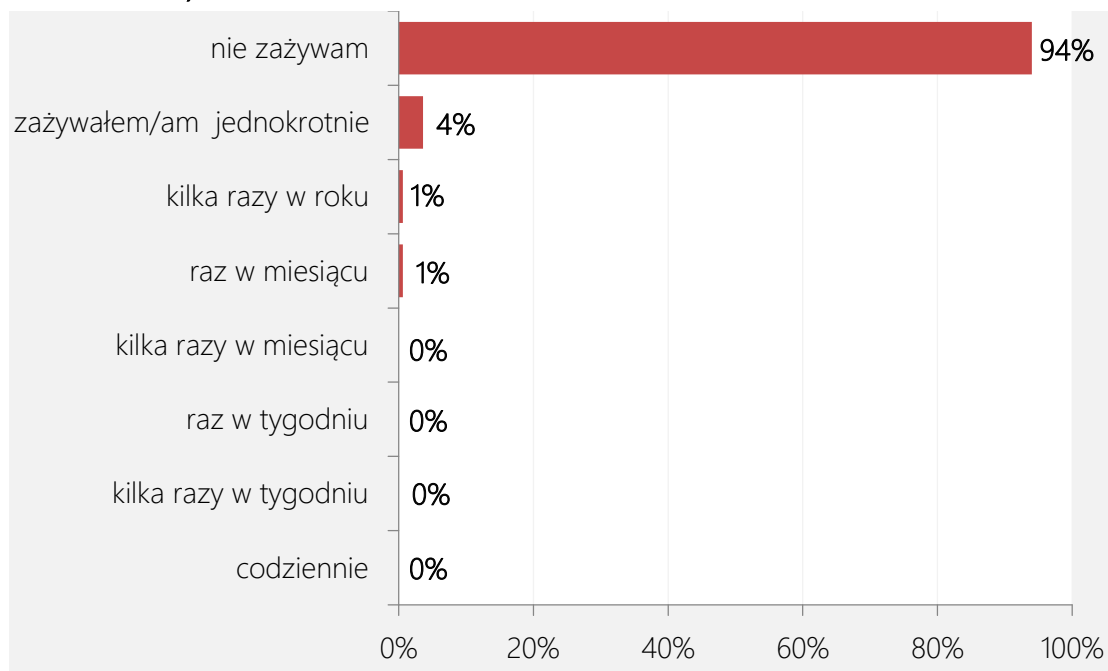
Tabela 17. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe) oraz e-papierosy? N=165

odpowiedź	papierosy tradycyjne	e-papierosy
codziennie	24%	4%
kilka razy w tygodniu	2%	1%
raz w tygodniu	2%	0%
kilka razy w miesiącu	2%	1%
raz w miesiącu	0%	1%
kilka razy w roku	2%	3%
nigdy	68%	90%

PROBLEM NARKOTYKOWY

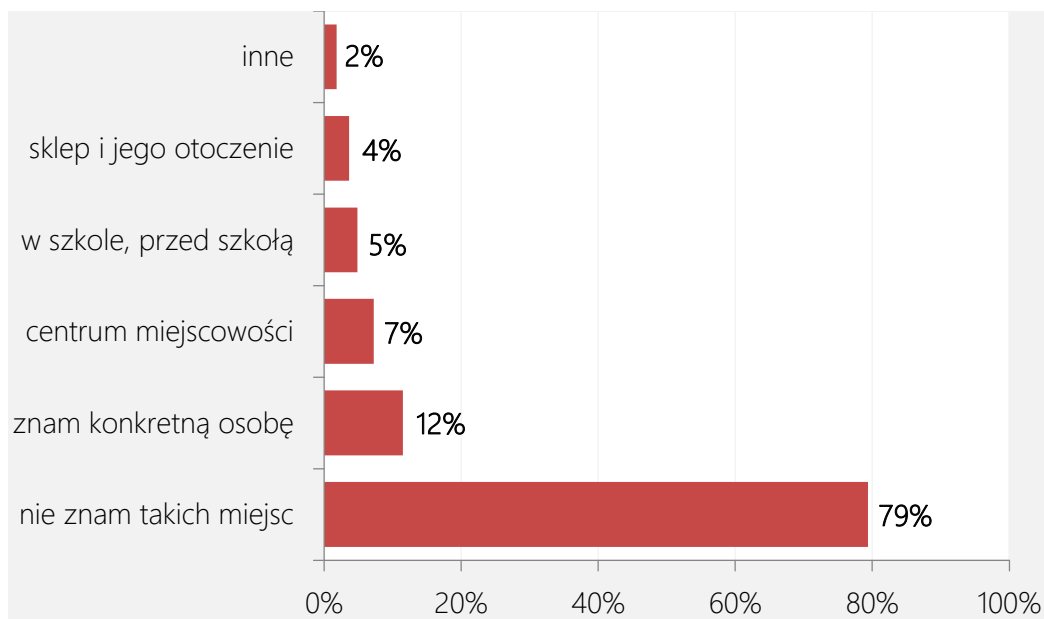
Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Powiatu. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 6% badanych, w tym 4% respondentów zażywało je jednokrotnie, natomiast po 1% - kilka razy w roku lub raz w miesiącu.

Wykres 12. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=165

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Odpowiedzi wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (21%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała na znajomość konkretnej osoby (12%). Rzadziej deklarowane było centrum miejscowości (7%), szkoła (5%) oraz sklep i jego otoczenie (4%). Wśród 2% innych odpowiedzi wskazano na „rynek w Golubiu”, „boczne drogi, zjazdy z głównych dróg” i „rynek w Kowalewie”.

Wykres 13. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=165

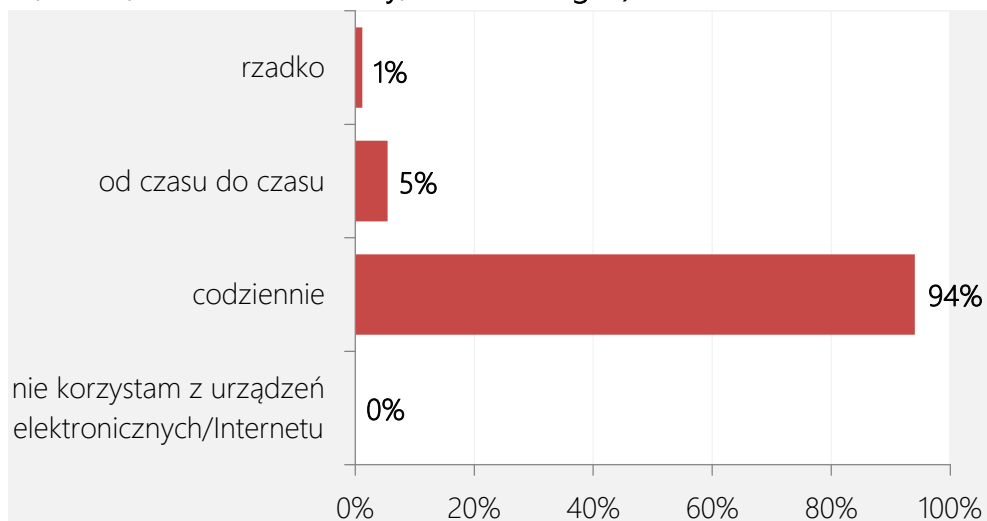

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęcają na to wszyscy dorośli mieszkańcy. 94% badanych robi to codziennie, 5% - od czasu do czasu, a tylko 1% - rzadko.

Wykres 14. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? N=165

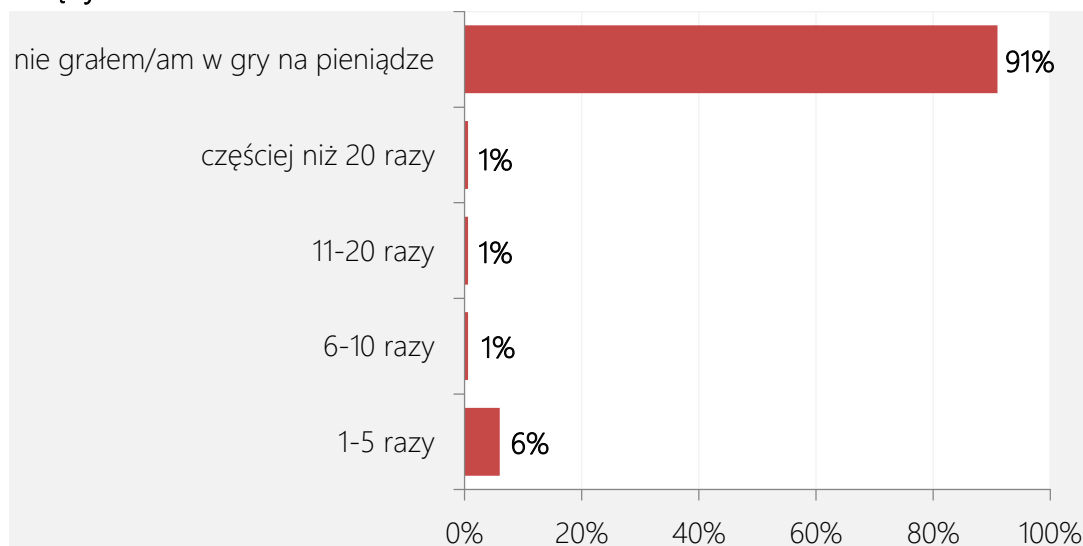
Zadano pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia respondenci spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. Najwięcej osób poświęca na to powyżej 1 godziny do 3 godzin (82 osoby, tj. 50%) oraz do 1 godziny (44 osoby, tj. 27%). 18 respondentów na korzystanie z urządzeń elektronicznych poświęca powyżej 3 do 5 godzin (11%), 7 osób - powyżej 5 godzin do 7 godzin (4%), natomiast 13 badanych - więcej niż 7 godzin dziennie (8%).

Tabela 18. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=165

odpowiedź	%	liczba odp.
do 1 godziny	27%	44
powyżej 1 godziny do 3 godzin	50%	82
powyżej 3 godzin do 5 godzin	11%	18
powyżej 5 godzin do 7 godzin	4%	7
powyżej 7 godzin	8%	13

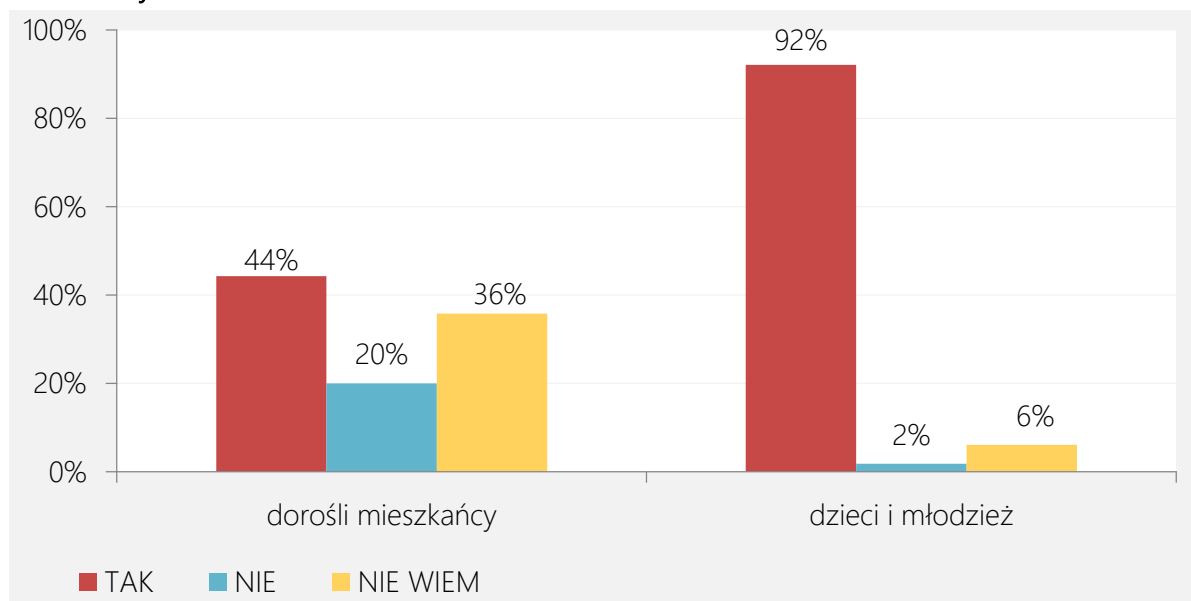
W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Powiatu, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 9% dorosłych mieszkańców, którzy grali 1-5 razy (6%), 6-10 razy, 11-20 razy i częściej niż 20 razy (po 1%).

Wykres 15. Jak często grał/a Pan/i lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=165

Zdaniem 44% respondentów nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych/Internetu stanowi znaczny problem wśród dorosłych mieszkańców Powiatu, a w opinii aż 92% - wśród dzieci i młodzieży.

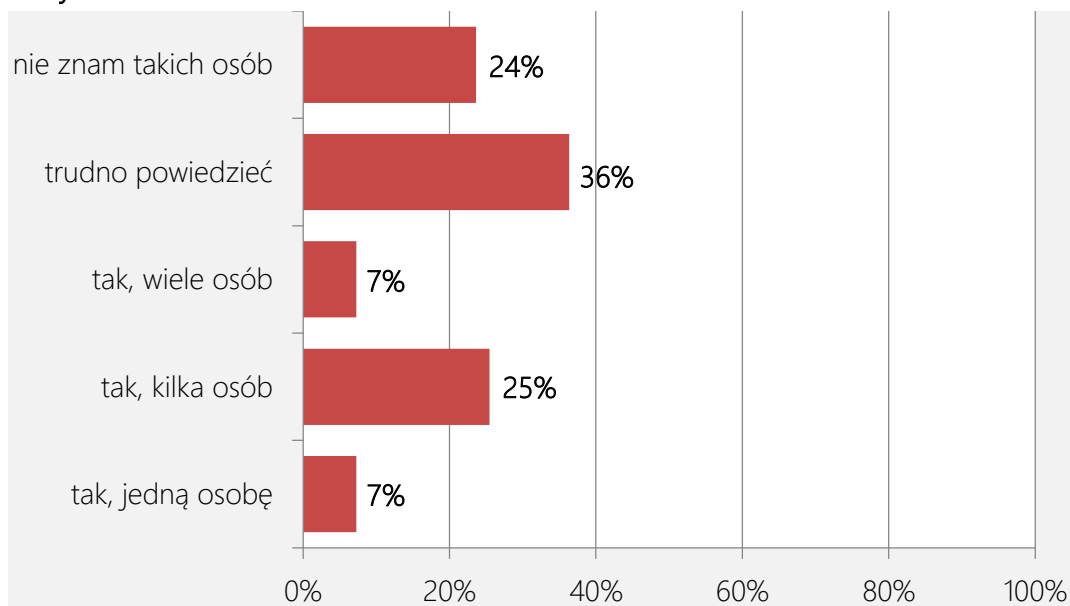
Wykres 16. Czy Pana/i zdaniem nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych/Internetu stanowi w Powiecie znaczny problem wśród dorosłych mieszkańców/dzieci i młodzieży? N=165

PROBLEM PRZEMOCY

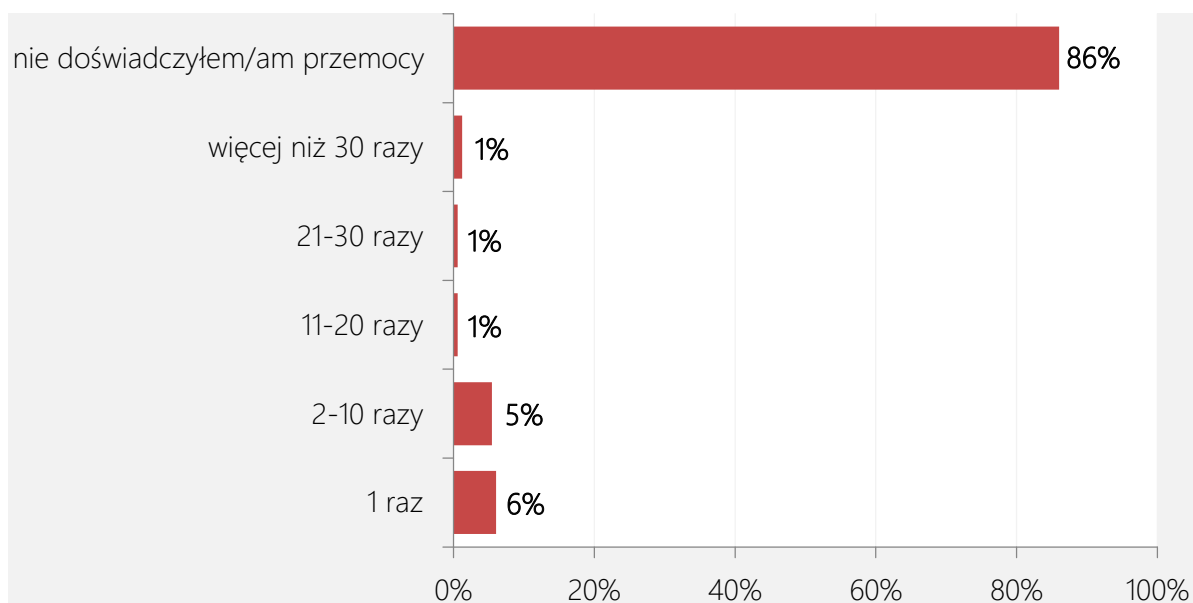
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Powiatu. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło aż 39% badanych, w tym po 7% zna jedną taką osobę lub wiele osób, z kolei 25% - kilka osób. Przeczącej odpowiedzi udzieliło 24% respondentów, natomiast co trzeci ankietowany nie jest pewien czy zna taką osobę (36%).

Wykres 17. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=165

Skala problemu przemocy na terenie Powiatu została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 14% mieszkańców, wśród których po 1% doświadczyło jej 11-20 razy, 21-30 razy i więcej niż 30 razy, 5% doznało jej 2-10 razy, natomiast 6% jednokrotnie.

Wykres 18. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=165

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna - wskazało na nią 17 badanych, tj. 74%. Mobbingu doświadczyło 10 osób (43%), przemocy fizycznej 8 osób (35%), ekonomicznej i zaniedbania - po 4 osoby (17%), natomiast przemocy seksualnej 2 badanych (9%).

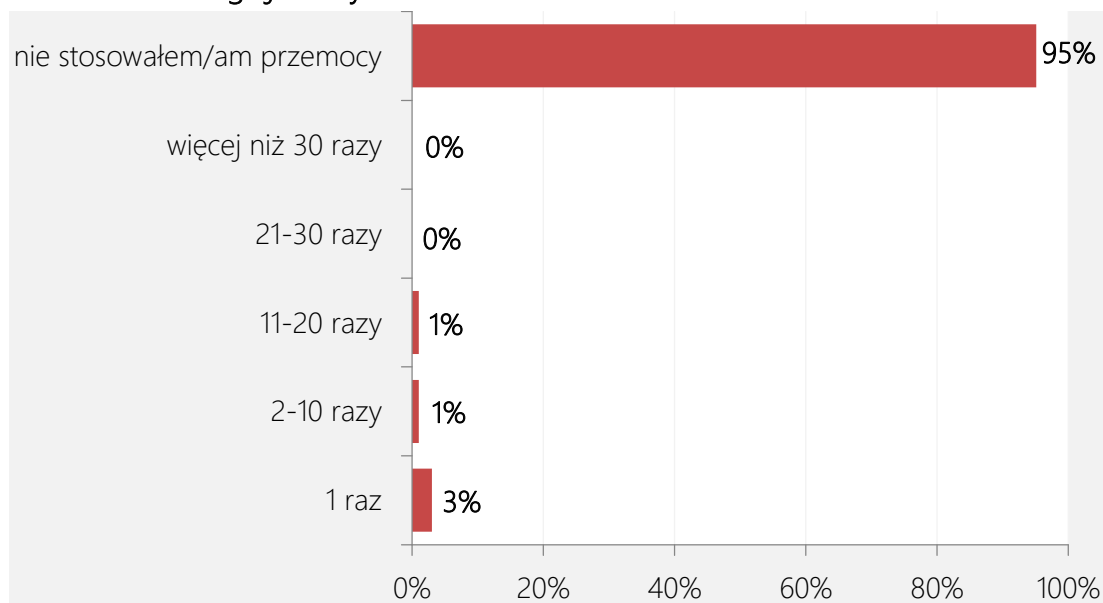
Tabela 19. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu 12 miesięcy? N=23

odpowieź	%	liczba odp.
przemoc psychiczna	74%	17
mobbing	43%	10
przemoc fizyczna	35%	8
przemoc ekonomiczna	17%	4
zaniedbanie	17%	4
przemoc seksualna	9%	2
nie wiem	4%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 5% mieszkańców, spośród których 3% stosowało ją jednokrotnie, natomiast po 1% - 2-10 razy lub 11-20 razy.

Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=165

W dalszej kolejności poproszono badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (6 osób, tj. 75%). Pojedyncze odpowiedzi padły na przemoc fizyczną i zaniedbanie (po 1 osobie, tj. 13%). Ponadto 1 badany nie potrafił jednoznacznie stwierdzić (13%).

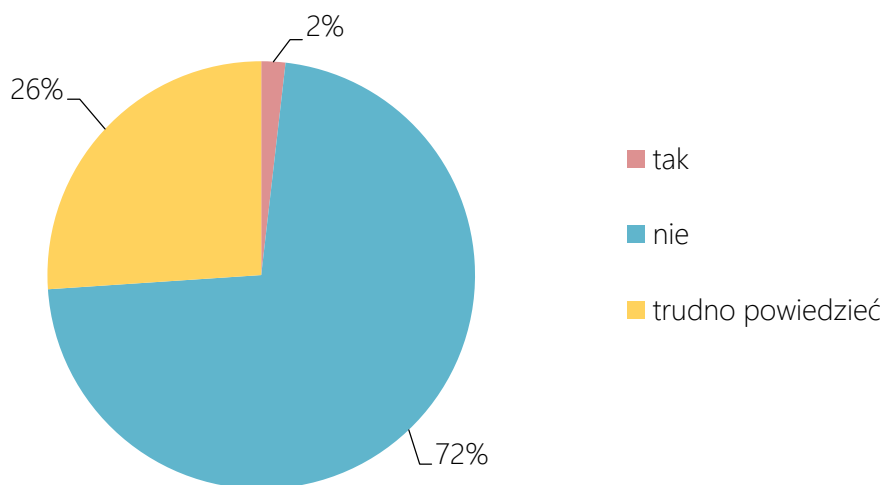
Tabela 20. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?
N=8

odpowieź	%	liczba odp.
przemoc psychiczna	75%	6
przemoc fizyczna	13%	1
zaniedbanie	13%	1
nie wiem	13%	1
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
mobbing	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Powiatu, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej - kary fizyczne popiera 2% badanych, z kolei 26% trudno było odpowiedzieć na to pytanie. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 72% mieszkańców.

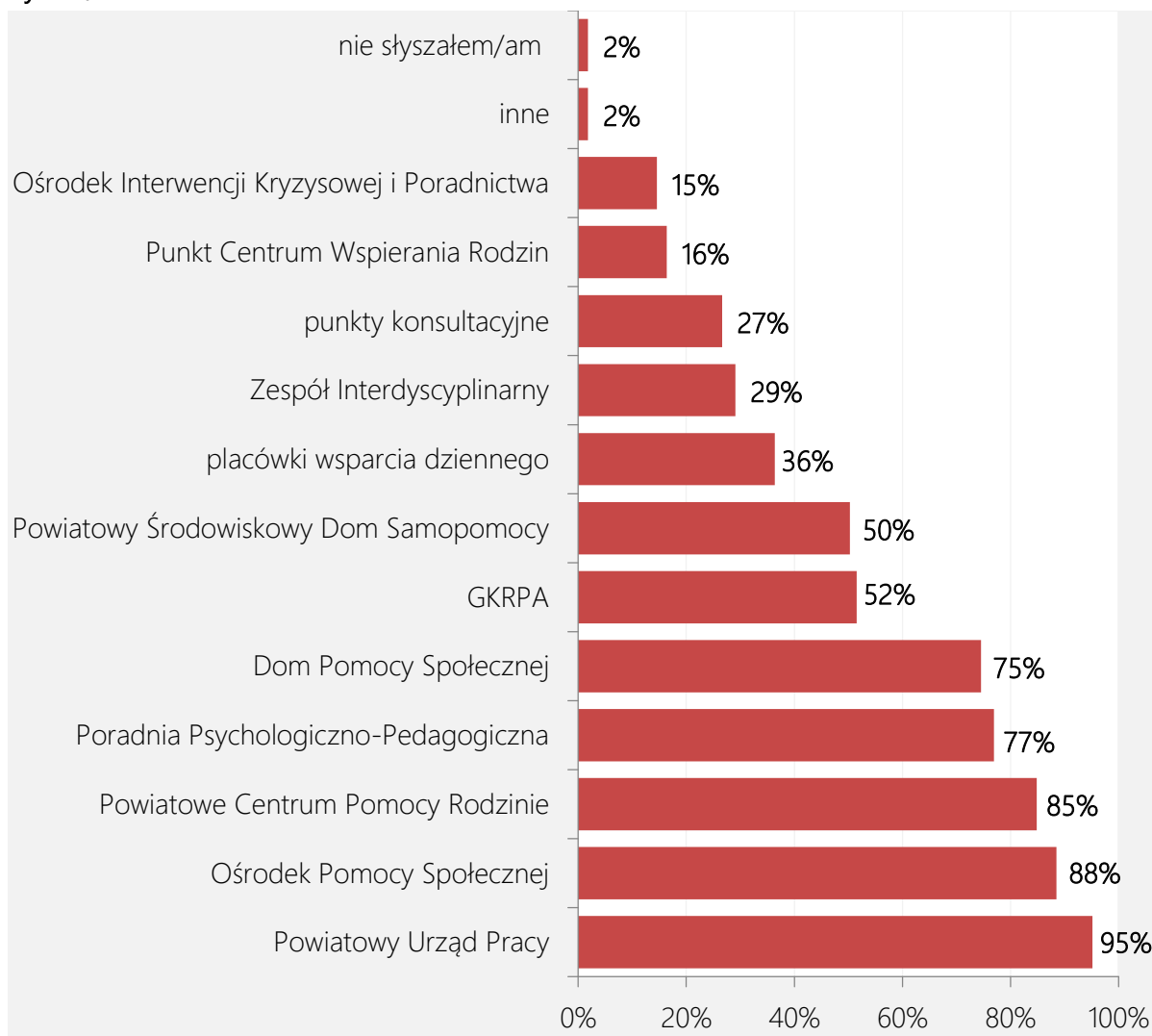
Wykres 20. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=165

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o wskazanie instytucji pomocowych funkcjonujących na terenie Powiatu, o których słyszeli. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że znaczna część osób słyszała o Powiatowym Urzędzie Pracy (95%), Ośrodku Pomocy Społecznej (88%), Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (85%), Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (77%) oraz Domie Pomocy Społecznej (75%). Ponadto, co drugi badany wie o działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (52%) i Powiatowym Środowiskowym Domie Samopomocy (50%), a co trzeci - placówkach wsparcia dziennego (36%) i Zespołu Interdyscyplinarnego (29%).

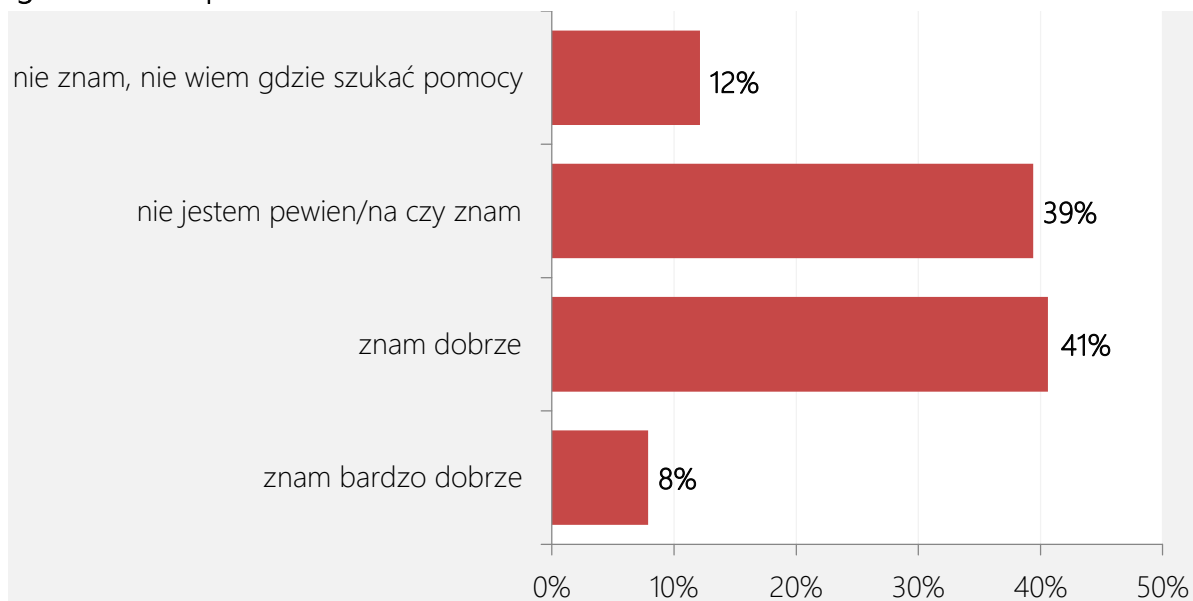
Wykres 21. O jakich instytucjach/podmiotach funkcjonujących na terenie powiatu Pan/i
słyszał/a? N=165

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 41% osób zna je dobrze, co trzeci respondent nie jest pewny czy je zna (39%), 8% - zna je bardzo dobrze, natomiast 12% badanych nie wie gdzie szukać pomocy w razie problemów.

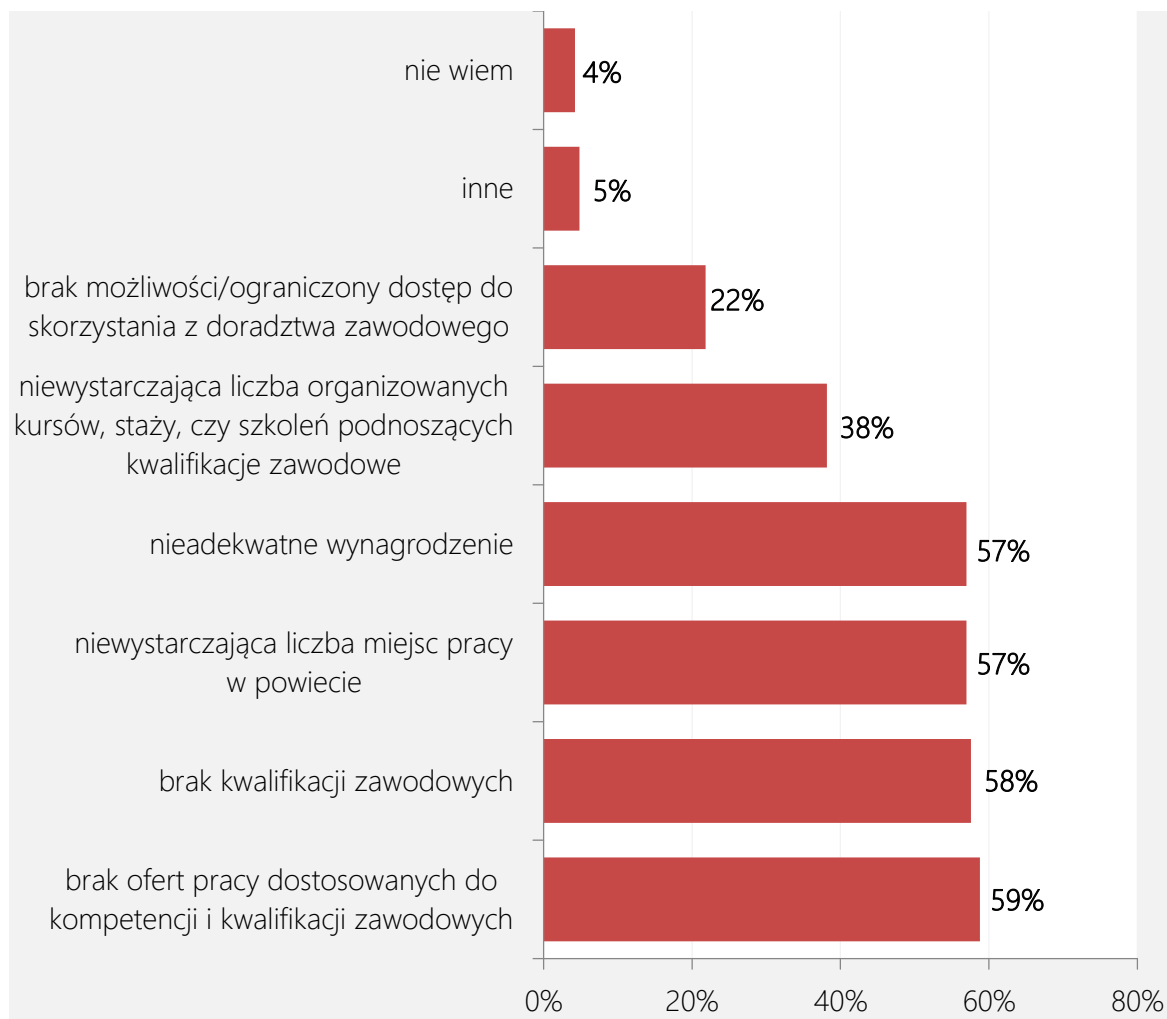
Wykres 22. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=165

RYNEK PRACY

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne i poszukujące zatrudnienia na terenie Powiatu. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (59%), brak kwalifikacji zawodowych (58%), niewystarczająca liczba miejsc pracy na terenie Powiatu i nieadekwatne wynagrodzenie (po 57%). Mniej respondentów wskazało na niewystarczającą liczbę organizowanych kursów staży, czy szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (38%) oraz brak możliwości/ograniczony dostęp do skorzystania z doradztwa zawodowego (22%). W odpowiedziach „inne” mieszkańcy wymieniali barierę komunikacyjną - transport, dojazd, brak chęci podjęcia zatrudnienia - „po co pracować, jak świadczeń jest więcej niż najniższa krajowa”, niedostosowanie godzin pracy dla matek z dziećmi, dyskryminowanie matek z dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym, a także samotnych matek.

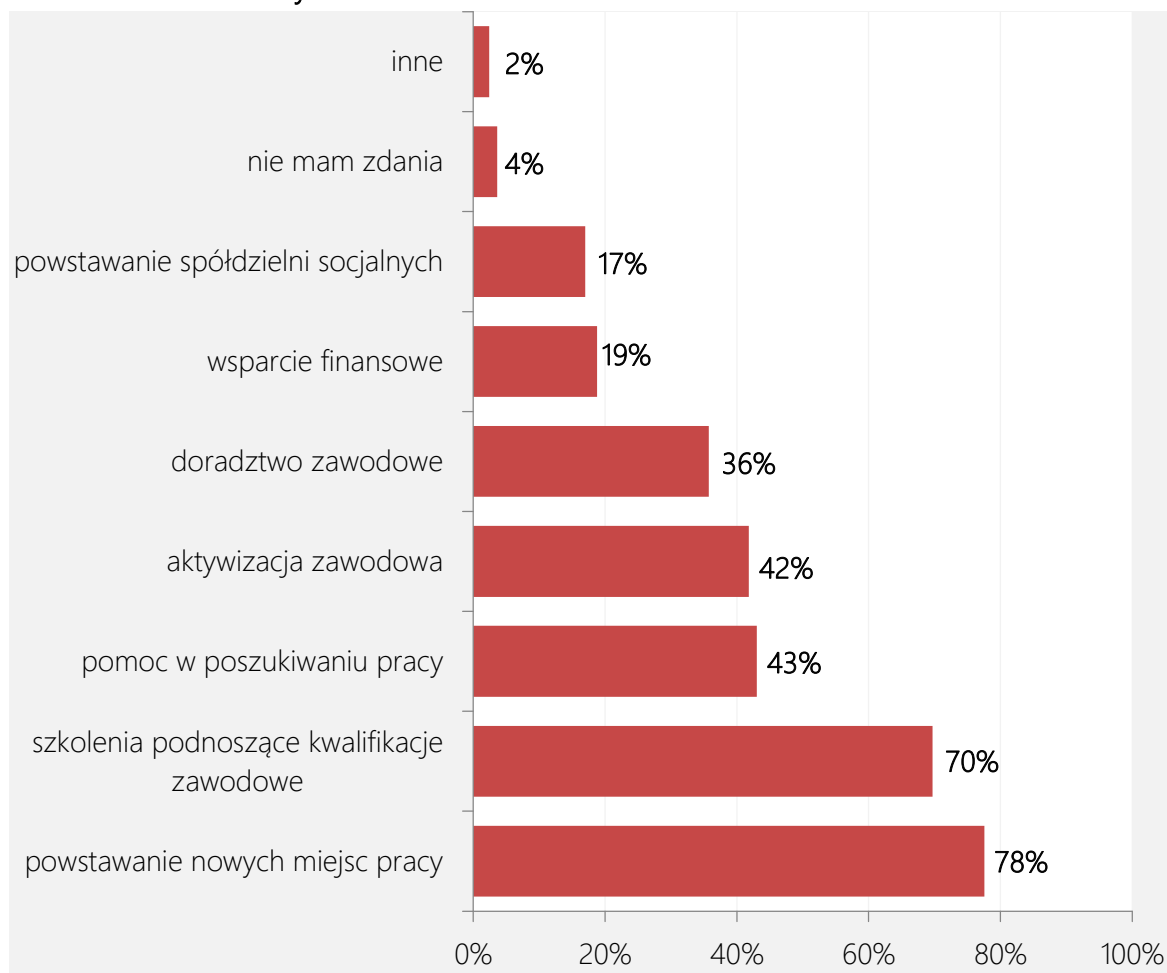
Wykres 23. Jakie trudności Pana/i zdaniem napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Powiatu? N=165

W dalszej kolejności poproszono badanych mieszkańców o wskazanie działań, które należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Powiatu w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych. Z materiału badawczego wynika, że w opinii 78% ankietowanych należałoby tworzyć nowe miejsca pracy, 70% - organizować szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, 43% - świadczyć pomoc w poszukiwaniu pracy, 42% - podejmować działania z zakresu aktywizacji zawodowej, 36% - świadczyć doradztwo zawodowe, 19% - wspierać finansowo, natomiast 17% - tworzyć spółdzielnie socjalne. Wśród 2% innych odpowiedzi zwrócono uwagę na potrzebę wprowadzenia obowiązkowych restrykcji przy korzystaniu z zasiłków dla bezrobotnych, m.in.: „podjęcie pracy do 2 miesięcy po otrzymaniu zapomogi” oraz

„państwo powinno uzależnić otrzymywanie zasiłków i innej pomocy socjalnej od podjęcia pracy zawodowej przynajmniej przez jednego z rodziców”.

Wykres 24. Jakie działania Pana/i zdaniem należy podejmować w szerszym zakresie na terenie powiatu w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=165

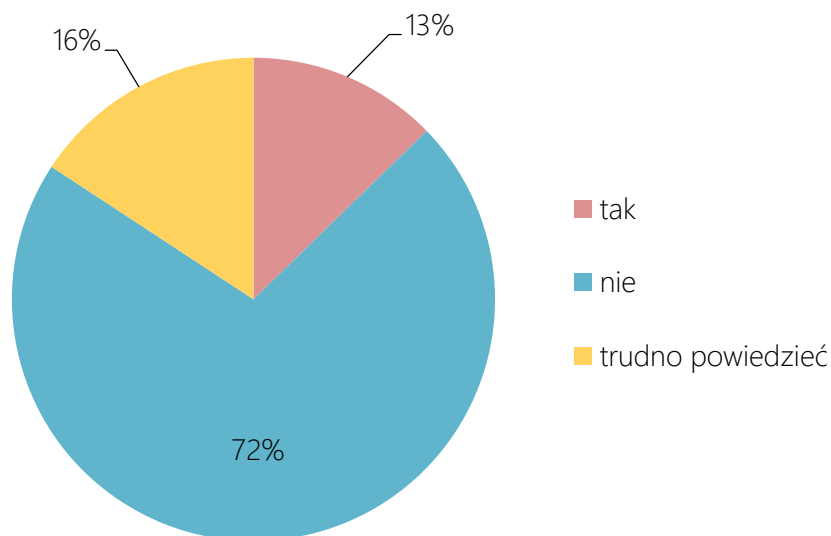

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

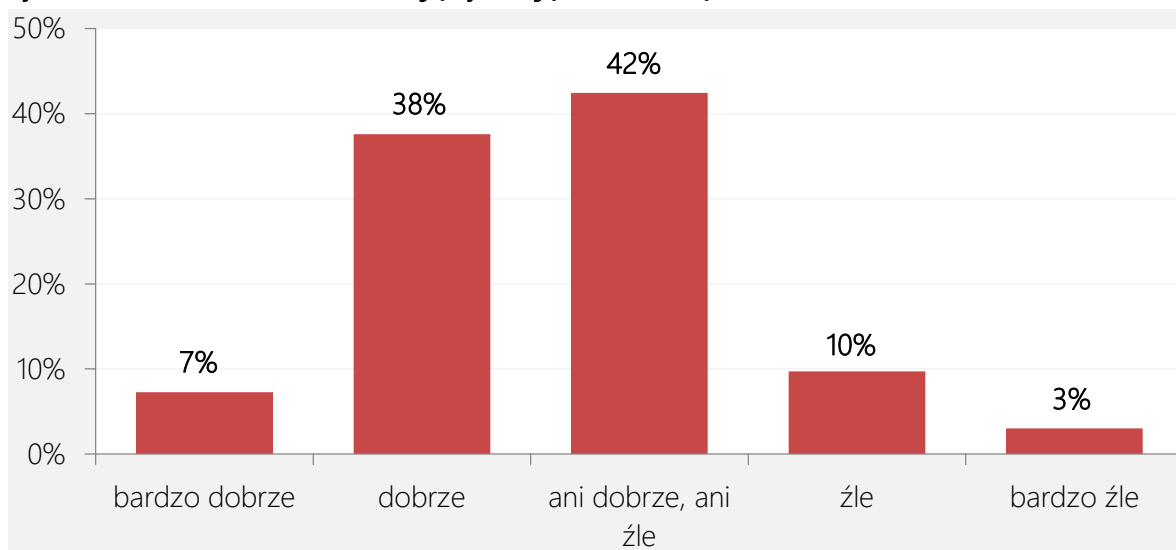
Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem problemu ubóstwa. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – 72% osób odpowiedziało przecząco na to pytanie, 13% badanych przyznało, że doznało w okresie ostatniego roku ubóstwa, z kolei 16% respondentów miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 25. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=165

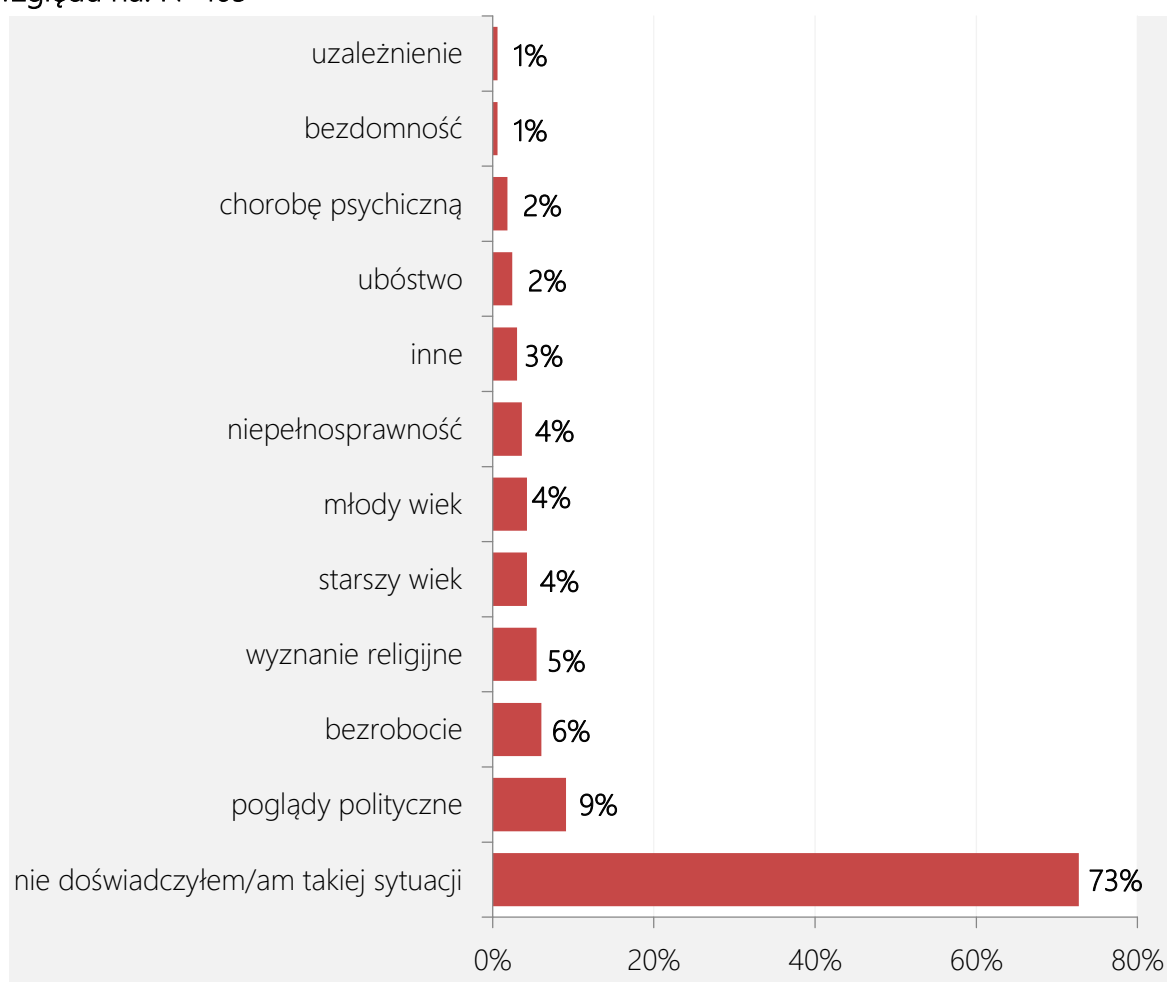
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że 45% dorosłych mieszkańców Powiatu jest z niej zadowolonych - 38% ocenia ją dobrze, a 7% - bardzo dobrze. 42% ankietowanych określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast 10% ankietowanych stwierdziło, że jest ona zła, a 3% - bardzo złą.

Wykres 26. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=165

Z analizy materiału badawczego wynika, że 27% respondentów doświadczyło w ciągu ostatniego roku przed badaniem odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na poglądy polityczne (9%) oraz bezrobocie (6%). Na wyznanie religijne wskazało 5% ankietowanych, natomiast po 4% na starszy lub młody wiek oraz niepełnosprawność. Po 2% respondentów doświadczyło odrzucenia ze względu na ubóstwo i chorobę psychiczną, z kolei po 1% w związku z uzależnieniem i bezdomnością. 3% badanych wskazało na inne odpowiedzi, w których wymieniono m.in. „samotne wychowywanie dzieci”, „posiadanie dzieci” oraz „przynależność związkową”.

Wykres 27. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: N=165

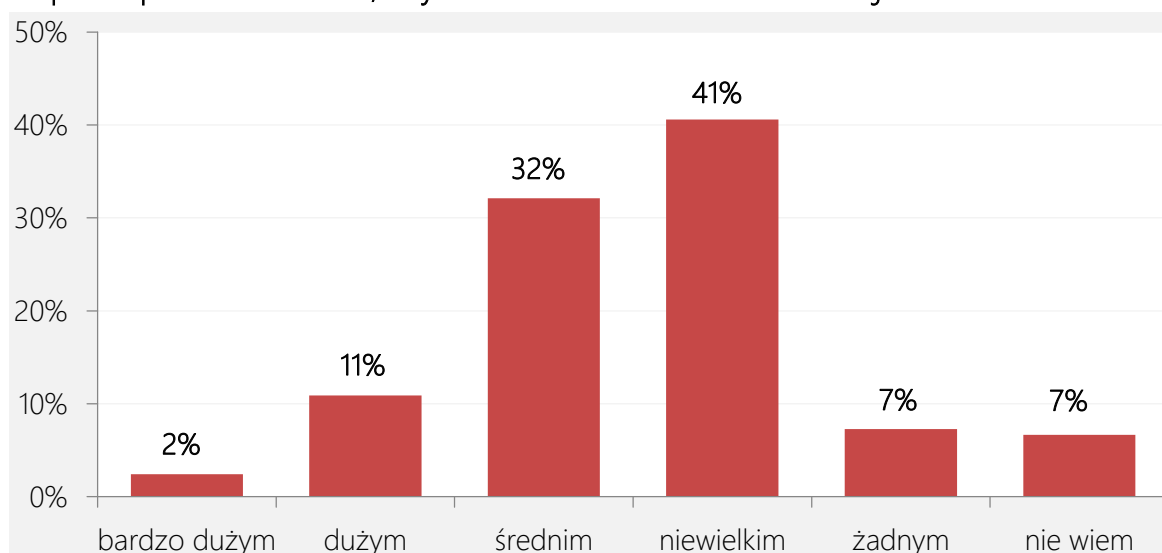

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

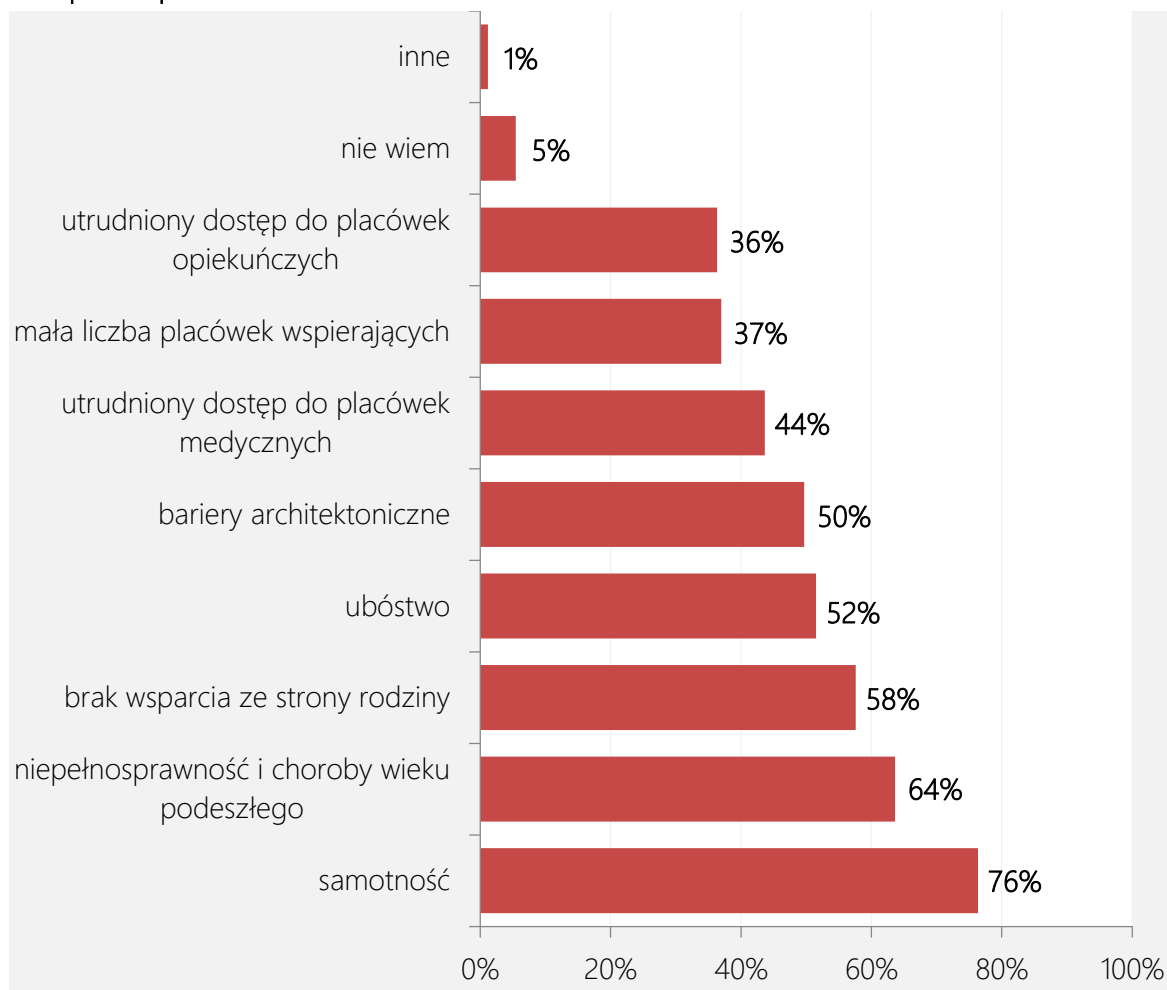
Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Powiatu do osób z niepełnosprawnościami. 41% badanych uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu, a 32% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 13% ankietowanych twierdzi, że dużo lub bardzo dużo miejsc w Powiecie jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnością, z kolei 7% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a kolejne 7% respondentów jest zdania, że infrastruktura nie jest w ogóle dostosowana do potrzeb tej grupy osób.

Wykres 28. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Powiecie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=165

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie najczęstszych problemów dotyczących starszych mieszkańców oraz osób z niepełnosprawnościami. Największy odsetek badanych wskazał kolejno na: samotność (76%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (64%), brak wsparcia ze strony rodziny (58%), ubóstwo (52%), bariery architektoniczne (50%), utrudniony dostęp do placówek medycznych (44%), mała liczba placówek wspierających (37%) oraz utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (36%). W odpowiedziach „inne” respondenci wymienili m.in.: „wysoki koszt prywatnej opieki” oraz „brak komunikacji miejskiej, aby mogli się poruszać po mieście”.

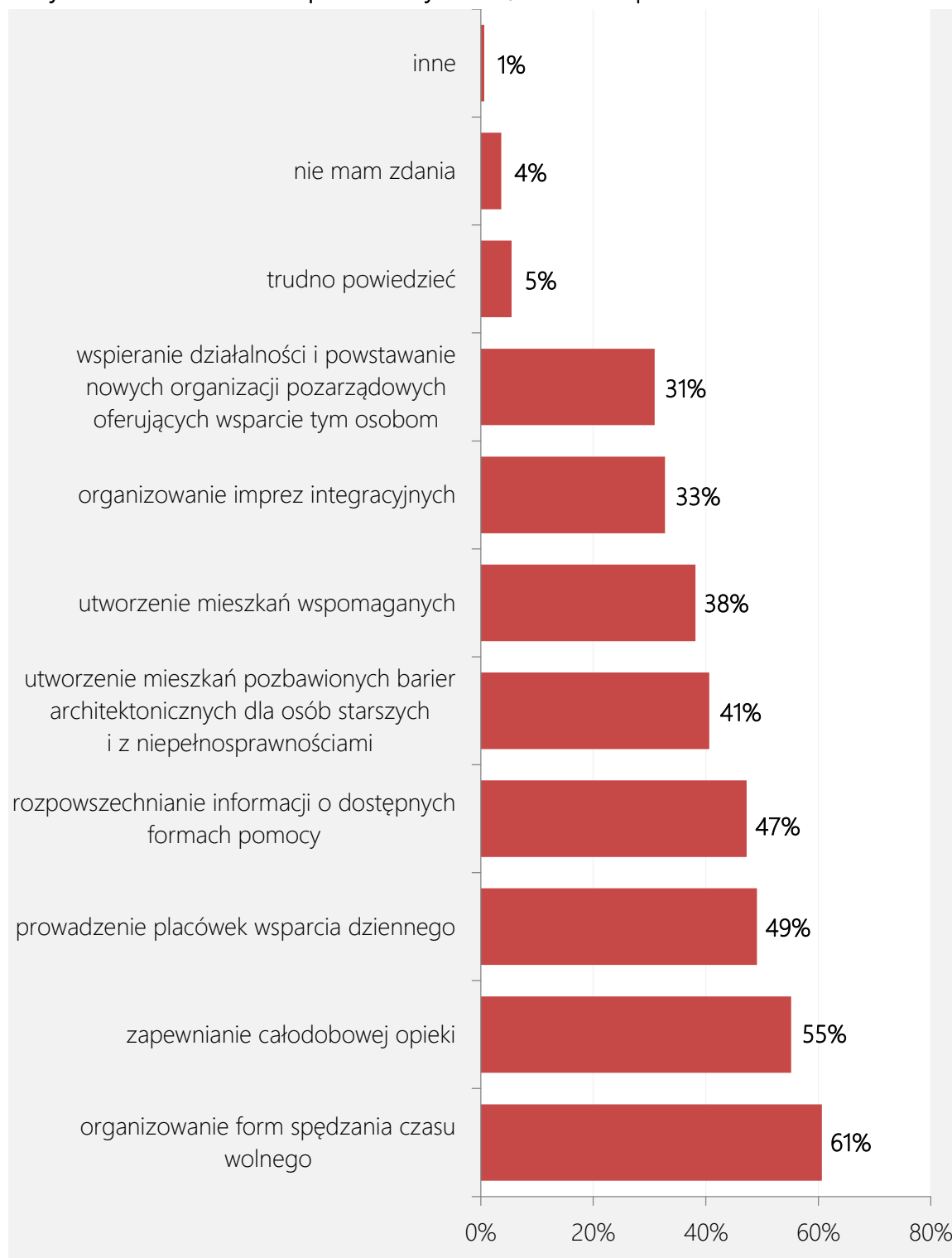
Wykres 29. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Powiecie? N=165

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu dotyczącym niniejszego bloku tematycznego, mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego mieli określić w jakim zakresie powinna zostać poszerzona oferta wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. 61% badanych było zdania, że należałoby przede wszystkim poszerzyć ofertę organizowanych form spędzania wolnego czasu, 55% - zapewnienia opieki całodobowej, 49% - prowadzonych placówek wsparcia dziennego, 47% - prowadzić działania informacyjne o dostępnych formach pomocy, 41% - mieszkań pozbawionych barier architektonicznych, 38% - mieszkań wspomaganych, 33% - organizowanych imprez integracyjnych, natomiast 31% stwierdziło, że należałoby poszerzyć ofertę w obszarze wspierania działalności i powstawania nowych organizacji pozarządowych wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnościami.

Wykres 30. W jakim zakresie oferta wsparcia osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie Powiatu powinna być Pana/i zdaniem poszerzona? N=165

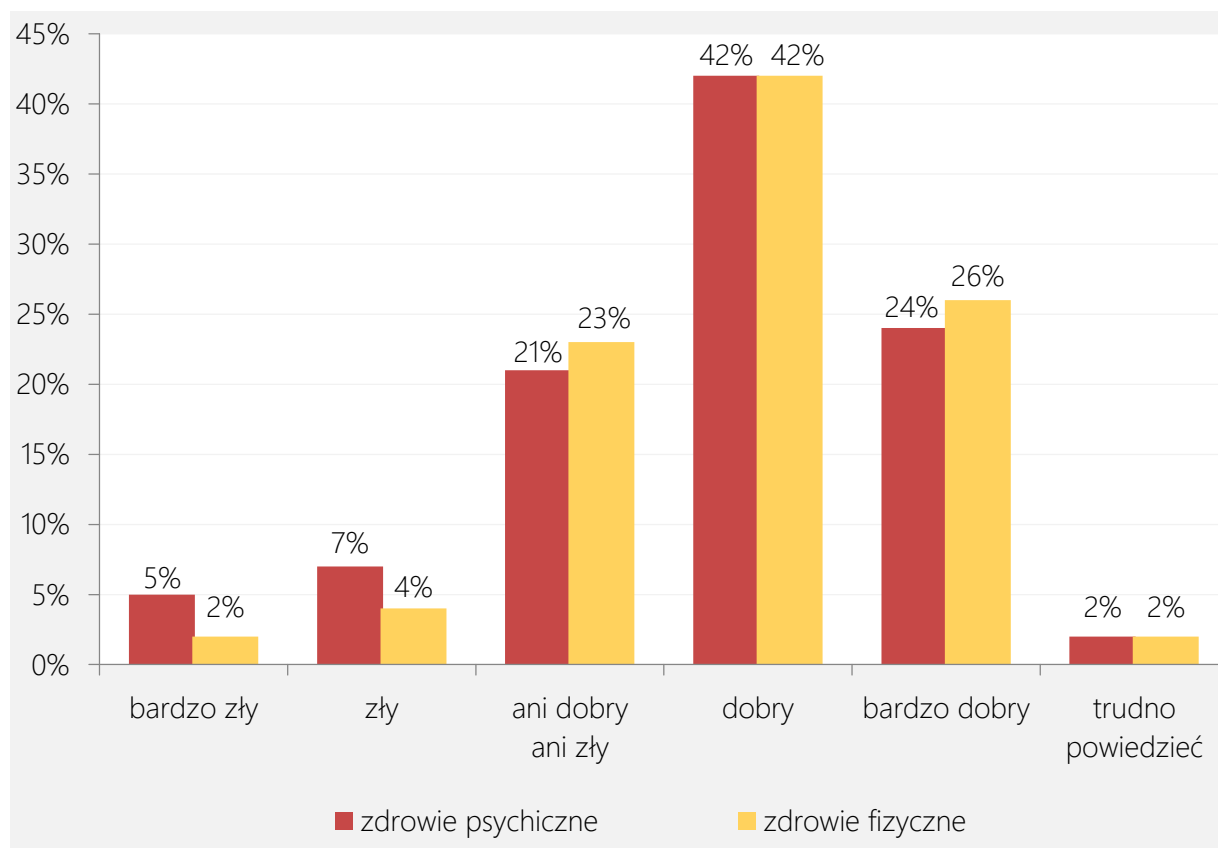

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

ZDROWIE

W pierwszej kolejności badani mieli ocenić swój stan zdrowia fizycznego i psychicznego. Większość mieszkańców ocenia je jako dobre (po 42%) lub bardzo dobre (26% - zdrowie fizyczne, 24% - zdrowie psychiczne). 7% respondentów określiło stan swojego zdrowia psychicznego jako zły, natomiast w przypadku zdrowia fizycznego na taką odpowiedź wskazało 4% badanych mieszkańców. Niewielka część osób wskazała na bardzo zły stan zdrowia fizycznego (2%) i psychicznego (5%). Pozostali mieszkańcy przyznali, że nie jest on ani dobry ani zły - 21% w przypadku zdrowia psychicznego oraz 23% odnośnie zdrowia fizycznego. Szczegółowe dane prezentuje wykres poniżej.

Wykres 31. Jak ocenia Pan/i swój stan zdrowia psychicznego i fizycznego? N=165

W kolejnym pytaniu badani mieli określić, czy w okresie 2 tygodni utrzymywały się u nich wymienione stany. Z poniżej tabeli wynika, że:

- ▶ 67% doświadczyło osłabienia koncentracji (111 osób);
- ▶ 42% doświadczyło poczucia lęku (70 osób);
- ▶ 59% miało osłabioną koncentrację (97 osób);
- ▶ 46% miało niską samoocenę (76 osób);
- ▶ 51% doznało zaburzeń snu (84 osoby);
- ▶ 8% miało myśli samobójcze (14 osób);
- ▶ 1% podejmowało się czynów samobójczych (1 osoba).

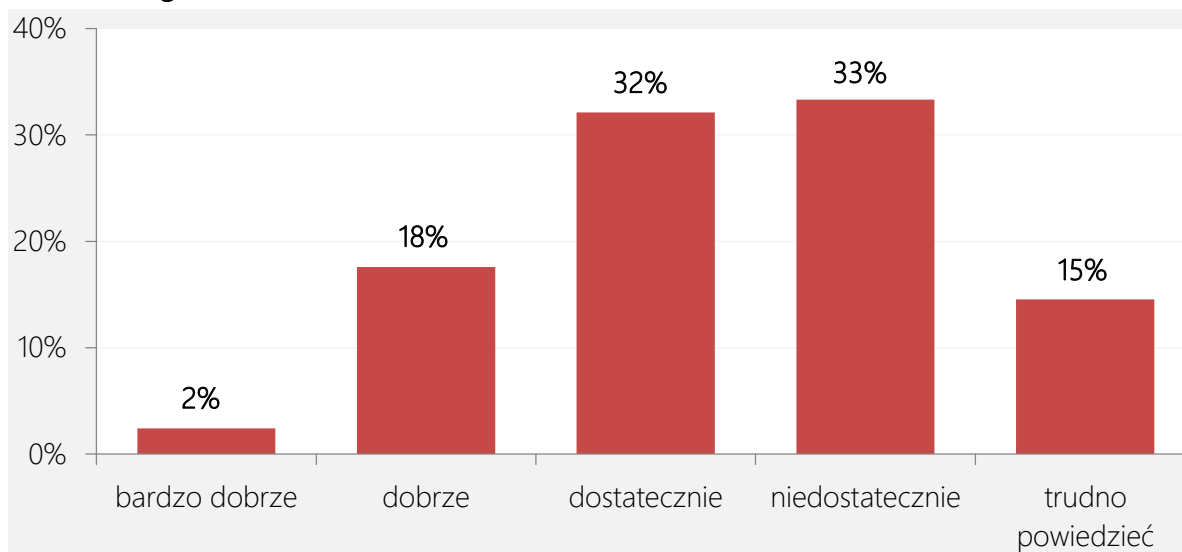
Tabela 21. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:
N=256

odpowiedź	TAK		NIE	
	% odp.	liczba odp.	% odp.	liczba odp.
obniżenie nastroju	67%	111	33%	54
poczucie lęku	42%	70	58%	95
osłabienie koncentracji	59%	97	41%	68
niska samoocena	46%	76	54%	89
zaburzenia snu	51%	84	49%	81
myśli samobójcze	8%	14	92%	151
czyny samobójcze	1%	1	99%	164

WSPARCIE RODZIN

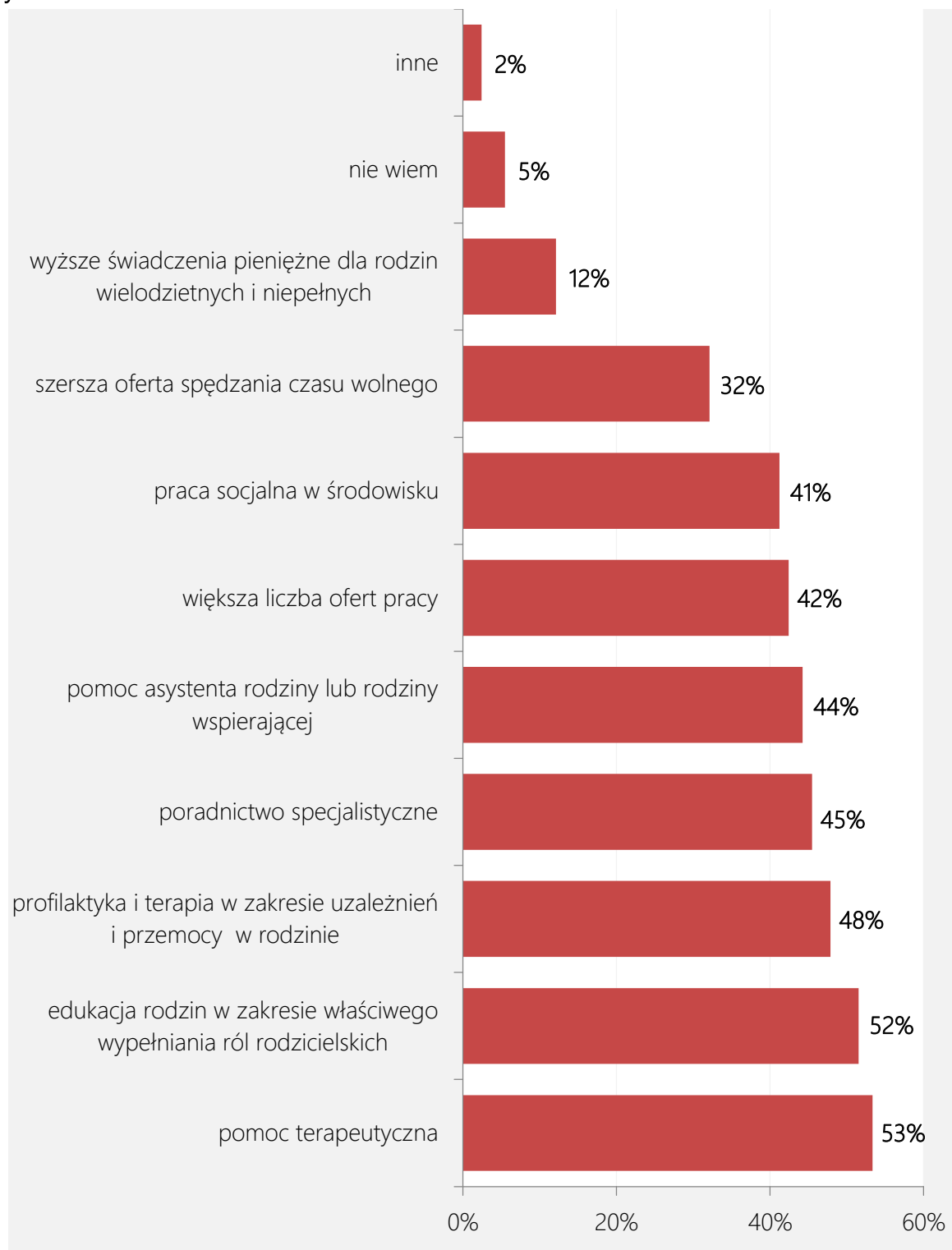
W ramach obszaru badania dotyczącego wspierania rodziny, zadano mieszkańcom pytanie dotyczące oceny działań Powiatu w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin. Co piąty badany ocenił te działania pozytywnie (18% - „dobrze”, 2% - „bardzo dobrze”). Większość osób biorących udział w badaniu była zdania, że działania w zakresie organizacji czasu wolnego rodzin prowadzone są w sposób niedostateczny (33%), bądź dostateczny (32%), a 15% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 32. Jak ocenia Pan/i działania Powiatu w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin? N=165

W kolejnym pytaniu dotyczącym wspierania rodziny, mieszkańcy mieli określić jakie działania według nich poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Najczęściej ankietowani odpowiadali, że byłaby świadczona pomoc terapeutyczna (53%), edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (52%), profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (48%), poradnictwo specjalistyczne (45%), pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (44%), większa liczba ofert pracy (42%), także praca socjalna w środowisku (41%). W dalszej kolejności mieszkańcy Powiatu wskazywali na szerszą ofertę spędzania czasu wolnego (32%). Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych stwierdził, że pozytywny wpływ na sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo miałyby wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych (12%). 5% nie posiada wiedzy na ten temat, z kolei 2% respondentów wskazało na inne działania, m.in.: „łatwiejszy dostęp do żłobków i przedszkoli, rozwój dziennych klubów dziecięcych”, „większe zaangażowanie ze strony placówek szkolnych” oraz „kontrolowanie rodzin pobierających zasiłki/500+, czy nie występują u nich alkoholizm, przemoc itp.”.

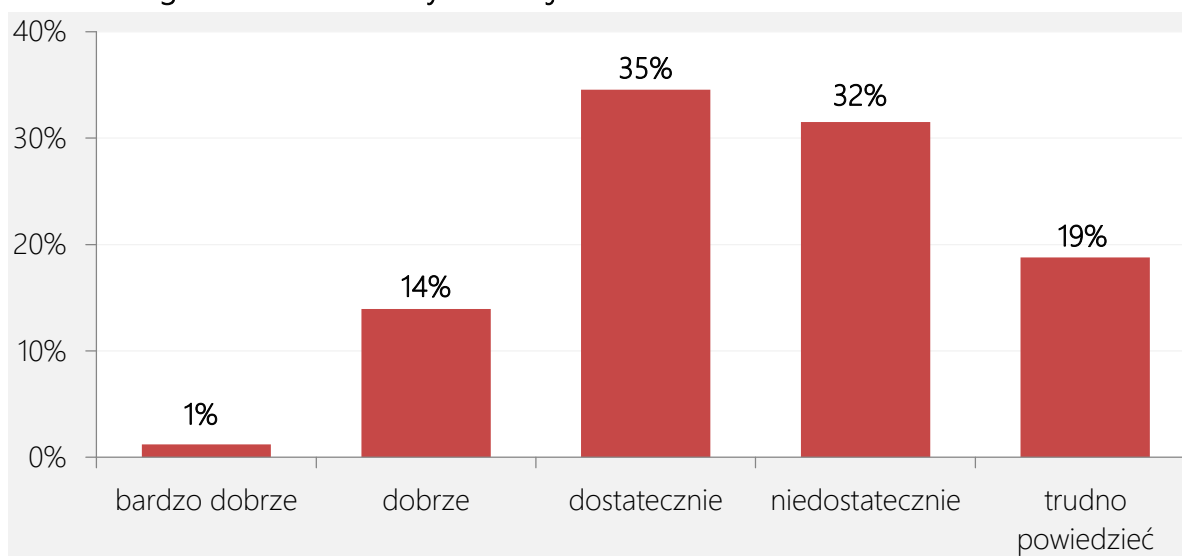
Wykres 33. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Powiecie? N=165

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

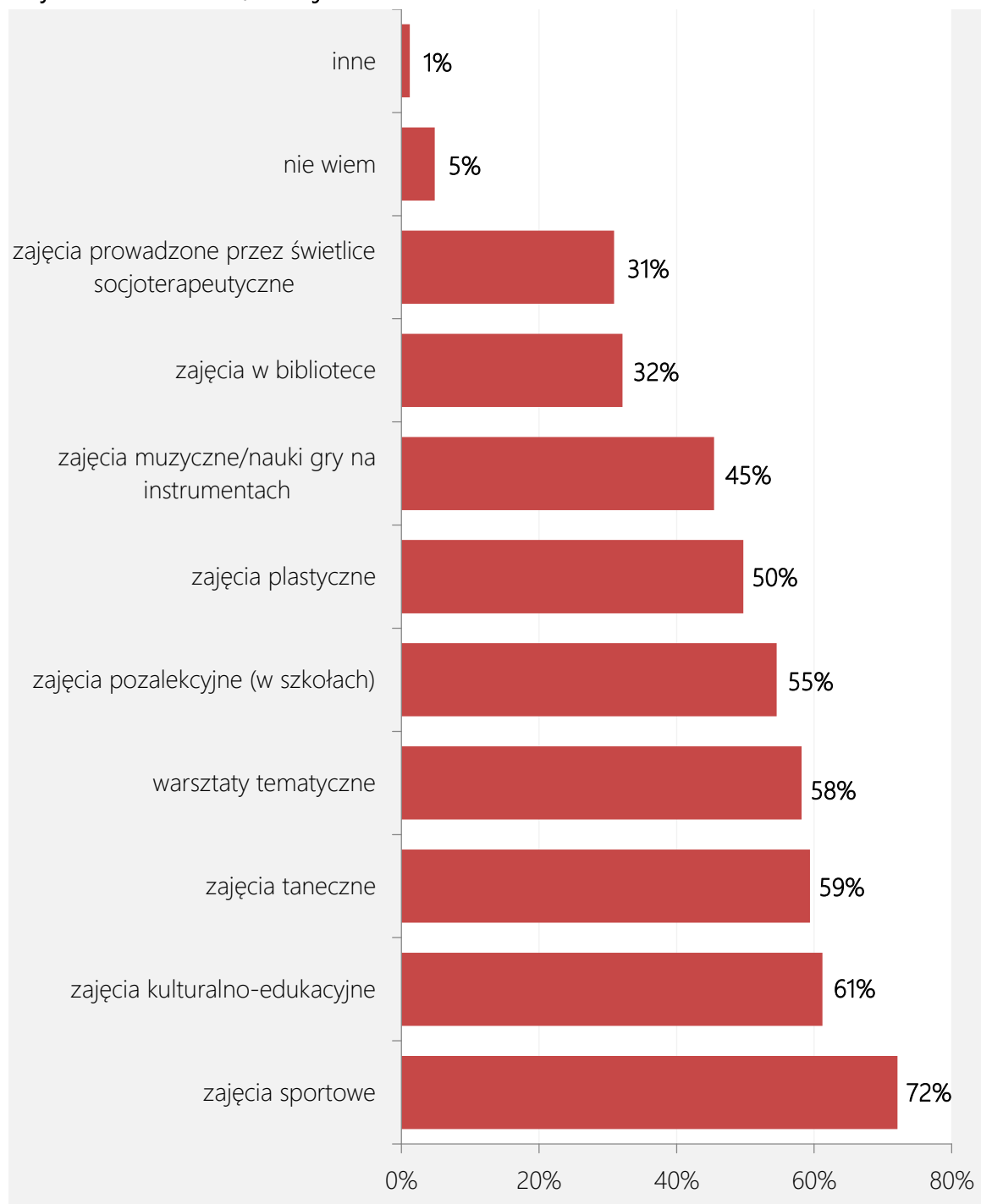
Ostatnie dwa pytania w obszarze wsparcia rodzin dotyczyły działalności prowadzonej na rzecz zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie Powiatu. Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, 15% osób ocenia działalność w tym zakresie pozytywnie (14% - „dobrze”, 1% - „bardzo dobrze”). W opinii 35% osób są one dostateczne, a 32% - niedostateczne. Co piąta osoba nie potrafiła jednoznacznie odpowiedzieć (19%).

Wykres 34. Jak ocenia Pan/i działania powiatu w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej? N=165

W opinii większości badanych na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego powinno się priorytetowo rozwijać zajęcia sportowe (72%), kulturalno-edukacyjne (61%) oraz taneczne (59%). Znaczna część osób stwierdziła, że w obszarze form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież należy organizować warsztaty tematyczne (58%), zajęcia pozalekcyjne na terenie szkół (55%) oraz zajęcia plastyczne (50%). W dalszej kolejności wskazano na: zajęcia muzyczne (45%), biblioteczne (32%) oraz zajęcia prowadzone przez świetlice socjoterapeutyczne (31%). W odpowiedzi „inne” zwrócono uwagę, iż należałoby rozwijać wszystkie powyższe formy zajęć, które powinny być dostępne dla mieszkańców wsi w świetlicach i szkołach, a nie tylko w Domu Kultury.

Wykres 35. Jakie formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież powinny być priorytetowo tworzone/rozwijane na terenie Powiatu? N=165

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Na podstawie danych empirycznych przekazanych między innymi przez Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące w powiecie golubsko-dobrzyńskim, danych GUS, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- ▶ charakterystyka problemu i działań interwencyjnych,
- ▶ analiza SWOT, która została przedstawiona po wszystkich podrozdziałach²⁰.

WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2021 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu w takich gminach jak: Ciechocin, Golub-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie oraz Zbójno. W mieście Golub-Dobrzyń znajdowało się ono na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia, natomiast w gminie Radomin na trzecim miejscu.

²⁰ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Dane źródłowe pokazują, że łączna liczba rodzin zamieszkujących gminy powiatu golubsko-dobrzyńskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2019-2021 znacznemu spadkowi (w stosunku do 2019 roku o 15%). W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystało łącznie 850 rodzin, w 2020 roku - 791, natomiast w 2021 roku - 722 rodziny. Największy spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa dostrzegalny jest w gminie Radomin (51%) oraz w gminie Golub-Dobrzyń (21%). Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 22. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w gminach wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	329	338	304
gmina Ciechocin	50	39	45
gmina Golub-Dobrzyń	155	128	122
gmina Kowalewo Pomorskie	189	174	162
gmina Radomin	39	30	19
gmina Zbójno	88	82	70
ŁĄCZNIE	850	791	722

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie golubsko-dobrzyńskim od stycznia 2019 roku realizują program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych.

Wśród największej liczby osób otrzymujących świadczenie pieniężne w 2021 roku znalazło się 367 mieszkańców gminy Golub-Dobrzyń oraz 185 mieszkańców gminy Kowalewo Pomorskie. Najmniejsza liczba świadczeniobiorców zamieszkiwała gminę Ciechocin (9 osób) oraz gminę Radomin, w której nie udzielono żadnego świadczenia pieniężnego. W postaci świadczenia niepieniężnego pomoc otrzymało w przedmiotowym roku najwięcej mieszkańców miasta Golub-Dobrzyń - 132 osoby oraz gminy Golub-

Dobrzyń - 124 osoby. Najmniejsza liczba świadczeń niepieniężnych została przyznana w gminie Ciechocin - skorzystało z nich jedynie 66 świadczeniobiorców oraz gminie Radomin - 78 osób. W stosunku do poprzedniego roku liczba świadczeniobiorców niepieniężnej formy zasiłku znacznie spadła.

Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021 w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego

miasto Golub-Dobrzyń			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	395	403	367
niepieniężne	252	198	132
gmina Ciechocin			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	13	14	9
niepieniężne	140	115	66
gmina Golub-Dobrzyń			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	83	117	70
niepieniężne	187	159	124
gmina Kowalewo Pomorskie			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	217	204	185
niepieniężne	135	140	102
gmina Radomin			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	0	0	0
niepieniężne	154	104	78
gmina Zbójno			
rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
pieniężne	16	66	28
niepieniężne	167	134	102

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2021 roku najwięcej świadczeń pieniężnych w formie dodatków mieszkaniowych zostało przyznanych w mieście Golub-Dobrzyń (549 gospodarstw), natomiast najmniejsza liczba dodatków mieszkaniowych została przyznana w gminie Radomin, gdzie tą formą pomocy objęto 3 gospodarstwa. Należy zwrócić uwagę, że w gminach: Ciechocin i Zbójno żadne gospodarstwo domowe nie otrzymało dodatków mieszkaniowych. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć tendencję spadkową w zakresie liczby przyznawanych dodatków mieszkaniowych.

Tabela 24. Liczba gospodarstw domowych w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	920	636	549
gmina Ciechocin	0	0	0
gmina Golub-Dobrzyń	660	53	46
gmina Kowalewo Pomorskie	132	122	131
gmina Radomin	4	2	3
gmina Zbójno	1	1	0
ŁĄCZNIE	1 717	814	729

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2021 roku z powodu bezdomności w całym powiecie golubsko-dobrzyńskim udzielono pomocy 41 osobom, w tym 26 osobom z miasta Golub-Dobrzyń, 10 mieszkańcom gminy Kowalewo Pomorskie, 2 osobom z gminy Golub-Dobrzyń oraz po 1 osobie z gminy Ciechocin, Radomin oraz Zbójno. Na przestrzeni omawianych lat liczba osób, którym udzielono wsparcia z powodu bezdomności ulegała nieznacznym wahaniom. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 25. Liczba osób, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezdomności
w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	22	25	26
gmina Ciechocin	0	1	1
gmina Golub-Dobrzyń	2	1	2
gmina Kowalewo Pomorskie	14	14	10
gmina Radomin	0	0	1
gmina Zbójno	1	1	1
ŁĄCZNIE	39	42	41

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

BEZROBOCIE, PROMOCJA ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJA NA LOKALNYM RYNKU PRACY

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia wpływają również na funkcjonowanie rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2021 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu w mieście Golub-Dobrzyń oraz gminie Radomin, na drugim miejscu w takich gminach jak: Ciechocin, Kowalewo Pomorskie i Zbójno, z kolei na czwartym miejscu w gminie Golub-Dobrzyń.

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 631. Na przestrzeni omawianych lat odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu, bowiem w 2019 roku było to 731 rodzin, z kolei w 2020 roku o 7% mniej. Szczegółowe dane statystyczne dla poszczególnych gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc z powodu bezrobocia w gminach wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	330	329	323
gmina Ciechocin	53	44	25
gmina Golub-Dobrzyń	79	68	67
gmina Kowalewo Pomorskie	150	139	134
gmina Radomin	51	42	32
gmina Zbójno	68	59	50
ŁĄCZNIE	731	681	631

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejna tabela przedstawia liczbę zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego oraz wchodzących w jego skład gmin. Z danych źródłowych wynika, że pod koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było ogółem 1 942 mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego, a największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych występowała na terenie miasta Golub-Dobrzyń - 610, gminy Kowalewo Pomorskie - 431 oraz gminy Golub-Dobrzyń - 385. Wśród gmin, w których odnotowano stosunkowo małą liczbę zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia należy wyróżnić gminę Ciechocin, którą zamieszkiwało 139 bezrobotnych oraz gminę Radomin - 155 osób. Udział mieszkańców zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

poszczególnych gmin Powiatu w 2021 roku kształtuje się na stosunkowo zbliżonym poziomie. Najniższy udział osób pozostających bez pracy w ogóle mieszkańców występuje w gminie Ciechocin (5,6%) oraz gminie Kowalewo Pomorskie (6,2%). Najmniej korzystna sytuacja pod względem bezrobocia wśród mieszkańców występuje na obszarze miasta Golub-Dobrzyń i gminy Zbójno, w której osoby zarejestrowane w PUP stanowiły po 8,4% populacji Gminy w wieku produkcyjnym. Na przestrzeni ostatnich lat udział mieszkańców gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego zarejestrowanych w PUP w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gmin ulegał wahaniom.

Tabela 27. Mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego i wchodzących w jego skład gmin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2019–2021 oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na koniec roku)

wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
miasto Golub-Dobrzyń	627	8,2	725	9,7	610	8,4
gmina Ciechocin	124	5,0	170	6,8	139	5,6
gmina Golub-Dobrzyń	335	6,1	412	7,5	385	7,0
gmina Kowalewo Pomorskie	403	5,7	480	6,8	431	6,2
gmina Radomin	146	6,2	182	7,9	155	6,8
gmina Zbójno	220	8,2	260	9,8	222	8,4
powiat golubsko-dobrzyński	1 855	6,7	2 229	8,1	1 942	7,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy to takie, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. W kolejnej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Golubiu-Dobrzyniu zamieszkujących Powiat, a które są w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w PUP. Jak wynika z danych statystycznych na przestrzeni omawianych lat udział osób bezrobotnych będących przed 30 rokiem życia, będących powyżej 50 lat oraz posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia ulegał spadkowi. Jednocześnie - w porównaniu do 2019 roku - znacznie wzrósł odsetek osób

długotrwale bezrobotnych, natomiast udział osób z niepełnosprawnościami ulegał wahaniom. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 28. Mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 30 roku życia	596	32,1	751	33,7	567	29,2
powyżej 50 roku życia	449	24,2	471	21,3	426	21,9
długotrwale bezrobotni	1 031	55,6	1 252	56,2	1 296	66,7
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	483	26,0	534	24,0	477	24,6
niepełnosprawni	69	3,7	55	2,5	67	3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności PUP za lata 2019-2021

AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH

Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu-Dobrzyniu organizuje także aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. W ramach projektu „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w powiecie golubsko-dobrzyńskim (IV)” w 2021 roku z prac interwencyjnych skorzystało 41 osób, a w stażach brało udział 52 bezrobotnych mieszkańców Powiatu. Ponadto udzielono 8 dofinansowań do działalności gospodarczej, a 12 osób otrzymało dofinansowanie na refundację dodatkowych miejsc pracy. Na przestrzeni analizowanych lat można dostrzec wahania liczby osób, które były objęte wyżej wspomnianymi formami wsparcia. Szczegółowe dane z tego zakresu prezentuje kolejna tabela.

Tabela 29. Liczba osób objętych pomocą w zakresie projektu „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w powiecie golubsko-dobrzyńskim (IV)” na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
staż	94	32	52
prace interwencyjne	31	10	41
jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	20	23	8
skierowanie na refundację dodatkowych miejsc pracy	13	19	12
ŁĄCZNIE	158	84	113

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności PUP za lata 2019-2021

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnościami dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących dysfunkcji.

W 2021 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazła się na drugim miejscu w gminie Radomin, na trzecim miejscu w gminach: Ciechocin, Golu-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie i Zbójno, natomiast na czwartym miejscu w mieście Golub-Dobrzyń.

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 369. W stosunku do 2019 roku nastąpił spadek liczby rodzin o 20%. Szczegółowe dane statystyczne przedstawia kolejna tabela.

Tabela 30. Rodziny z terenu gmin wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	150	125	117
gmina Ciechocin	38	32	25
gmina Golub-Dobrzyń	92	74	74
gmina Kowalewo Pomorskie	117	112	101
gmina Radomin	17	17	19
gmina Zbójno	50	41	33
ŁĄCZNIE	464	401	369

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące liczby udzielonych świadczeń w postaci zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021. Łącznie we wszystkich gminach w 2019 roku przyznano 2 617 świadczeń, w 2020 roku - 2 645, natomiast w 2021 roku ich liczba kształtowała się na poziomie 2 730 świadczeń. Na przestrzeni omawianych lat liczba wypłaconych zasiłków uległa wzrostowi o 4%.

Tabela 31. Liczba udzielonych świadczeń - zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	838	817	767
gmina Ciechocin	206	232	192
gmina Golub-Dobrzyń	590	656	706
gmina Kowalewo Pomorskie	624	600	716
gmina Radomin	85	88	109
gmina Zbójno	274	252	240
ŁĄCZNIE	2 617	2 645	2 730

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku długotrwała lub ciężka choroba jako powód udzielania pomocy i wsparcia znalazła się na drugim miejscu w gminie Golub-Dobrzyń, na trzecim miejscu w mieście Golub-Dobrzyń, na czwartym miejscu w gminach: Kowalewo Pomorskie i Radomin, natomiast na piątym miejscu w gminach: Ciechocin i Zbójno.

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie gmin Powiatu z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby kształtowała się na poziomie 363. Na przestrzeni lat 2019-2021 nastąpił ich znaczny spadek - w stosunku do 2019 roku o 27%. Szczegółowe dane statystyczne dla poszczególnych gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 32. Liczba rodzin z terenu gmin wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	145	123	134
gmina Ciechocin	32	22	13
gmina Golub-Dobrzyń	168	125	106
gmina Kowalewo Pomorskie	92	89	74
gmina Radomin	30	24	17
gmina Zbójno	33	22	19
ŁĄCZNIE	500	405	363

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

ZESPÓŁ ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W Golubiu-Dobrzyniu funkcjonuje Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, mający na celu ustalanie niepełnosprawności dla celów pozarentowych. Dla dzieci do 16 roku życia Zespół wydaje orzeczenia o niepełnosprawności, natomiast dla osób powyżej 16 roku życia wydawane są orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Osoby z niepełnosprawnościami często czują się wyobcowane i odsunięte od udziału w życiu społecznym. Ograniczenia utrudniające bądź wręcz uniemożliwiające korzystanie z przysługujących im praw do zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi, stanowią problem równie istotny, co trudności z rehabilitacją zawodową.

Wspieranie osób z niepełnosprawnością realizowane jest w dwóch podstawowych obszarach, tj. rehabilitacji społecznej i zawodowej. Rehabilitacją zawodową zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy, natomiast rehabilitacją społeczną - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Środki pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz budżetu Powiatu.

Na rehabilitację społeczną składa się szereg działań, które zmierzają do ograniczenia niedogodności związanych z niepełnosprawnością, a w szczególności:

- ▶ umożliwienie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej;
- ▶ współfinansowanie wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz likwidacji barier architektonicznych i technicznych w mieszkaniach i otoczeniu.

Na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w 2021 roku wydatkowano 1 554 672,00 zł, w tym:

- ▶ dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej - 964 266,67 zł;
- ▶ uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych - 206 792,00 zł;
- ▶ dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się - 170 023,55 zł;
- ▶ dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością - 11 000,00 zł;
- ▶ dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnością na podstawie odrębnych przepisów - 291 198,20 zł²¹.

Zadania podejmowane w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami wynikają m.in. z *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Golubsko-Dobrzyńskim na lata 2021-2030* przyjętego uchwałą nr XXXIV/204/2021 Rady Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego z dnia 28 stycznia 2021 roku.

²¹ Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu za 2021 rok.

„Celem programu jest podnoszenie wiedzy i świadomości społeczności lokalnej w zakresie postrzegania niepełnosprawności, budowania zintegrowanego systemu pomocy osobom z niepełnosprawnościami, podnoszenia świadomości prawnej osób z niepełnosprawnościami, likwidowania wszelkich barier psychologicznych, społecznych i fizycznych, podjęcia konkretnych działań, wyznaczenia celów na konkretne lata”²². Ponadto, Powiat realizuje programy celowe, finansowane ze środków PFRON:

- ▶ „Aktywny Samorząd” - w ramach programu można było ubiegać się o dofinansowanie w następujących formach wsparcia: Moduł I - likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową oraz Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole wyższej lub policealnej, kolegium, a także do osób mających przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.
- ▶ Program „Wyrównywanie różnic między regionami III - w ramach którego wsparcie otrzymała gmina i miasto Golub-Dobrzyń.

Osoby z niepełnosprawnościami mieszkające na terenie Powiatu mają możliwość korzystania z Warsztatów Terapii Zajęciowej. Liczba uczestników WTZ w Kowalewie Pomorskim w 2021 roku wyniosła 40 osób.

Na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać ze wsparcia m.in.:

- ▶ koordynatora ds. dostępności w Starostwie Powiatowym w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Ośrodkach Pomocy Społecznej funkcjonujących w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego,
- ▶ Domu Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Dziennego Domu Pobytu w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Środowiskowego Domu Samopomocy w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Powiatowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Typu Specjalistyczno-Terapeutycznego w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Wielgim,

²² Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Golubsko-Dobrzyńskim na lata 2021-2030.

- ▶ Warsztatu Terapii Zajęciowej w Kowalewie Pomorskim,
- ▶ Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- ▶ organizacji pozarządowych.

UZALEŻNIENIA

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec jego rozprzestrzenianiu się. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia, natomiast trzeci wskaźnik choroby stanowią zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny²³. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tysięcy, z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 milionów osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich, gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 milionów osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 milionów osób.

Poniżej przedstawione zostały miejsca na terenie Powiatu, gdzie mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia:

- ▶ Ośrodki Pomocy Społecznej,
- ▶ Punkty Informacyjno-Konsultacyjne,
- ▶ Gminne/Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ▶ Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego,
- ▶ placówki ochrony zdrowia,
- ▶ samopomocowe grupy wsparcia dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin,
- ▶ Policja.

²³ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

W 2021 roku z powodu alkoholizmu z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej korzystało łącznie 59 rodzin, w tym najwięcej z gminy Kowalewo Pomorskie - 34 rodziny. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż na przestrzeni omawianych lat w gminie Radomin i Zbójno nie świadczone pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. W latach 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z omawianego powodu łącznie we wszystkich gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego uległa zmniejszeniu - w porównaniu do 2019 roku liczba rodzin spadła o 21%.

Tabela 33. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	15	12	15
gmina Ciechocin	7	7	6
gmina Golub-Dobrzyń	8	6	4
gmina Kowalewo Pomorskie	45	35	34
gmina Radomin	0	0	0
gmina Zbójno	0	0	0
ŁĄCZNIE	75	60	59

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminne/Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dane dotyczące realizowanych zadań zawarte są w corocznym Sprawozdaniu z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (typ PARPA-G1).

Z uzyskanych danych wynika, że na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego w omawianych latach członkowie Gminnych/Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadzili rozmowy m.in. z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz członkami ich rodzin. W 2021 roku na pierwszym miejscu pod względem liczby przeprowadzonych rozmów z osobami uzależnionymi znalazła się gmina Zbójno, gdzie członkowie Komisji podjęli rozmowy z 31 uzależnionymi mieszkańcami oraz 22 członkami rodziny osoby uzależnionej. Szczegółowe dane z tego zakresu przedstawia kolejna tabela.

Tabela 34. Działania Gminnych/Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego wobec osób uzależnionych oraz członków ich rodzin w latach 2019-2021

miasto Golub-Dobrzyń	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	b.d.	b.d.	b.d.
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	b.d.	b.d.	b.d.
gmina Ciechocin	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	9	5	2
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	0	0
gmina Golub-Dobrzyń	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	25	17	28
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	11	3	0
gmina Kowalewo Pomorskie	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	41	26	18
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	10	12	16
gmina Radomin	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	12	17	10
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	3	11	8
gmina Zbójno	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	28	31	31
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	26	18	22

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 2021 roku łącznie funkcjonowało 5 Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych - w gminach: Ciechocin, Golub-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie, Radomin i Zbójno.

W zakresie działań Gminnych/Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych znajduje się także obszar profilaktyki zachowań ryzykownych. W 2021 roku na terenie gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego zostały poprowadzone następujące działania:

- ▶ w gminie Ciechocin przeprowadzono działania z zakresu nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, festyny i inne imprezy plenerowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 500 uczestników;
- ▶ w gminie Golub-Dobrzyń odbyły się działania z zakresu nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, spektakle, festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 910 uczestników;
- ▶ w gminie Kowalewo Pomorskie zorganizowano programy profilaktyczne z obszaru profilaktyki uniwersalnej dla dzieci i młodzieży, które wykraczały poza katalog programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, KBdsPN i IPiN, w których uczestniczyło 2 000 uczniów, 100 nauczycieli oraz 500 rodziców; odbyły się również działania z zakresu nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 5 350 uczestników; dodatkowo 35 rodziców wzięło udział w szkoleniach i warsztatach z zakresu profilaktyki problemowej;
- ▶ w gminie Radomin odbyły się działania z zakresu nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: spektakle oraz festyny i inne imprezy plenerowe, w których łącznie wzięło udział 206 uczestników;
- ▶ w gminie Zbójno zorganizowano programy profilaktyczne z obszaru profilaktyki uniwersalnej dla dzieci i młodzieży, które wykraczały poza katalog programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE, KBdsPN i IPiN, w których uczestniczyło 138 uczniów, 6 nauczycieli oraz 31 rodziców; odbyły się również działania z zakresu nie będących ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, m.in.: festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe oraz konkursy, w których łącznie wzięło udział 213 uczestników.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Na przestrzeni lat 2019-2021 łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie Powiatu uległa wzrostowi o 5%. W 2021 roku wartość sprzedanego alkoholu w stosunku do roku 2019 ulegała wahaniom w większości gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego, z wyjątkiem gminy Zbójno, w której odnotowano wzrost aż o 52% oraz gminy Golub-Dobrzyń, w którym nastąpił spadek o 14%.

Tabela 35. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego z podziałem na poszczególne gminy w latach 2019-2021 (w złotych)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	b.d.	b.d.	b.d.
gmina Ciechocin	3 024 243,04	2 565 954,25	3 089 393,21
gmina Golub-Dobrzyń	2 750 724,00	2 552 746,30	2 358 364,51
gmina Kowalewo Pomorskie	9 492 282,58	9 932 251,05	9 516 800,08
gmina Radomin	1 880 896,43	1 971 585,80	1 890 059,04
gmina Zbójno	2 465 411,64	2 704 259,32	3 751 941,47
ŁĄCZNIE	19 613 557,7	19 726 796,7	20 606 558,3

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Kolejna tabela przedstawia liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021. W 2021 roku na terenie Powiatu największa, łączna liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdowała się w gminie Kowalewo Pomorskie - 32 punkty, natomiast najmniejsza na terenie gminy Radomin i Zbójno - po 12 punktów. W stosunku do poprzednich lat w większości gmin dostrzegalny jest spadek liczby punktów, z wyjątkiem gminy Ciechocin, w której odnotowano jej wzrost oraz gminy Kowalewo Pomorskie, gdzie liczba punktów sprzedaży alkoholu ulegała wahaniom.

Tabela 36. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021

miasto Golub-Dobrzyń	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	b.d.	b.d.	b.d.
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	b.d.	b.d.	b.d.
ŁĄCZNIE			
gmina Ciechocin	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	10	10	11
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	3	4	4
ŁĄCZNIE	13	14	15
gmina Golub-Dobrzyń	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	22	21	20
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	4	5	4
ŁĄCZNIE	26	26	24
gmina Kowalewo Pomorskie	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	25	25	25
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	9	6	7
ŁĄCZNIE	34	31	32
gmina Radomin	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	12	12	11
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	1	1	1
ŁĄCZNIE	13	13	12
gmina Zbójno	2019	2020	2021
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	15	14	12
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	2	2	0
ŁĄCZNIE	17	16	12

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające je na szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego zajmują się Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele:

- ▶ jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- ▶ gminnych/miejskich komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ▶ Policji,
- ▶ oświaty,
- ▶ ochrony zdrowia,
- ▶ organizacji pozarządowych.

Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie:

- ▶ Ośrodki Pomocy Społecznej,
- ▶ Punkty Informacyjno-Konsultacyjne,
- ▶ Gminne/Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ▶ placówki ochrony zdrowia,
- ▶ Policja,
- ▶ Zespoły Interdyscyplinarne,
- ▶ placówki oświatowe,
- ▶ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu.

W 2021 roku z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego z powodu przemocy w rodzinie skorzystało łącznie 30 rodzin, w 2020 roku - 29, natomiast w 2019 roku - 48. Na przestrzeni analizowanych lat rodziny korzystające z pomocy OPS z tego powodu zamieszkiwały wszystkie gminy, z wyjątkiem gminy Zbójno. W porównaniu do 2019 roku ich liczba zmalała o 37%.

Tabela 37. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	4	4	4
gmina Ciechocin	2	1	2
gmina Golub-Dobrzyń	26	13	10
gmina Kowalewo Pomorskie	10	4	9
gmina Radomin	6	7	5
gmina Zbójno	0	0	0
ŁĄCZNIE	48	29	30

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

MIASTO GOLUB-DOBRZYŃ

W 2021 roku wszczęto 17 formularzy „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowało 46 grup roboczych, które odbyły 150 spotkań. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 150, w tym objętych działaniami było 60 osób, które doświadczyły przemocy: 34 kobiety, 7 mężczyzn i 19 dzieci.

GMINA CIECHOCIN

W 2021 roku wszczęto 6 formularzy „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowały 4 grupy robocze, które odbyły 22 spotkania. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 19, w tym objętych działaniami było 9 kobiet, które doświadczyły przemocy.

GMINA GOLUB-DOBRZYŃ

W 2021 roku wszczęto 2 formularze „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowało 26 grup roboczych, które odbyły 55 spotkań. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 75, w tym objętych działaniami były 22 osoby, które doświadczyły przemocy: 18 kobiet, 1 mężczyzna i 3 dzieci.

GMINA KOWALEWO POMORSKIE

W 2021 roku wszczęto 4 formularze „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowało 38 grup roboczych, które odbyły 137 spotkań. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 134, w tym objętych działaniami było 91 osób, które doświadczyły przemocy: 33 kobiety, 6 mężczyzn i 52 dzieci.

GMINA RADOMIN

W 2021 roku nie wszczęto żadnego formularza „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowały 2 grupy robocze, które odbyły 7 spotkań. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 15, w tym wszystkie osoby doświadczyły przemocy: 5 kobiety, 5 mężczyzn i 5 dzieci.

GMINA ZBÓJNO

W 2021 roku wszczęto 10 formularzy „Niebieska Karta - A”. W roku przedmiotowym funkcjonowały 24 grupy robocze, które odbyły 38 spotkań. Łączna liczba osób w rodzinach objętych w analizowanym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” wynosiła 69, w tym objętych działaniami było 29 osób, które doświadczyły przemocy: 17 kobiet, 4 mężczyzn i 8 dzieci.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Golubsko-Dobrzyńskim na lata 2021-2025 został przyjęty uchwałą nr XXXIII/200/2020 Rady Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego z dnia 30 grudnia 2020 roku. Realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu, we współpracy z samorządami lokalnymi, jednostkami oświatowymi, ochroną zdrowia, organizacjami pozarządowymi, Policją oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Powiatu w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny.

Na poziomie gmin główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny są Ośrodki Pomocy Społecznej, które służą pomocą rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzą działania zmierzające do

zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiają życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Poniższa tabela prezentuje liczbę udzielonych świadczeń rodzinom w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego z podziałem na liczbę dzieci w 2021 roku. Jak wynika z przedstawionych danych, w Powiecie najwięcej świadczeń zostało przyznanych rodzinom, w których wychowuje się czworo i więcej dzieci (13 764), natomiast najmniej, gdzie wychowuje się jedno dziecko (5 468).

Tabela 38. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w gminach należących do Powiatu w 2021 roku (liczba świadczeń)

typ rodziny	jedno dziecko	dwoje dzieci	troje dzieci	czworo i więcej dzieci
miasto Golub-Dobrzyń	2 291	3 669	2 338	1 739
gmina Ciechocin	421	1 334	2 196	1 777
gmina Golub-Dobrzyń	485	2 533	3 066	4 601
gmina Kowalewo Pomorskie	1 014	2 904	2 406	1 857
gmina Radomin	728	952	2 949	1 430
gmina Zbójno	529	1 822	2 477	2 360
ŁĄCZNIE	5 468	13 214	15 432	13 764

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyła się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W 2021 roku z omawianych świadczeń skorzystało łącznie 347 osób. W stosunku do 2019 roku oznacza to znaczący spadek o 7%. Najwięcej osób objętych wsparciem zamieszkiwało miasto Golub-Dobrzyń (41% wszystkich świadczeniobiorców), gminę Kowalewo Pomorskie (18%) oraz gminę Golub-Dobrzyń (17%). Warto zwrócić uwagę na to, że w porównaniu do 2019 roku liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w większości gmin Powiatu uległa zmniejszeniu (z wyjątkiem miasta Golub-Dobrzyń i gminy Zbójno, w których można zaobserwować wahania liczby osób korzystających z tego rodzaju wsparcia). Szczegółowe dane z tego zakresu prezentuje kolejna tabela.

Tabela 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021 z podziałem na poszczególne gminy należące do Powiatu

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	147	154	144
gmina Ciechocin	34	31	27
gmina Golub-Dobrzyń	68	66	60
gmina Kowalewo Pomorskie	69	62	63
gmina Radomin	28	25	23
gmina Zbójno	29	28	30
ŁĄCZNIE	375	366	347

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego uległa spadkowi w większości gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Wyjątek stanowi gmina Radomin, gdzie odnotowano jej wzrost oraz miasta Golub-Dobrzyń, w którym ulegała ona wahaniu. Łączna liczba świadczeniobiorców w ciągu omawianych lat zmniejszyła się ze 190 w 2019 roku do 153 w 2021 roku, czyli o 19%. Rozpatrując liczbę rodzin, którym udzielona została pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z podziałem na poszczególne gminy Powiatu można stwierdzić, że największy spadek nastąpił w gminie Zbójno (78%) oraz w gminie Ciechocin (50%).

Tabela 40. Rodziny, którym zostało udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego we wszystkich gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	53	48	63
gmina Ciechocin	14	15	7
gmina Golub-Dobrzyń	72	62	47
gmina Kowalewo Pomorskie	39	33	26
gmina Radomin	3	5	8
gmina Zbójno	9	3	2
ŁĄCZNIE	190	166	153

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego pomoc z Ośrodków Pomocy Społecznej otrzymały łącznie 153 rodziny zamieszkujące powiat golubsko-dobrzyński. Należy zauważyć, iż w żadnej z gmin bezradność opiekuńczo-wychowawcza nie była głównym powodem korzystania ze wsparcia OPS.

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn.zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy ekonomicznym.

W 2021 roku na terenie całego powiatu golubsko-dobrzyńskiego pracowało 10 asystentów rodziny, w tym 4 w mieście Golub-Dobrzyń i 2 w gminie Kowalewo Pomorskie. Pozostałe gminy zatrudniały po 1 asystencie. W przedmiotowym roku objęli oni wsparciem łącznie 75 rodzin na terenie Powiatu, w tym kolejno najwięcej rodzin z miasta Golub-Dobrzyń (37), Kowalewo Pomorskie (15) oraz gminy Ciechocin, Golub-Dobrzyń i Zbójno - ich liczba wynosiła po 6 rodzin. Najmniej rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny zamieszkiwało gminę Radomin (5). W stosunku do 2019 roku łączna liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta uległa zwiększeniu o 14%.

Tabela 41. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021

gmina	2019		2020		2021	
	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin	liczba asystentów rodziny	liczba rodzin
miasto Golub-Dobrzyń	3	28	4	27	4	37
gmina Ciechocin	1	6	1	6	1	6
gmina Golub-Dobrzyń	1	5	1	4	1	6

gmina Kowalewo Pomorskie	2	15	2	23	2	15
gmina Radomin	1	6	1	6	1	5
gmina Zbójno	1	6	1	6	1	6
ŁACZNIE	9	66	10	72	10	75

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Rodziny z terenu powiatu golubsko-dobrzyńskiego mogą uzyskać specjalistyczną pomoc psychologiczną w Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Golubiu-Dobrzyniu. W ramach działalności Poradni prowadzone są działania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a pomoc kierowana jest do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, a także pracowników placówek oświatowych.

W 2021 roku na terenie Powiatu realizowana była bezpłatna pomoc prawną, która odbywała się w 2 punktach, tj. Punkcie prowadzonym na podstawie porozumienia z Okręgową Radą Adwokacką i Radą Okręgową Izby Radców Prawnych w Golubiu-Dobrzyniu oraz w Punkcie prowadzonym na podstawie umowy zawartej ze Stowarzyszeniem Sursum Corda z siedzibą w Nowym Sączu. Ponadto w celu umożliwienia szerszego dostępu do pomocy prawnej w gminie Ciechocin funkcjonuje mobilny Punkt.

Zorganizowaną działalność w celach zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży prowadzą wszystkie gminy na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Na ich obszarze działają świetlice wiejskie oraz środowiskowe oferujące działalność edukacyjną i wychowawczą.

PROBLEMY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM OPIEKI DZIECIOM POZBAWIONYM OPIEKI RODZICÓW

Podstawowym celem działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest udzielanie pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: dzieciom, rodzinom, osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnością, a także zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) system

pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Może być także ustanowiona dla dziecka niedostosowanego społecznie. Rodzina zastępcza w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji pieczy zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny umowę o pełnieniu funkcji rodziny zastępczej zawodowej”. Umowy zawiera się w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, określonego w 3-letnim powiatowym programie dotyczącym rozwoju pieczy zastępczej.

Celami *Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023* przyjętego Uchwałą Nr XXXIII/199/2020 Rady Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego z dnia 30 grudnia 2020 roku jest:

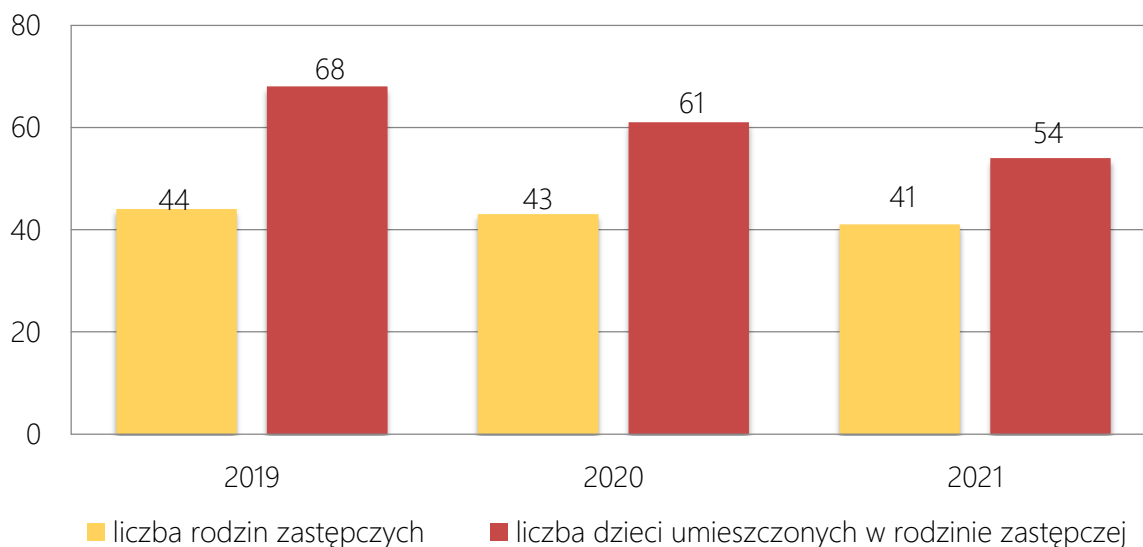
1. Wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałania dysfunkcjonalności rodzin biologicznych.
2. Rozwój i wsparcie pieczy zastępczej.
3. Rozwój wolontariatu na terenie Powiatu.
4. Praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
5. Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
6. Utrzymanie poziomu świadczonych usług na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
7. Promowanie rodzicielstwa zastępczego.

W 2021 roku PCPR prowadziło i finansowało 41 rodzin zastępczych, w których przebywało 54 dzieci, w tym:

- ▶ 25 spokrewnionych rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 29 dzieci;
- ▶ 14 niezawodowych rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 16 dzieci,
- ▶ 1 rodzina zawodowa, w której przebywało 4 dzieci,
- ▶ 1 Rodzinny Dom Dziecka, w którym przebywało 5 dzieci.

W 2020 roku w 43 rodzinach wychowywało się 61 dzieci (28 rodzin spokrewnionych, 12 niezawodowych, 1 zawodowa i 2 Rodzinne Domy Dziecka), natomiast w 2019 roku - w 44 rodzinach opiekę znalazło 68 dzieci (32 rodziny spokrewnione, 9 niezawodowych, 1 zawodowa i 2 Rodzinne Domy Dziecka). Na przełomie omawianych lat liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu oraz liczba dzieci, które znalazły w nich opiekę ulegała systematycznemu spadkowi.

Wykres 36. Liczba rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z efektów pracy organizatora pieczy zastępczej za 2019, 2020 i 2021 rok

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu w 2021 roku prowadziło kampanię promocyjną zachęcającą kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej poprzez rozpowszechnienie informacji na stronie internetowej BIP Starostwa Powiatowego, w telewizji kablowej, na stronie internetowej PCPR, portalach społecznościowych oraz w gazecie powiatowej.

W przypadku wyczerpania możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej lub braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego lub rodzinnego. Na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo wychowawcze: Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Socjalizacyjnego w Wielgiem oraz Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Specjalistyczno-Terapeutycznego w Golubiu-Dobrzyniu.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyszczególnia rodzaje świadczeń przysługujących na każde dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej. Łączny koszt świadczeń w 2021 roku wyniósł 1 087 799,78 zł.

Starosta może przyznać rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka:

- ▶ dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- ▶ jednorazowe świadczenie na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- ▶ jednorazowe lub okresowe świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki.

Od dnia 1 kwietnia 2016 roku rodzinom zastępczym na każde umieszczone dziecko do ukończenia 18 roku życia przysługuje dodatek wychowawczy w wysokości 500 zł miesięcznie, który w całości finansowany jest z dotacji celowej z budżetu państwa. Łącznie w 2021 roku, na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej w zakresie dodatków wychowawczych przeznaczono kwotę 289 919,58 zł. Od lipca 2019 roku dodatek wychowawczy przysługuje również dzieciom umieszczonym w pieczy instytucjonalnej. W 2021 roku przyznano na ten cel kwotę 138 843,10 zł.

W przypadku wychowanków pieczy zastępczej, którzy wkrótce osiągną pełnoletność opracowywane są Indywidualne Programy Usamodzielnienia (IPU). Usamodzielnienie stanowi długotrwały i wieloaspektowy proces wychowawczy mający na

celu wchodzenie wychowanka w dorosłe życie oraz integrację ze środowiskiem. W jego ramach osoba przed osiągnięciem pełnoletności wraz z opiekunem procesu przy wsparciu koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej opracowuje indywidualny program usamodzielniania, który określa zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem procesu usamodzielniania, a także sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia. Posiadanie zatwierdzonego przez dyrektora PCPR Indywidualnego Programu Usamodzielniania jest warunkiem przyznania osobie usamodzielnianej pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu wspierają wychowanków, pomagają w rozwiązaniu zgłaszanych problemów, załatwianiu spraw urzędowych oraz współpracują ze szkołami, do których uczęszczają. Ponadto współuczestniczą w przygotowaniu indywidualnych programów usamodzielniania oraz ich modyfikacji, a także monitorują realizację procesu usamodzielniania. W zakresie zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu znajduje się także przyznawanie pomocy pieniężnej oraz rzeczowej osobom usamodzielnianym.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie - na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek

osoby starszej - jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem społeczności lokalnej. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji osób starszych.

W 2021 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 20,1% wszystkich mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 roku o 1 pp. Największy odsetek seniorów zamieszkiwał w 2021 roku miasto Golub-Dobrzyń (22,0%), natomiast najmniejszy gminę Golub-Dobrzyń (18,0%).

Tabela 42. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Powiecie i gminach do niego należących na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	20,3	21,0	22,0
gmina Ciechocin	18,9	18,9	19,3
gmina Golub-Dobrzyń	17,8	17,9	18,0
gmina Kowalewo Pomorskie	19,0	19,6	19,9
gmina Radomin	20,0	20,7	21,0
gmina Zbójno	18,2	18,9	19,3
powiat golubsko-dobrzyński	19,1	19,6	20,1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Łączna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia pomocy społecznej we wszystkich gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego kształtowała się w 2021 roku na poziomie 227. Na przestrzeni omawianych lat dostrzegalny jest spadek łącznej liczby wypłaconych świadczeń w tym zakresie - w 2019 roku było to 279, w 2020 roku - 244, natomiast w 2021 roku - 227 osób.

Tabela 43. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021 (według liczby wypłaconych świadczeń)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	111	95	94
gmina Ciechocin	12	10	18
gmina Golub-Dobrzyń	37	38	19
gmina Kowalewo Pomorskie	65	57	52
gmina Radomin	30	26	25
gmina Zbójno	24	18	19
ŁĄCZNIE	279	244	227

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 łącznie we wszystkich gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego przyznano 184 zasiłki pielęgnacyjne osobom, które ukończyły 75 lat. Liczba świadczeń przyznawanych osobom po 75 roku życia w porównaniu do 2019 roku zwiększyła się o 0,5%. Najwięcej zasiłków pielęgnacyjnych w 2021 roku przyznano mieszkańcom gminy Kowalewo Pomorskie (83) oraz Golub-Dobrzyń (53). W porównaniu do 2019 roku wzrost przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych osobom, które ukończyły 75 lat można zauważyć w gminie Golub-Dobrzyń (10%). Na terenie pozostałych gmin Powiatu ich liczba uległa zmniejszeniu lub utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Jednocześnie w gminie Ciechocin i Radomin nie świadczone zasiłków z tym zakresie.

Tabela 44. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych przyznanych osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	39	36	36
gmina Ciechocin	0	0	0
gmina Golub-Dobrzyń	48	49	53
gmina Kowalewo Pomorskie	84	84	83
gmina Radomin	0	0	0
gmina Zbójno	12	12	12
ŁĄCZNIE	183	181	184

Źródło: Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie²⁴.

Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2019-2021 w poszczególnych gminach Powiatu znajdują się w tabeli poniżej. Na przestrzeni omawianych lat łączna liczba osób, za które gminy ponosiły odpłatność za pobyt DPS ulegała wzrostowi, gdyż w porównaniu do lat 2019-2020 zwiększyła się o 3. Miasto Golub-Dobrzyń ponosiło odpłatność za największą liczbę osób przebywających w DPS, natomiast gmina Radomin i Ciechocin na przestrzeni analizowanych lat poniosła odpłatność za najmniejszą liczbę osób.

Tabela 45. Odpłatność poszczególnych gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021 (liczba osób)

gmina	2019	2020	2021
miasto Golub-Dobrzyń	15	13	16
gmina Ciechocin	4	5	4
gmina Golub-Dobrzyń	5	6	9
gmina Kowalewo Pomorskie	10	9	8
gmina Radomin	1	1	1
gmina Zbójno	9	10	9
ŁĄCZNIE	44	44	47

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

²⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

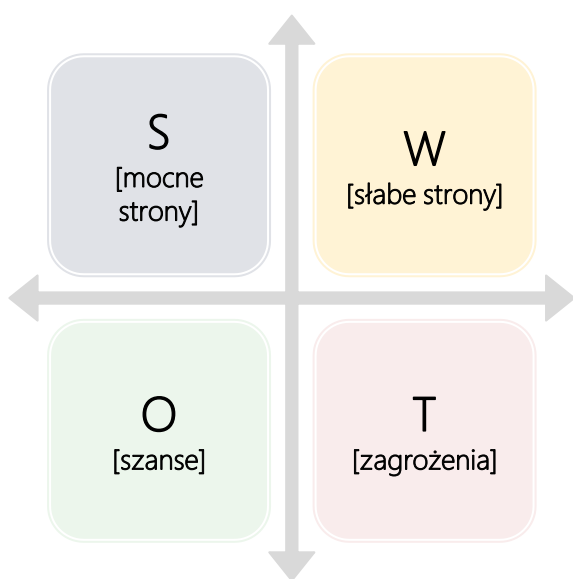
Na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego funkcjonuje 1 placówka, która świadczy pomoc osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, a jest nią Dom Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu. Jednostka ta świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające w zakresie i formie wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dom przeznaczony jest dla niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn, który zamieszkuje 12 osób.

Uniwersytety Trzeciego Wieku, czyli uczelnie dla osób starszych powstały na gruncie idei *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie. Głównym celem powstawania UTW przy uczelniach wyższych i gminach jest ogólne kształcenie seniorów, a tematyka oferowanych zajęć jest różnorodna i zależy od specyfiki podmiotu prowadzącego oraz lokalnych potrzeb. W ramach wykładów, lektoratów językowych, warsztatów, a także wycieczek seniorom umożliwia się wieloaspektowy rozwój w szybko zmieniającym się otoczeniu. Ponadto uczestnicy zajęć zdobywają nowe, praktyczne umiejętności, które mają za zadanie ułatwić im codzienne funkcjonowanie w społeczności, a także są niezbędne do wykonywania pracy zawodowej. Dla seniorów z Powiatu w 2007 roku utworzony został Uniwersytet Trzeciego Wieku w Golubiu-Dobrzyniu. Stanowi on formę edukacji oraz zachowania i zwiększenia sprawności intelektualnej, psychicznej i fizycznej, a jego głównym celem jest podejmowanie i rozwijanie społecznych inicjatyw naukowych, oświatowych, kulturalnych, charytatywnych, opiekuńczych, ekologicznych, dotyczących rehabilitacji osób starszych, z niepełnosprawnościami, a także kultury fizycznej i sportu.

Dodatkowo w tym zakresie na terenie Powiatu funkcjonują liczne kluby seniora, których celem jest aktywizacja emerytów i rencistów, organizowanie życia kulturalno-towarzyskiego oraz sportowo-turystycznego.

ANALIZA SWOT

Jedną z najczęściej stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot. W kolumnie obok przedstawiono sposób w jaki definiowane są grupy czynników w metodzie SWOT.

MOCNE STRONY

wewnętrzne czynniki pozytywne
to przede wszystkim to,
co wyróżnia na tle innych.
Są to te dziedziny działalności,
które tworzą potencjał i pozytywny
wizerunek instytucji.

SZANSE

zewnętrzne czynniki pozytywne
to wszystkie wydarzenia i procesy
w otoczeniu, które tworzą sprzyjające
dla instytucji sytuacje.
Są to takie kierunki działalności,
które mogą przynieść w przyszłości
pozytywne, rozwojowe
społeczne efekty.

SŁABE STRONY

wewnętrzne czynniki negatywne
to te aspekty funkcjonowania,
które ograniczają sprawność
i mogą blokować rozwój instytucji.

ZAGROŻENIA

zewnętrzne czynniki negatywne
to zbiór możliwych sytuacji
i procesów, które mogą tworzyć
niekorzystne dla instytucji warunki
rozwoju w jego otoczeniu.
Zagrożenia są postrzegane jako bariery,
utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa
dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▶ Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. ▶ Funkcjonowanie 2 dużych przedsiębiorstw oraz 1 makroprzedsiębiorstwa na terenie Powiatu. ▶ Rozwinięta infrastruktura kulturalna i sportowo-rekreacyjna. ▶ Rozwinięta oferta edukacyjna. ▶ Spadek liczby bezrobotnych mieszkańców Powiatu w porównaniu do 2020 roku. ▶ Funkcjonowanie licznych organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych mieszkańców Powiatu. ▶ Spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenia pomocy społecznej. ▶ Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej. ▶ Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych, grup samopomocowych. ▶ Funkcjonowanie placówki całodobowej opieki dla osób z przewlekłe psychicznie chorych (DPS). ▶ Prowadzenie działalności profilaktycznej dla dzieci i młodzieży w szkołach. ▶ Realizacja działań aktywizujących na rzecz bezrobotnych mieszkańców Powiatu. ▶ Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. ▶ Wsparcie rodzin poprzez działalność asystentów rodziny.	▶ Spadek liczby mieszkańców na terenie Powiatu na przestrzeni ostatnich lat. ▶ Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji wewnętrznych. ▶ Wyższa niż w całym województwie kujawsko-pomorskim oraz całej Polsce stopa bezrobocia rejestrowanego. ▶ Znaczny wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat. ▶ Znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób pozostających bez pracy. ▶ Stosunkowo wysoka liczba osób, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezdomności. ▶ Zbyt mało rodziców objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy. ▶ Niskie kompetencje wychowawcze rodziców i związana z tym konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. ▶ Wzrost łącznej wartości sprzedanego alkoholu na terenie Powiatu. ▶ <u>Wyniki z przeprowadzonego badania mieszkańców:</u> mała aktywność mieszkańców w życiu publicznym, uzależnienia i emigracja ludzi młodych oraz niski poziom integracji mieszkańców jako główne problemy w Powiecie w opinii badanych mieszkańców, znaczny odsetek osób, które palą papierosy tradycyjne codziennie, stosunkowo wysoki odsetek osób, które znają kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy oraz mających trudność w jednoznacznym określeniu, czy stosowanie kar fizycznych jest dobrą

- ▶ Funkcjonowanie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz placówek wsparcia dziennego (m.in. ŚDS).
- ▶ Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Powiatu.
- ▶ Funkcjonowanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Klubów Seniora.
- ▶ Spadek liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.
- ▶ Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu i przemocy.
- ▶ Stosunkowo niska liczba rodzin dotknięta przemocą domową.
- ▶ Zapewnienie bezpłatnej pomocy prawnej dla rodzin.

metodą wychowawczą, wysoki odsetek badanych w opinii których korzystanie z urzędów elektronicznych/Internetu stanowi poważny problem wśród dzieci i młodzieży na terenie Powiatu.

SZANSE

- ▶ Rozwój gospodarczy kraju i regionu.
- ▶ Pozyskanie środków unijnych na rozwój Powiatu.
- ▶ Promocja Powiatu w całej Polsce.
- ▶ Utworzenie nowych miejsc pracy.
- ▶ Utworzenie podmiotów ekonomii społecznej.
- ▶ Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- ▶ Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- ▶ Intensyfikacja działalności organizacji pozarządowych.
- ▶ Wzrost aktywności i integracji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- ▶ Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- ▶ Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.
- ▶ Szkolenia i podnoszenie kompetencji

ZAGROŻENIA

- ▶ Starzejące się społeczeństwo.
- ▶ Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- ▶ Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia z pomocy społecznej.
- ▶ Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- ▶ Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- ▶ Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- ▶ Wzrost bezrobocia wśród kobiet, związany z brakiem możliwości zapewnienia opieki dzieciom do lat 3.
- ▶ Zwiększenie skali problemu przemocy.
- ▶ Niskie zainteresowanie rodzin pełnieniem funkcji rodziny zastępczej.
- ▶ Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie

kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

- ▶ Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- ▶ Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- ▶ Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- ▶ Utworzenie mieszkań chronionych.
- ▶ Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
- ▶ Likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania oraz w budynkach użyteczności publicznej.
- ▶ Prowadzenie kampanii promujących społeczeństwo otwarte na osoby z niepełnosprawnościami.

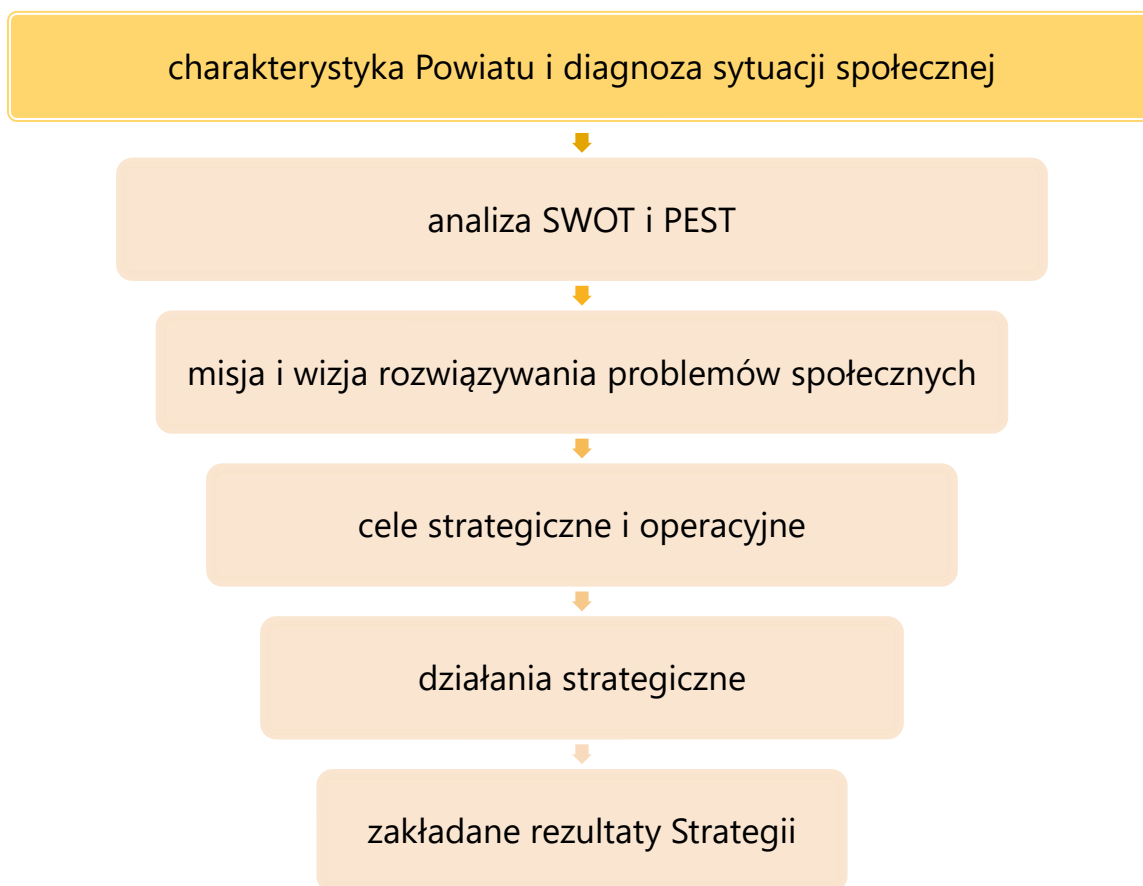
więzi rodzinnych.

- ▶ Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- ▶ Negatywne konsekwencje pandemii koronawirusa COVID-19, w szczególności związane z zatrudnieniem, poziomem ubóstwa oraz stanem psychospołecznym mieszkańców.
- ▶ Dalszy odpływ młodych ludzi z terenu Powiatu.
- ▶ Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów monitorowania i ewaluacji oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej, a także analiza SWOT oraz PERST. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Powiatu w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Brzmi ona następująco:

WIZJA

~ Powiat Golubsko-Dobrzyński skoncentrowany na działaniach zmierzających do zaspokajania potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz rozwiązujący problemy społeczne przy wykorzystaniu lokalnych zasobów instytucjonalnych ~

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Powiat zmierza. Brzmi ona:

MISJA

~ Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 jest ograniczenie występowania na jego terenie problemów społecznych, poprzez udzielanie kompleksowego wsparcia i efektywnej współpracy instytucji realizujących zadania w zakresie polityki społecznej ~

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania. Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Cel strategiczny nr 1	Ograniczenie skali ubóstwa poprzez aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia.
Cel strategiczny nr 2	Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy.
Cel strategiczny nr 3	Rozwijanie form wsparcia świadczonych dla osób z niepełnosprawnościami, które będą ich aktywizować w lokalnej społeczności oraz na rynku pracy.
Cel strategiczny nr 4	Rozwijanie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, a także promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia.
Cel strategiczny nr 5	Wzmacnianie lokalnego systemu pomocy osobom doświadczającym problemu przemocy.
Cel strategiczny nr 6	Wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu ról rodzicielskich, poprzez doskonalenie kompetencji wychowawczych oraz rozszerzenie działalności systemu w zakresie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
Cel strategiczny nr 7	Polepszenie warunków życia osób w wieku senioralnym, a także umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

UBÓSTWO

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ ubóstwo jako jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego;
- ▶ ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ▶ ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych;
- ▶ przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności;
- ▶ bezdomność znajdująca się wśród powodów świadczenia pomocy społecznej na terenie Powiatu.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Ograniczenie skali ubóstwa poprzez aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia.

Cel operacyjny nr 1 Wspieranie działań na rzecz poprawy sytuacji ekonomiczno-bytowej mieszkańców Powiatu.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Powiatu.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2023-2030	PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej - posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2023-2030	OPS, placówki oświatowe, NGO	Budżety Gmin

Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2023-2030	OPS, samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu Budżet Państwa
Udzielanie wsparcia osobom bezdomnym w celu ochrony ich życia i zdrowia, w postaci schronienia oraz posiłku.	Zapewnienie osobom bezdomnym podstawowych warunków do egzystencji.	Liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej, w tym ze schronienia i posiłku.	2023-2030	OPS, samorząd powiatowy, samorządy gminne, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Cel operacyjny nr 2 Organizowanie działań integrujących społeczność lokalną, a także zapewnienie osobom wykluczonym możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2023-2030	PCPR, OPS, PPP, samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu Budżet Państwa
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Wychodzenie osób i rodzin z ubóstwa oraz włączanie ich w społeczność lokalną.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne - organizacja i wspieranie idei wolontariatu.	Zintegrowana społeczność lokalna na terenie Powiatu.	Liczba osób objętych wolontaryjnymi działaniami pomocowymi.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
--	--	---	-----------	---	--------------------------------

BEZROBOCIE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w powiecie golubsko-dobrzyńskim;
- ▶ znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych, osób pozostających bez zatrudnienia przed 30 rokiem oraz osób posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat, w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy;
- ▶ niewielka liczba osób bezrobotnych korzystających z aktywizacji zawodowej.

CEL STRATEGICZNY NR 2

Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy.

Cel operacyjny nr 1 Wspieranie zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy w znalezieniu pracy poprzez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Powiecie.	Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w znalezieniu pracy.	2023-2030	PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania aktywnych form wsparcia osobom bezrobotnym poprzez wykorzystanie pracy socjalnej.	Wyższa jakość udzielanego wsparcia w zakresie wychodzenia z bezrobocia.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach w zakresie aktywnych form wsparcia osób bezrobotnych.	2023-2030	PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych, poprzez dystrybucję ulotek, plakatów i innych materiałów informacyjno-edukacyjnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2023-2030	PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Kontynuowanie współpracy z pracodawcami oraz jednostkami oświatowymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy.	Zapewnienie realnych warunków do zatrudnienia na powiatowym rynku pracy.	Liczba podjętych działań we współpracy z jednostkami oświatowymi celem dostosowania oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy.	2023-2030	PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Aktywizacja kobiet na rynku pracy.	Liczba dostępnych na terenie Powiatu miejsc w żłobkach lub klubach dziecięcych.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, placówki oświatowe, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Prowadzenie diagnozy stanu lokalnego rynku pracy, monitorowanie zawodów nadwyżkowych i deficytowych.	Uzyskanie rzetelnych informacji na temat rynku pracy w Powiecie.	Liczba opracowanych diagnoz i monitoringów.	2023-2030	PUP, samorząd powiatowy, samorządy gminne	Budżety Gmin Budżet Powiatu

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania w pomocy społecznej na terenie Powiatu;
- ▶ wzrost problemów osób zależnych na obszarach wiejskich;
- ▶ trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych;
- ▶ wysokie zapotrzebowanie na wsparcie w formie opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów;
- ▶ niska aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami wynikająca z niedostosowania miejsc pracy do ich potrzeb.

CEL STRATEGICZNY NR 3

Rozwijanie form wsparcia świadczonych dla osób z niepełnosprawnościami, które będą ich aktywizować w lokalnej społeczności oraz na rynku pracy.

Cel operacyjny nr 1 Zapewnienie dostępu do usług pomocowych osobom z niepełnosprawnością z terenu Powiatu.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnością.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich dostępności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2030	PCPR, OPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Powiatu PFRON
Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc w Domu Pomocy Społecznej.	Poprawa dostępności do całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców Powiatu przebywających w Domu Pomocy Społecznej.	2023-2030	samorząd powiatowy	Budżet Powiatu
Rozwój działalności Centrum opiekuńczo-mieszkalnego.	Odciążenie działalności DPS. Poprawa dostępności do całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców korzystających z usług Centrum.	2023-2030	samorząd powiatowy	Fundusz Solidarności -owy

Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością (w tym na zakup sprzętu rehabilitacyjnego).	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2030	OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu PFRON
Rozwijanie bazy środowiskowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością (warsztaty terapii zajęciowej, środowiskowe domy samopomocy, grupy wsparcia, świetlice integracyjne, itp.).	Poprawa społecznego i zawodowego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością.	Liczba placówek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością. Liczba działań wspierających rozwój istniejących placówek wsparcia.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO, POW, WTZ, ŚDS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów.	Odciążenie opiekunów nieformalnych oraz zapewnienie profesjonalnej opieki osobom z niepełnosprawnością.	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej. Liczba godzin opieki wytchnieniowej przypadająca na 1 beneficjenta.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu Fundusz Solidarności-owy
Organizowanie szkoleń dla pracowników instytucji publicznych z zakresu obsługi i wsparcia osoby z niepełnosprawnością.	Podniesienie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej zajmującej się obsługą i wsparciem osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie usług poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego dla opiekunów osób z niepełnosprawnością.	Poprawa sytuacji opiekunów osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób, którym udzielono porad. Liczba udzielonych porad.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Cel operacyjny nr 2 Zaktywizowanie osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizowanie oraz dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych skierowanych do osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla osób z niepełnosprawnością oraz wzrost ich aktywności społecznej i umiejętności.	Liczba zorganizowanych imprez dla osób z niepełnosprawnością. Liczba uczestników.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO, WTZ	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/programów. Liczba uczestników.	2023-2030	PCPR, OPS, POW, NGO, WTZ	Budżety Gmin Budżet Powiatu PFRON
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej na terenie Powiatu oraz inicjowanie powstawania kolejnych.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba nowo utworzonych podmiotów ekonomii społecznej. Liczba podjętych działań w kierunku rozwoju istniejących.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zwiększenie działań mających na celu współpracę z NGO. Zwiększenie działalności NGO w kierunku osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań na rzecz wspierania i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnością we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Likwidowanie barier transportowych, poprzez dostosowywanie pojazdów komunikacji publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz organizowanie dowozu dla dorosłych osób z ograniczoną mobilnością, w szczególności na terenach wiejskich.	Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w przestrzeni publicznej. Zwiększenie ich samodzielności.	Liczba środków transportu przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Liczba osób dorosłych korzystających z dowozu.	2023-2030	samorząd powiatowy	Budżet Powiatu Fundusze Europejskie PFRON
Dostosowywanie ciągów komunikacyjnych (dróg, chodników, przejść dla pieszych itp.), małej architektury oraz budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w tym słabowidzących.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury powiatowej.	Liczba obiektów infrastruktury powiatowej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	2023-2030	samorząd powiatowy	Budżet Powiatu PFRON Fundusze Europejskie
Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością na rynku pracy poprzez ich aktywizację zawodową, tworzenie miejsc pracy chronionej, popularyzację wśród pracodawców zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.	Wyrównanie szans osób z niepełnosprawnością na płaszczyźnie społecznej i zawodowej.	Liczba zrealizowanych projektów i działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, PUP, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu PFRON Fundusze Europejskie

UZALEŻNIENIA

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ zagrożenie wystąpieniem przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- ▶ brak samopomocowych grup wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym oraz dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym na terenie większości gmin Powiatu;
- ▶ brak przeprowadzanych programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonych przez KCPU, ORE i IPiN.

CEL STRATEGICZNY NR 4

Rozwijanie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, a także promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia.

Cel operacyjny nr 1 Rozwój systemu wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodziny.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2023-2030	PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Kontynuowanie działalności Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych w gminach na terenie Powiatu.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia.	Liczba funkcjonujących Punktów Konsultacyjnych na terenie Powiatu. Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porady.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, OPS, G/MKRPA, PKI	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Utworzenie grup samopomocowych skierowanych do dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Zapewnienie wsparcia osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin.	Liczba utworzonych grup samopomocowych. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup samopomocowych.	2023-2030	OPS, G/MKRPA, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2023-2030	OPS, G/MKRPA	Budżety Gmin Budżet Powiatu NFZ
Kontynuowanie działalności prowadzonej przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej.	Wzrost liczby osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie problemu uzależnień.	Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia OIK.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, OPS, G/MKRPA	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Monitorowanie skali problemu uzależnienia od substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców Powiatu poprzez działania instytucji na szczeblu gminnym, m.in. G/MKRPA.	Pozyskanie informacji służących zaprojektowaniu odpowiednich działań w zakresie problemu uzależnień na terenie Powiatu.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, OPS, G/MKRPA	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Cel operacyjny nr 2 Prowadzenie działań profilaktycznych wśród mieszkańców i uczniów oraz wzrost ich świadomości w zakresie zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU, ORE i IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwoju psychospołecznego uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2023-2030	G/MKRPA, OPS, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Podjęcie odpowiedzialnych wyborów przez mieszkańców Powiatu.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, G/MKRPA, NGO, KPP	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, G/MKRPA, placówki oświatowe, NGO, świetlice środowiskowe i wiejskie	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Podjęmowanie współpracy z Komendą Powiatową Policji w Golubiu-Dobrzyniu oraz działających w jej ramach posterunków Policji, w zakresie organizowania spotkań, pogadanek i lekcji profilaktycznych na temat zagrożeń spożywania alkoholu, w tym w ciąży i w wieku starszym oraz prowadzenia pojazdów pod jego wpływem.	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie uzależnień.	Liczba zorganizowanych spotkań/lekcji/pogadanek. Liczba osób uczestniczących w nich.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, KPP, placówki oświatowe, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

PRZEMOC W RODZINIE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ występujący w rodzinach problem przemocy;
- ▶ konieczność zapewnienia schronienia osobom doświadczającym przemocy;
- ▶ znaczny odsetek badanych mieszkańców, znających w swoim środowisku osoby doświadczające przemocy.

CEL STRATEGICZNY NR 5

Wzmacnianie lokalnego systemu pomocy osobom doświadczającym problemu przemocy.

Cel operacyjny nr 1 Pobudzanie społecznej odpowiedzialności wśród mieszkańców wobec osób stosujących i doznających przemocy oraz prowadzenie działań profilaktycznych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2030	PCPR, OPS, ZI, OIK	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz przeciwdziałania przemocy.	Zapewnienie wielostronnego wsparcia w zakresie przemocy w rodzinie na terenie Powiatu.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy przy współpracy.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA, ZI, NGO, KPP, PPP, PKI	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Realizowanie działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie oraz uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Przełamywanie zmywu milczenia w zakresie przemocy w rodzinie.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA, ZI, NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, KPP, PPP, PKI	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Cel operacyjny 2 Uskutecznienie systemu reagowania i rozwiązywania sytuacji przemocowych w rodzinie, poprzez wprowadzenie specjalistycznego wsparcia.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie wsparcia osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Wzrost liczby zaopiekowanych osób doznających przemocy w rodzinie.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym zostało udzielone wsparcie, m.in. w postaci interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA, ZI	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Zapewnienie dzieciom doznającym przemocy miejsc w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży ochrony przed przemocą w rodzinie.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w związku z przemocą w rodzinie.	2023-2030	PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz monitorowanie ich sytuacji.	Resocjalizacja osób stosujących przemoc.	Liczba osób stosujących przemoc, biorących udział w programach edukacyjno-korekcyjnych. Liczba osób poddanych monitorowaniu.	2023-2030	PCPR, OPS, G/MKRPA	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.	Liczba grup wsparcia. Liczba uczestników.	2023-2030	PCPR, G/MKRPA, OPS, NGO, ZI	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy.	Możliwość uzyskania specjalistycznej pomocy w zakresie przemocy w rodzinie na terenie Powiatu.	Liczba zrealizowanych szkoleń i superwizji w zakresie przeciwdziałania przemocy. Liczba uczestników.	2023-2030	PCPR, G/MKRPA, OPS, ZI, KPP, PPP	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Utworzenie mieszkania chronionego/ interwencyjnego.	Zapewnienie schronienia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, poprzez izolację od sprawcy.	Liczba osób doświadczających przemocy, którym udzielono schronienia.	2021-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu Budżet Państwa

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich;
- ▶ konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej, z powodu niewydolności rodzin biologicznych.

CEL STRATEGICZNY NR 6

Wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu ról rodzicielskich, poprzez doskonalenie kompetencji wychowawczych oraz rozszerzenie działalności systemu w zakresie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Cel operacyjny nr 1 Udzielanie wsparcia rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, przeciwdziałanie i zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań w zakresie rozpoznawania problemów opiekuńczo-wychowawczych, deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku rówieśniczym i szkolnym.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem. Liczba działań podjętych w celu wsparcia rodzin z terenu Powiatu,	2023-2030	PCPR, OPS, PPP, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie kampanii informacyjnych dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Powiatu.	Liczba kampanii informacyjnych na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego. Liczba osób uzyskujących pomoc w przypadku doświadczenia problemów.	2023-2030	PCPR, OPS, PPP, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie warsztatów i szkoleń dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Powiatu.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023, 2025, 2027, 2029	PCPR, OPS, PPP	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Zwiększenie liczby miejsc w publicznych przedszkolach, funkcjonujących na terenie Powiatu.	Zapewnienie dostępu do nieodpłatnej edukacji i wychowania dla dzieci z terenu Powiatu.	Liczba miejsc w publicznych przedszkolach. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.	2023-2030	samorządy gminne	Budżety Gmin

Organizowanie działań i aktywności mających na celu integrację rodzin, w tym konkursów dla dzieci, festynów i pikników rodzinnych.	Podniesienie poziomu integracji rodzin z terenu Powiatu.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin. Liczba ich uczestników.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, placówki oświatowe, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Kontynuowanie i dalsze rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Wzrost liczby działań skierowanych do rodzin z terenu Powiatu, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego, psychologicznego i pedagogicznego.	Poprawa psychospołecznego funkcjonowania rodzin.	Liczba rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem.	2023-2030	PCPR, OPS, PPP, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Cel operacyjny nr 2

Rozwój systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz wsparcie opuszczających pieczę wychowanków w usamodzielnieniu się.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje rodziców zastępczych i osób prowadzących rodzinną pieczę zastępczą.	Podniesienie poziomu jakości funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej.	Liczba osób biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje. Liczba szkoleń i warsztatów.	2023, 2026, 2029	PCPR, PPP, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa
Udzielanie pomocy i wsparcia w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych (opracowywanie Indywidualnych Programów Usamodzielnienia).	Zapewnienie wychowankom pieczy zastępczej odpowiednich warunków do samodzielnego funkcjonowania	Liczba wychowanków objętych pomocą i wsparciem w usamodzielnieniu się.	2023-2030	PCPR, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa

Utworzenie mieszkania chronionego dla dorosłych wychowanków pieczy zastępczej.	Zapewnienie dorosłym wychowankom pieczy zastępczej wsparcia i schronienia.	Liczba osób korzystających z mieszkania chronionego.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Państwa Budżet Województwa
Podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej w celu powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin naturalnych.	Wzmocnienie więzi rodzinnych.	Liczba działań podjętych we współpracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.	2023-2030	PCPR, OPS, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa
Zapewnianie rodzinom zastępczym i dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych pomocy specjalistycznej oraz pomocy ze strony koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	Ogólna poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających.	Liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych, którym udzielono pomocy specjalistycznej. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	2023-2030	PCPR, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa
Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego dla rodzin zastępczych.	Liczba utworzonych grup wsparcia. Liczba spotkań grup.	2023-2030	PCPR, OPS, PPP, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa
Pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.	Rozwój pieczy zastępczej.	Liczba pozyskanych oraz biorących udział w szkoleniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.	2023-2030	PCPR, OPS, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa
Rozwijanie działań wolontaryjnych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym zawodowym w pracach opiekuńczych i gospodarczych.	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem w pracach opiekuńczych i gospodarczych. Liczba podjętych działań wolontaryjnych.	2023-2030	PCPR, NGO, ROPS	Budżet Powiatu Budżet Województwa

WSPARCIE OSÓB STARSZYCH

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej w części diagnostycznej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ▶ stały wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności Powiatu;
- ▶ zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych;
- ▶ znaczny odsetek osób badanych, w których opinii oferta pomocy osobom starszym jest niewystarczająca w Powiecie.

CEL STRATEGICZNY NR 7

Polepszenie warunków życia osób w wieku senioralnym, a także umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Cel operacyjny nr 1 Zabezpieczenie potrzeb i oczekiwań osób starszych oraz umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturowym.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Wsparcie i inicjowanie działań mających na celu aktywizację społeczną i integrację osób starszych (zajęcia sportowe, komputerowe, rekreacyjne, itp.).	Poprawa społecznego funkcjonowania osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.	2023-2030	OPS, UTW, kluby seniora, DPS, świetlice wiejskie, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Uzyskanie rzetelnych informacji o sytuacji i potrzeb seniorów.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.	2023-2030	PCPR, OPS, DPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Wzrost kompetencji opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.	2023, 2025, 2027, 2029	PCPR, OPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu Fundusze Europejskie
Rozwój miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone są różnorodne aktywności (np. Dzienny Dom Pobytu, Kluby Seniora, instytucje kultury).	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba miejsc, w których prowadzone są zajęcia dla seniorów. Liczba uczestników.	2023-2030	PCPR, OPS, DPS, UTW, kluby seniora, świetlice wiejskie, NGO	Budżety Gmin Budżet Powiatu

Współpraca i podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz promowanie jego działalności wśród osób starszych.	Poszerzenie działalności UTW oraz jego promocja.	Liczba osób uczęszczających na zajęcia UTW.	2023-2030	UTW, PCPR, OPS, kluby seniora, świetlice wiejskie, NGO, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Udzielanie pomocy i wsparcia osobom starszym w pełnieniu obowiązków domowych w formie wolontariatu i solidarności międzypokoleniowej.	Częściowe odciążenie osób starszych w zakresie codziennych czynności życiowych.	Liczba osób działających na rzecz osób starszych w formie wolontariatu.	2023-2030	OPS, PCPR, NGO, placówki oświatowe	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Zapewnienie osobom starszym, w szczególności zamieszkującym obszary wiejskie, dostępu do usług opiekuńczych.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i funkcjonowania osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, OPS, DPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Rozwój działalności Domu Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu, w tym poszerzenie liczby miejsc.	Zapewnienie całodobowej opieki seniorom z terenu Powiatu jej pozbawionym.	Liczba miejsc w DPS. Liczba osób oczekujących na miejsce w DPS.	2023-2030	samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, DPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez wspieranie organizacji zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży.	Zwiększenie poziomu integracji międzypokoleniowej.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych zajęć.	2023-2030	PCPR, OPS, placówki oświatowe, UTW, kluby seniora, DPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poziomu bezpieczeństwa osób starszych z terenu Powiatu.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów dla osób starszych.	2023-2030	PCPR, OPS, KPP, UTW, kluby seniora, DPS	Budżety Gmin Budżet Powiatu

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 przyniesie:

- ▶ stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- ▶ wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- ▶ poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- ▶ zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców oraz organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- ▶ wzrost atrakcyjności powiatu golubsko-dobrzyńskiego jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- ▶ wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- ▶ wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- ▶ poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Powiecie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu.

Tabela 46. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030”.	I kwartał 2023 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	IV kwartał 2022 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	Co 2 lata w miesiącu czerwcu od 2024 r. za rok 2022-2023 do 2031 roku
Etap IV	Uzupełnianie Strategii o nowe zadania i programy.	Sukcesywnie w okresie wdrażania Strategii, czyli od I kwartału 2023 r. do IV kwartału 2030 r.
Etap V	Podsumowanie i ocena Strategii (ewaluacja ex-post).	I kwartał 2031 r.

Źródło: opracowanie własne

SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki regionalnej i lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 oraz Dyrektora PCPR jako osoba koordynująca prace Zespołu, przy wyborze zadań do realizacji będą brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Zespół powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć.

MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działań w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji. Wdrażanie Strategii monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów strategii będzie dokonywana co dwa lata w terminie do końca II kwartału na podstawie materiałów sprawozdawczych i innych źródeł, przekazanych od realizatorów merytorycznych poszczególnych celów strategicznych w formie sprawozdania. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie sprawozdania z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 będzie Dyrektor PCPR w Golubiu-Dobrzyniu.

Wskaźniki stopnia efektywności realizacji Strategii

Celem oceny wdrażanych działań, wykorzystane zostaną wskaźniki społeczne odzwierciedlające ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju, w tym m.in.:

- ▶ dane statystyczne w obszarze dotyczącym ludności - liczba osób korzystających z różnorodnych form wsparcia ze strony jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu Powiatu,
- ▶ w obszarze dotyczącym rynku pracy - liczba osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w poszczególnych latach,
- ▶ wskaźniki społeczne: liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, liczba inicjatyw społecznych w obszarze aktywizacji i integracji społecznej i zadań zleconych w tym zakresie (grupy wsparcia, rodzinne formy opieki nad dziećmi),

- ▶ wskaźniki ekonomiczne: stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu i wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 47. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2021 roku)	Wartość docelowa (w 2030 roku)
1.	Wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu ról rodzicielskich, poprzez doskonalenie kompetencji wychowawczych oraz rozszerzenie działalności systemu w zakresie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	75	80
		Liczba asystentów rodziny.	10	12
		Liczba rodzin wspierających.	0	2

2.	Rozwijanie form wsparcia świadczonych dla osób z niepełnosprawnościami, które będą ich aktywizować w lokalnej społeczności oraz na rynku pracy.	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z WTZ w Kowalewie Pomorskim.	40	40
		Liczba mieszkań chronionych.	0	3
3.	Rozwijanie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, a także promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia.	Liczba punktów konsultacyjnych.	6	6
4.	Wzmacnianie lokalnego systemu pomocy osobom doświadczającym problemu przemocy.	Liczba zrealizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.	0	3
5.	Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy.	Liczba szkoleń oraz staży prowadzonych dla osób bezrobotnych.	113	200
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.	66,7	60,0
6.	Ograniczenie skali ubóstwa poprzez aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia.	Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe.	729	720

7.	Polepszenie warunków życia osób w wieku senioralnym, a także umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.	Liczba osób w DPS, za których gminy powiatu golubsko-dobrzyńskiego ponoszą odpłatność.	47	50
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	20,1	20,1

Źródło: opracowanie własne

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyka, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuacji na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2023-2030 zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom oraz niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców powiatu golubsko-

dobrzyńskiego i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

1. Podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
2. dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
3. podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
4. wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
5. promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
6. doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
7. zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
8. interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Powiatu.

Zgodnie z celami strategicznymi i głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Powiatu, natomiast niniejsza Strategia stanowi wybór priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Mapa powiatu golubsko-dobrzyńskiego.....	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)	25
Rysunek 3. Płeć:	47
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego.....	116

SPIS TABEL:

Tabela 1. Przyrost naturalny w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021.....	19
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w 2021 roku.....	19
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021 (w procentach).....	20
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021.....	20
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021.....	25
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w powiecie golubsko-dobrzyńskim w latach 2019-2021..	26
Tabela 7. Infrastruktura i zasoby kulturalne na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego z podziałem na poszczególne gminy	27
Tabela 8. Wykaz placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym są poszczególne gminy powiatu golubsko-dobrzyńskiego	29
Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w powiecie golubsko-dobrzyńskim z podziałem na gminy w 2020 roku	30
Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021	35
Tabela 11. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego (w procentach)	36
Tabela 12. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego	37
Tabela 13. Liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego	37
Tabela 14. Wskaźnik pracy socjalnej w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)	38
Tabela 15. Proszę ocenić poziom natężenia niżej wymienionych problemów społecznych na terenie Powiatu. N=165.....	49

Tabela 16. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=165	51
Tabela 17. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe) oraz e-papierosy? N=165..	52
Tabela 18. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? N=165	55
Tabela 19. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu 12 miesięcy? N=23.....	58
Tabela 20. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=8	59
Tabela 21. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak: N=256.....	71
Tabela 22. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w gminach wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021.	77
Tabela 23. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021 w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego	78
Tabela 24. Liczba gospodarstw domowych w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2019-2021.....	79
Tabela 25. Liczba osób, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezdomności w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021	80
Tabela 26. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc z powodu bezrobocia w gminach wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021..	81
Tabela 27. Mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego i wchodzących w jego skład gmin zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2019–2021 oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan na koniec roku)	82
Tabela 28. Mieszkańcy powiatu golubsko-dobrzyńskiego będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP na przestrzeni lat 2019-2021	83
Tabela 29. Liczba osób objętych pomocą w zakresie projektu „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w powiecie golubsko-dobrzyńskim (IV)” na przestrzeni lat 2019-2021.....	84
Tabela 30. Rodziny z terenu gmin wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021.....	85
Tabela 31. Liczba udzielonych świadczeń - zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	85

Tabela 32. Liczba rodzin z terenu gmin wchodzących w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2019-2021	86
Tabela 33. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021.....	90
Tabela 34. Działania Gminnych/Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego wobec osób uzależnionych oraz członków ich rodzin w latach 2019-2021.....	91
Tabela 35. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie powiatu golubsko-dobrzyńskiego z podziałem na poszczególne gminy w latach 2019-2021 (w złotych)	93
Tabela 36. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021.....	94
Tabela 37. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021	96
Tabela 38. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w gminach należących do Powiatu w 2021 roku (liczba świadczeń)	100
Tabela 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021 z podziałem na poszczególne gminy należące do Powiatu	101
Tabela 40. Rodziny, którym zostało udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego we wszystkich gminach należących do powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021	101
Tabela 41. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem w poszczególnych gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego na przestrzeni lat 2019-2021.....	102
Tabela 42. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Powiecie i gminach do niego należących na przestrzeni lat 2019-2021 (w procentach)	108
Tabela 43. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021 (według liczby wypłaconych świadczeń)	109
Tabela 44. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych przyznanych osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2019-2021 w gminach powiatu golubsko-dobrzyńskiego	109
Tabela 45. Odpłatność poszczególnych gmin powiatu golubsko-dobrzyńskiego za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021 (liczba osób).....	110
Tabela 46. Harmonogram wdrażania Strategii.....	139

Tabela 47. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....142

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1. Liczba mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego w latach 2019-2021.....	17
Wykres 2. Liczba mieszkańców powiatu golubsko-dobrzyńskiego w podziale na gminy w 2021 roku	18
Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Powiat na przestrzeni lat 2019-2021	18
Wykres 4. Stopa bezrobocia w powiecie golubsko-dobrzyńskim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	21
Wykres 5. Liczba osób pracujących w podziale na płeć w powiecie golubsko-dobrzyńskim na przestrzeni lat 2019-2021.....	22
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021 w powiecie golubsko-dobrzyńskim	24
Wykres 7. Liczba pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu na przestrzeni lat 2019-2021.....	40
Wykres 8. Wiek:.....	48
Wykres 9. Wykształcenie:	48
Wykres 10. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=165	50
Wykres 11. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=165	51
Wykres 12. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=165.....	53
Wykres 13. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=165.....	54
Wykres 14. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? N=165	54
Wykres 15. Jak często grał/a Pan/i lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=165	55
Wykres 16. Czy Pana/i zdaniem nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych/Internetu stanowi w Powiecie znaczny problem wśród dorosłych mieszkańców/dzieci i młodzieży? N=165	56
Wykres 17. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=165	57
Wykres 18. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=165	57

Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=165	58
Wykres 20. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=165	60
Wykres 21. O jakich instytucjach/podmiotach funkcjonujących na terenie powiatu Pan/i słyszał/a? N=165	61
Wykres 22. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=165	62
Wykres 23. Jakie trudności Pana/i zdaniem napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Powiatu? N=165.....	63
Wykres 24. Jakie działania Pana/i zdaniem należy podejmować w szerszym zakresie na terenie powiatu w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? N=165	64
Wykres 25. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=165	65
Wykres 26. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=165	65
Wykres 27. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze	66
Wykres 28. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Powiecie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=165.....	67
Wykres 29. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Powiecie? N=165	68
Wykres 30. W jakim zakresie oferta wsparcia osób z niepełnosprawnościami i osób starszych na terenie Powiatu powinna być Pana/i zdaniem poszerzona? N=165	69
Wykres 31. Jak ocenia Pan/i swój stan zdrowia psychicznego i fizycznego? N=165	70
Wykres 32. Jak ocenia Pan/i działania Powiatu w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin? N=165	72
Wykres 33. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Powiecie? N=165.....	73
Wykres 34. Jak ocenia Pan/i działania powiatu w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej? N=165.....	74
Wykres 35. Jakie formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież powinny być priorytetowo tworzone/rozwijane na terenie Powiatu? N=165	75
Wykres 36. Liczba rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci w latach 2019-2021.....	105

BIBLIOGRAFIA

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://pl.wikipedia.org>
3. <http://sejm.gov.pl>
4. <https://www.bip.gov.pl>
5. <https://golub-dobrzyn.praca.gov.pl>
6. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
7. Jerzy Kwaśniewski, Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, Uniwersytet Warszawski 2006.
8. Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
9. Narodowy Spis Powszechny 2011.
10. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok.
11. Raport o stanie Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego za 2019, 2020, 2021 rok.
12. Ricky W. Griffin, Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa 2004.
13. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
14. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu za 2019, 2020 i 2021 rok.
15. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020
16. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
17. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
18. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w Powiecie Golubsko-Dobrzyńskim. Informacja sygnalna 2019 r.